

ЗВІТ
про стратегічну екологічну оцінку
Регіонального плану управління відходами

Розробник: ТОВАРИСТВО З
ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ВЕЙСТ
ІНФОСИСТЕМС"

Дніпро – 2025 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ОБСЯГ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ	4
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ РЕГІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	7
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО	17
3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ	55
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ	62
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	71
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ	79
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	93
8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ	96
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	107
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)	126
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10 ЦІЄЇ ЧАСТИНИ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ ВИКОНАВЦІ ЗВІТУ ЗІ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ	129

ПЕРЕДМОВА

Стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) – це інструмент стратегічного планування, направлений на включення екологічних пріоритетів в програми, плани, політики.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища та сприяння інтеграції екологічних заходів у підготовку планів з метою просування сталого розвитку. Це системний інструмент оцінки який підтримує та інформує про процес прийняття рішень.

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 1 Закону України “Про стратегічну екологічну оцінку”, документи державного планування – стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування підлягають проведенню стратегічної екологічної оцінки.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку складається до затвердження документа державного планування та повинен містити з урахуванням змісту і рівня деталізації документа державного планування, сучасних знань і методів оцінювання інформацію згідно статті 11 Закону України “Про стратегічну екологічну оцінку”.

Регіональний план управління відходами підпадає під визначення документа державного планування і дію Закону України “Про стратегічну екологічну оцінку”.

У звіті проводиться попередня комплексна оцінка можливих впливів на навколишнє природне та соціальне середовище, що можуть виникати в процесі реалізації документа державного планування (ДДП) – Регіонального плану управління відходами (далі – РПУВ).

РПУВ спрямований на досягнення національних цілей управління відходами на території Дніпропетровської області з урахуванням місцевих особливостей, а також вирішення наявних та попередження виникнення нових проблем області, що мають відношення до сфери управління відходами із забезпеченням мінімізації навантаження на довкілля, здоров'я населення та якість життя.

Замовником СЕО є Дніпропетровська обласна державна адміністрація в особі Департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

ОБСЯГ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

Методологія проведення СЕО

Відповідно до ст. 9 Закону України “Про стратегічну екологічну оцінку” методологія проведення процедури складається з шести етапів:

- 1) визначення обсягу СЕО;
- 2) складання звіту про СЕО;
- 3) проведення громадського обговорення та консультацій;
- 4) врахування звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій;
- 5) інформування про ухвалення ДДП;
- 6) моніторинг наслідків виконання ДДП для довкілля, у т.ч. для здоров'я населення.

Обсяг стратегічної екологічної оцінки

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) проводиться згідно із вимогами Законів України “Про стратегічну екологічну оцінку”, “Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки” та “Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування”, затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 (із змінами, внесеними згідно з наказами Мінприроди від 29.12.2018 № 465 та від 18.07.2019 № 260).

Першим завданням СЕО є визначення обсягу (скоупінг) стратегічної екологічної оцінки та ключових екологічних проблем, коло органів влади та зацікавлених сторін, які братимуть участь у консультаціях, і необхідного ступеня залучення громадськості до консультацій і участі у СЕО.

В ході проведення СЕО мають бути оцінені ймовірні наслідки реалізації РПУВ, зокрема, мають бути оцінені наслідки для таких компонентів довкілля: ґрунти, атмосферне повітря, водні ресурси, стан фауни та флори, біорізноманіття, кліматичні фактори, надра, ландшафт, природні території та об'єкти, матеріальні активи, об'єкти культурної спадщини, безпека життєдіяльності населення та його здоров'я.

Фізичні, хімічні чи біологічні характеристики відходів створюють чи можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини та вимагають спеціальних методів і засобів управління ними.

РПУВ передбачає створення відповідної інфраструктури та визначає завдання, які покликані створити комплексну систему управління відходами, що в свою чергу мінімізує шкідливий вплив на здоров'я населення.

Для територій з природоохоронним статусом під час проведення СЕО варто оцінити ймовірні наслідки реалізації заходів регіонального плану управління відходами на території рекреаційних зон та території і об'єктів природно-заповідного фонду.

Процедура СЕО

В рамках процедури СЕО були здійснені наступні кроки:

1) Складено Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту РПУВ та опубліковано на офіційних вебресурсі Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України Єдина екологічна платформа "Екосистема" модуль е-СЕО (Реєстраційний номер справи в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки № 22-08-15901-25) та вебсайті Дніпропетровської обласної державної (військової) адміністрації (<https://adm.dp.gov.ua/pro-oblast/ekologiya-pro-oblast/strategichna-ekologichna-ocinka>) від 22.08.2025.

2) Під час проведення консультацій щодо Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту РПУВ отримано пропозиції від Управління розвитку природно-заповідного фонду та екологічного моніторингу департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної (військової) адміністрації щодо рекомендацій врахування в Звіті про СЕО певних питань.

3) Протягом громадського обговорення Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки РПУВ звернень, зауважень та пропозицій від громадськості не надходило.

Методичні підходи при здійсненні СЕО

При здійсненні стратегічної екологічної оцінки РПУВ застосовувались наступні методичні підходи:

1. стратегічний аналіз - базується на аналізі стратегічних пріоритетів, цілей та завдань;

2. імпактний підхід - базується на методах оцінки впливів та ризиків та прогнозуванні очікуваних наслідків.

Прогнози за результатами імпактного підходу в контексті СЕО проекту РПУВ не є досить точними, оскільки відсутня точна інформація про технології, які можуть бути застосовані при будівництві сміттесортувальних ліній/сміттєпереробних підприємств. На рівні РПУВ інформація про розміщення майбутніх об'єктів інфраструктури наявна лише в загальному вигляді.

Проте імпактний підхід використовувався для якісної та кількісної оцінки, а також в цілях створення інструментів для наступних етапів стратегічного планування і проєктування вже безпосередньо об'єктів інфраструктури управління відходами. Дана оцінка має дещо обмежений характер.

На наступних етапах стратегічного планування рекомендується поглиблений аналіз та формування індикаторів.

Джерела інформації для проведення СЕО

Для проведення стратегічної екологічної оцінки була використана інформація та доповіді про стан довкілля, статистична інформація, інформація, яка включена в акти законодавства, які мають відношення до проекту документу державного планування, дані моніторингу стану довкілля, експертні оцінки та інша доступна інформація.

Для проведення стратегічної екологічної оцінки, зокрема, було здійснено:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників;
- проведення аналізу слабких та сильних сторін РПУВ;

- забезпечення можливості участі громадськості у стратегічній екологічній оцінці;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- проведення оцінки впливу заходів передбачених в РПУВ на складові довкілля та на стан здоров'я населення;
- моніторинг фактичного впливу впровадження заходів передбачених в регіональному плані управління відходами на довкілля.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ РЕГІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

РПУВ розробляється у відповідності до вимог Закону України «Про управління відходами», відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. №820-р, на виконання завдань Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядженням Кабінету міністрів України від 27.12.2024 р. № 1353-р, з урахуванням вимог Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 р. №667, та Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 16.04.2024 р. №403, з урахуванням європейських підходів з питань управління відходами, що базуються на положеннях:

- Директиви Європейського Парламенту і Ради 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 року про відходи та про скасування деяких директив;
- Директиви Ради 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року про захоронення відходів із змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) №1882/2003;
- Директиви Європейського Парламенту і Ради 94/62/ЄС від 20 грудня 1994 року про пакування та відходи пакування (зі змінами);
- Директиви Європейського Парламенту і Ради 2006/66/ЄС від 6 вересня 2006 року про батареї і акумулятори та про відходи батарейок і акумуляторів, а також про скасування Директиви 91/157/ЄЕС;
- Директиви Європейського Парламенту і Ради 2012/19/ЄС від 4 липня 2012 року про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО);
- Директиви Європейського Парламенту і Ради 2000/53/ЄС від 18 вересня 2000 року про транспортні засоби, що вийшли з експлуатації;
- Директиви Європейського Парламенту і Ради 2019/904 від 5 червня 2019 року про скорочення впливу деяких пластикових виробів на навколишнє середовище;
- Директиви Ради 86/278/ЄЕС від 12 червня 1986 року щодо захисту довкілля, а саме ґрунтів від забруднення агресивними речовинами у сільському господарстві.

Крім того, РПУВ узгоджується із наступними законами та нормативно-правовими актами України:

- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- Закон України «Про основи містобудування»;
- Закон України «Про основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року»;
- Закон України «Про управління відходами»;
- Закон України «Про екологічну мережу України»;
- Закон України «Про охорону земель»;
- Закон України «Про природно-заповідний фонд України»;
- Закон України «Про рослинний світ»;
- Закон України «Про землеустрій»;

- Водний кодекс України;
- Земельний кодекс України;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил розроблення робочих проектів землеустрою» (із змінами) від 02.02.2022 №86;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видалення зелених насаджень у населених пунктах» (із змінами) від 01.08.2006 №1045;
- Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» від 10.04.2006 №105;
- Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України «Про затвердження Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України» від 24.12.2001 №226;
- ДСП 173-96 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів»;
- ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій».

РПУВ має наступні розділи:

- Вступ.
- Розділ I. Характеристика регіону.
- Розділ II. Аналіз поточного стану системи управління відходами в регіоні.
- Розділ III. Планування системи управління відходами в регіоні.
- Розділ IV. Моніторинг та оцінка ефективності виконання РПУВ.
- Розділ V. Інформація про Стратегічну екологічну оцінку.
- Інформаційні джерела.
- Додатки.

РПУВ охоплює питання управління наступними видами відходів:

- муніципальні відходи;
- небезпечні відходи;
- промислові відходи;
- відходи будівництва та знесення;
- відходи сільського господарства;
- відходи упаковки;
- відходи електричного та електронного обладнання; відпрацьовані батарейки, батареї та акумулятори; медичні відходи;
- зняті з експлуатації транспортні засоби;
- осади стічних вод від комунальних очисних споруд.

Загальною метою РПУВ є:

- забезпечення сталого та екологічно відповідального управління відходами в регіоні,
- впровадження стратегічного планування з урахуванням принципів співробітництва, сформованих на підставі оцінки поточного стану сфери управління відходами та вже розроблених моделей шляхом впровадження заходів зменшення утворення відходів,
- зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню, здійснення заходів у сфері управління відходами без спричинення шкоди навколишньому природному середовищу та загрози здоров'ю людей.

Впровадження системного підходу у управлінні відходами, як очікується, у свою

чергу, призведе, до створення умов для підвищення стандартів життя населення.

Загальна мета реалізується відносно кожного потоку відходів, з урахуванням особливостей управління кожним з потоків відходів.

РПУВ спрямований на досягнення національних цілей управління відходами на території Дніпропетровської області з урахуванням місцевих особливостей, а також вирішення наявних та попередження виникнення нових проблем області, що мають відношення до сфери управління відходами.

Основними принципами та цілями Національного плану управління відходами до 2033 року, що відповідають державній політиці у сфері управління відходами, є:

- дотримання ієрархії управління відходами (у порядку пріоритетності), що дасть можливість запобігти утворенню відходів, підготувати відходи до повторного використання, рециклінгу, відновити відходи і найменш бажаний варіант - видалити;
- впровадження принципів «забруднювач платить», «розширена відповідальність виробника», «територіальної наближеності», «фінансової стійкості», «платоспроможності», «самодостатності», «сталого розвитку»;
- участь громадськості, що дасть можливість залучати громадськість до розроблення планів управління відходами;
- формування конкурентного середовища у сфері управління відходами.

РПУВ тісно зв'язаний з документами державного планування як національного, так і місцевого рівнів.

Цілі та цільові показники управління відходами для Дніпропетровської області встановлені на основі аналізу поточного стану системи управління відходами, а також із урахуванням Закону України «Про управління відходами», Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року та Національного плану управління відходами до 2033 року, а також на основі рекомендацій та норм Європейського Союзу.

Цілі та система управління відходами мають відповідати принципам сталого розвитку. Завдання РПУВ полягає у визначенні таких цілей, які будуть мобілізувати як органи влади, відповідальні за впровадження системи управління відходами, так і мешканців області, без яких прогрес у сфері управління відходами є неможливим. Важливим елементом є те, що поставлені цілі реалістичні для досягнення та доступні з точки зору інвестиційних та експлуатаційних витрат всієї системи.

Реалізація поставлених цілей залежить від національних правил управління відходами. Законодавство може активувати окремих учасників ланцюжка управління відходами для екологічної діяльності, встановлювати зобов'язання та вимоги, і, перш за все, повинні дозволяти співфінансувати систему управління відходами виробникам відповідно до принципу «забруднювач платить».

Цілі та цільові показники РПУВ представлені в Таблиці 1.1.

Цільові показники НПУВ, прийняті для РПУВ, представлені в Таблиці 1.2.

Перелік чинних обласних стратегій, програм, планів дій, що мають взаємозв'язок із сферою управління відходами в Дніпропетровській області представлені в Таблиці 1.3.

Таблиця 1.1.

Цілі та цільові показники РПУВ

№	Цілі	Цільові показники	Рівень цільового показника *	Фактичне значення**	Значення цільових показників					
				2025	2026	2027	2028	2029	2031-2034	
1	Інституційна структура системи управління відходами									
1.1	Здосконалення інституційної структури управління відходами	Забезпечено функціонування процесу моніторингу реалізації РПУВ	-	По два засідання робочої групи на рік						
1.2		Погодження місцевих планів управління відходами, відсотків	-	0	30	60	90	100	100	
1.3	Зміцнення кадрового потенціалу у сфері управління відходами	Підвищено кваліфікацію та прийнято участь у тренінгах/семінарах/курсах з управління відходами для працівників ОМС, суб'єктів господарювання та представників громадських організацій	-	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	
1.4		Організовано та проведено круглі столи, тренінги, семінари для ОМС, підприємств, організацій, установ з питань управління відходами	-	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	
1.5		Розроблено/реалізовано проектних ініціатив з питань управління відходами	-	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	
1.6.	Проведення інформаційної діяльності для підвищення обізнаності населення щодо управління відходами та сталого споживання	Проведено навчальні заходи щодо управління відходами у навчальних закладах	-	8 заходів на рік	8 заходів на рік	8 заходів на рік	8 заходів на рік	8 заходів на рік	8 заходів на рік	
1.7		Розроблено та поширено довідково-інформаційні матеріали з питань управління відходами та сталого споживання	-	1-2 випуски на рік	1-2 випуски на рік	1-2 випуски на рік	1-2 випуски на рік	1-2 випуски на рік	1-2 випуски на рік	
1.8		Проведено інформаційні компанії/соціологічні опитування населення з питань управління відходами	-	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	1 захід на рік	

№	Цілі	Цільові показники	Рівень цільового показника *	Фактичне значення**	Значення цільових показників					
				2025	2026	2027	2028	2029	2031-2034	
1.9		Проведено телекомукаційні заходи для населення	-	2 заходи на рік	2 заходи на рік	2 заходи на рік	2 заходи на рік	2 заходи на рік	2 заходи на рік	
2	Управління побутовими відходами									
2.1	Створення інфраструктури для роздільного збирання побутових відходів	Створено (побудовано) регіональні об'єкти (комплекси) оброблення побутових відходів	-	0	0	2	5	7	7	
2.2		Створено (побудовано) регіональні полігони побутових відходів	-	0	1	2	4	7	7	
2.3		Створено (побудовано) потужності з компостування біовідходів	-	4	7	11	15	20	28	
2.4		Встановлено сортувальні станції/лінії одиниць	0	4	7	11	15	20	28	
2.5		Закрито та рекультивовано недіючі полігони побутових відходів, в %	0	0	10	20	40	60	70	
2.6	Забезпечення умов ефективного функціонування системи управління побутовими відходами	Охоплено послугою управління побутовими відходами, % від загальної кількості населення	100,0	80	80	85	90	95	100	
2.7		Запроваджено роздільне збирання побутових відходів, % від загальної кількості населення	19,6	10,0	25,0	40	60,0	80,0	100,0	
2.8	Підготовка до повторного використання відходів	Запроваджено роздільне збирання відходів, які придатні для повторного використання та перероблення, в %	0	10	15	25	40	80	100	
2.9		Утворення центрів із приймання/збирання відходів та їх ремонту з метою повторного використання (у складі пункту роздільного збирання відходів), одиниць	-	-	2	3	5	7	7	

№	Цілі	Цільові показники	Рівень цільового показника *	Фактичне значення**	Значення цільових показників				
				2025	2026	2027	2028	2029	2031-2034
2.10		Збільшено обсяг побутових відходів, що спрямовуються на повторне використання, відсотків	16,0	5,0	10,0	15,0	15,0	16,0	16,0
2.11	Збільшення частки відновлення відходів	Збільшено обсяг зібраних побутових відходів, що спрямовуються на підготовку до повторного використання та рециклінгу, відсотків		5,0	10,0	15,0	15,0	16,0	16,0
2.12	Зменшення обсягів видалення відходів	Зменшено обсяг захоронення побутових відходів, відсотків		90,0	80,0	70,0	60,0	54,0	54,0
3	Управління небезпечними відходами								
3.1	Створення інфраструктури для збирання небезпечних відходів	Створено та забезпечено діяльність пунктів для збирання небезпечних відходів, в тому числі пересувних	0	2	3	4	5	6	8
3.2		Створено та забезпечено діяльність пунктів заміни мастил (олив), у тому числі у складі станцій технічного обслуговування автомобілів	0	5	10	25	30	40	50
4	Управління відходами промисловості								
4.1	Створення інфраструктури для оброблення відходів будівництва та знесення та відходів від руйнувань	Організовано спеціалізовані майданчики для приймання і оброблення відходів будівництва та знесення і відходів від руйнувань, оснащені мобільним та стаціонарним технологічним обладнанням	-	1	2	3	5	7	7
5	Управління рослинними відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами								
5.1	Створення інфраструктури для оброблення рослинних	Створено (збудовано та задіяно) об'єкти компостування рослинних відходів	-	-	3	4	5	7	7

№	Цілі	Цільові показники	Рівень цільового показника*	Фактичне значення**	Значення цільових показників				
				2025	2026	2027	2028	2029	2031-2034
	відходів сільського та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревних та біовідходів	сільського та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревних та біовідходів							
5.2		Створено (збудовано та задіяно) об'єкт з анаеробного оброблення рослинних відходів сільського та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревних та біовідходів	-	-	3	4	5	7	7
6	Управління відходами упаковки								
6.1	Забезпечення роздільного збирання відходів упаковки	Обсяг відходів упаковки, що збираються та спрямовуються на рециклінг, тис. т/рік	-	110,0	135	150	175	200	225
7	Управління відходами електричного та електронного обладнання								
7.1	Створення інфраструктури для збирання ВЕЕО	Створено об'єкти для збирання ВЕЕО (у складі пунктів роздільного збирання побутових відходів)	-	-	1	5	7	7	7
8	Управління відходами батарей та акумуляторів								
8.1	Створення інфраструктури для збирання відходів батарей та акумуляторів	Створено об'єкти для збирання відходів батарей та акумуляторів (у складі пунктів роздільного збирання побутових відходів)	-	-	1	5	7	7	7
9	Управління медичними відходами								
9.1	Забезпечити оброблення медичних відходів	Забезпечити передачу використаних одноразових шприців/голок на знезараження на установках деструкторах медичних голок, відсоток від обсягу загального утворення, відсотків	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

№	Цілі	Цільові показники	Рівень цільового показника *	Фактичне значення**	Значення цільових показників				
				2025	2026	2027	2028	2029	2031-2034
9.2		Створення спалювального заводу для медичних відходів, одиниць	1	-	-	-	-	-	1
9.3		Створення автоклавів для медичних відходів у медичних закладах, одиниць	16	-	4	8	12	16	16
9.4		Створення потужностей для оброблення інфекційних медичних відходів, тис. т/рік	3,0	-	-	-	-	-	1,0
10	Управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився								
10.1	Забезпечити управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився	Створено майданчики для збирання і зберігання та оброблення транспортних засобів, строк експлуатації яких закінчився	-	-	1	-	-	1	-
11	Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд								
11.1	Забезпечити належне оброблення осадів стічних вод від комунальних споруд	Забезпечено збирання і зберігання осадів стічних вод комунальних споруд на об'єкті, який відповідає нормативним вимогам, одиниць	-	1	1	1	1	1	1
11.2		Направлено осади стічних вод на відновлення, відсотків	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
12	Відходи, що біологічно розкладаються								
12.1	Забезпечити належне оброблення відходів, що біологічно розкладаються	Забезпечено оброблення відходів, що біологічно розкладаються, відсотків	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 1.2.

Цільові показники НПУВ, прийняті для РПУВ

Цільові показники	Фактичні значення*	Значення локалізованих цільових показників НПУВ				Значення цільових показників, прийнятих для РПУВ		
	2024 рік	2025 рік	2030 рік	2034 рік	2025 рік	2030 рік	2034 рік	
3 підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів, %	-	10	20	25	10	20	25	
3 управління відходами, які біологічно розкладаються, %	-	-	25	50	-	25	50	
3 управління відходами батарей та акумуляторів, %	Цільові показники з управління відходами батарей та акумуляторів визначаються законодавством про батареї та акумуляторів і будуть впроваджені після прийняття законодавства про батареї, акумулятори та відходи батарей та акумуляторів							
3 підготовки для повторного використання, рециклінгу та відновлення БЕЕО, %	Цільові показники з управління (збирання, підготовка та повторного використання, рециклінгу та відновлення) відходами електричного та електронного обладнання будуть впровадженні після прийняття закону який встановлюватиме розширену відповідальність виробника для відходів електричного та електронного обладнання							
3 управління відходами знятих з експлуатації транспортних засобів, %	Цільові показники з підготовки до повторного використання, рециклінгу та відновлення відходів знятих з експлуатації транспортних засобів впроваджуються після прийняття законодавства, яке встановлює розширену відповідальність виробника на зняті з експлуатації транспортні засоби.							
3 управління відходами мастил (олив), %	Для цього потоку відходів цільові показники будуть визначатися після прийняття законодавства про розширену відповідальність виробника							
3 управління відходами шин, %	Цільові показники з повторного використання, рециклінгу та відновлення відходів знятих з експлуатації транспортних засобів впроваджуються після прийняття законодавства, яке встановлює розширену відповідальність виробника на зняті з експлуатації транспортні засоби							
3 управління відходами будівництва та знесення, %	-	-	-	70	-	-	70	

Таблиця 1.1.

**Перелік чинних обласних стратегій, програм, планів дій, що мають
взаємозв'язок із сферою управління відходами**

№ з/п	Назва програми, (рішення обласної ради, дата, №), замовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно відповідних рішень обласної ради)
1.	Програма створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у Дніпропетровській області на 2023 – 2027 роки <i>Департамент цивільного захисту облдержадміністрації</i>	2023 – 2027	Забезпечення здійснення заходів, спрямованих на запобігання і ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій та надання термінової допомоги постраждалому населенню; здійснення заходів щодо створення, оновлення запасів матеріальних цінностей у регіональному матеріальному резерві, призначених для невідкладного їх залучення у необхідних (визначених) обсягах у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій в тому числі в сфері управління відходами; забезпечення можливості реального та ефективного функціонування Єдиної державної системи запобігання та реагування на надзвичайні ситуації з найменшими фінансовими витратами
2.	Регіональна цільова програма захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, забезпечення пожежної безпеки Дніпропетровської області на 2021 – 2025 роки <i>Департамент цивільного захисту облдержадміністрації</i>	2021 – 2025	Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру в мирний час і в особливий період, запобігання виникненню можливих надзвичайних ситуацій і мінімізація їх наслідків в тому числі в сфері управління відходами
3.	Дніпропетровська обласна комплексна програма (стратегія) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки <i>Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації</i>	2016 – 2025	Створення екологічно безпечних та комфортних умов для життя населення Дніпропетровської області шляхом зменшення антропогенного навантаження й відновлення довкілля за рахунок упровадження інноваційних технологій виробництва, зменшення викидів парникових газів, обсягів утворення відходів та підвищення рівня екологічної культури і свідомості суспільства

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

Для підготовки даного розділу використовувались дані:

- Доповіді про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2024 рік;
- Екологічного паспорту Дніпропетровської області за 2024 рік;
- Офіційного сайту Головного управління статистики у Дніпропетровській області.

Загальна інформація про Дніпропетровську область

Дніпропетровська область – один з найбільш потужних, економічно і науково розвинених регіонів України. За чисельністю населення, внеском у загальнодержавні обсяги виробництва валового внутрішнього продукту, масштабами промислового та сільськогосподарського виробництва, обсягами експорту товарів та надходжень до бюджету вона у довоєнний період займала провідні місця серед інших регіонів України.

Багаті природні ресурси, розгалужена транспортна інфраструктура, потужна промисловість, передові ракетно-космічні технології, розвинена хімічна промисловість, аграрний, науковий та експортний потенціал обумовлюють високу інвестиційну привабливість нашою регіону.

В області успішно здійснюється реформування економіки, впроваджуються нові ідеї і технології. Дніпропетровська область відіграє значну роль у сфері зовнішньоекономічної діяльності України.

Дніпропетровська область утворена 27 лютого 1932 року та поділяється згідно з Постановою Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-IX “Про утворення та ліквідацію районів” на 7 адміністративних районів, 86 територіальних громад (міських територіальних громад – 20, сільських – 41, селищних – 25), затверджених Кабінетом Міністрів України. В сучасних кордонах вона існує з 1938-1939 рр.

Територія області – 31,92 тис. км², що складає 5,3 % площі території України. За площею Дніпропетровська область займає друге місце в Україні.

Чисельність населення за даними офіційного вебсайту Головного управління статистики у Дніпропетровській області станом на 01.01.2022 р. 3 093 227 осіб (7,5 % населення України).

Адміністративний центр області – місто Дніпро розташоване на обох берегах Дніпра та його притоки Самари.

Область знаходиться у південно-східній частині України, в басейні середньої і нижньої течії Дніпра, на перетині магістральних автомобільних, залізничних і водних логістичних маршрутів держави. Протяжність з півночі на південь – 130 км, із заходу на схід – 300 км. Область розташована між паралелями 49°11'28" та 47°27'10" північної широти, меридіанами 39°57'39" та 36°56'09" східної довготи.

Рис. 2.1. Дніпропетровська область на карті Європи

Відстань від Дніпропетровської області до столиць європейських країн, які межують з Україною: Варшава (Польща) – близько 1100 км, Будапешт (Угорщина) – близько 1100 км, Бухарест (Румунія) – орієнтовно 970 км.

Рис. 2.2. Дніпропетровська область на карті України

Територія області межує на заході та півночі з Полтавською областю (185 км); на північному сході – з Харківською областю (217 км); на південному сході – з Запорізькою областю (85 км); на півдні – з Херсонською областю, на південному заході – з Кіровоградською і Миколаївською областями (247 км) України. На сході область

межує із Донецькою областю, на території якої ведуться активні бойові дії.

Відстань від центру області до Києва: залізницею – 530 км шосейними шляхами – 480 км.

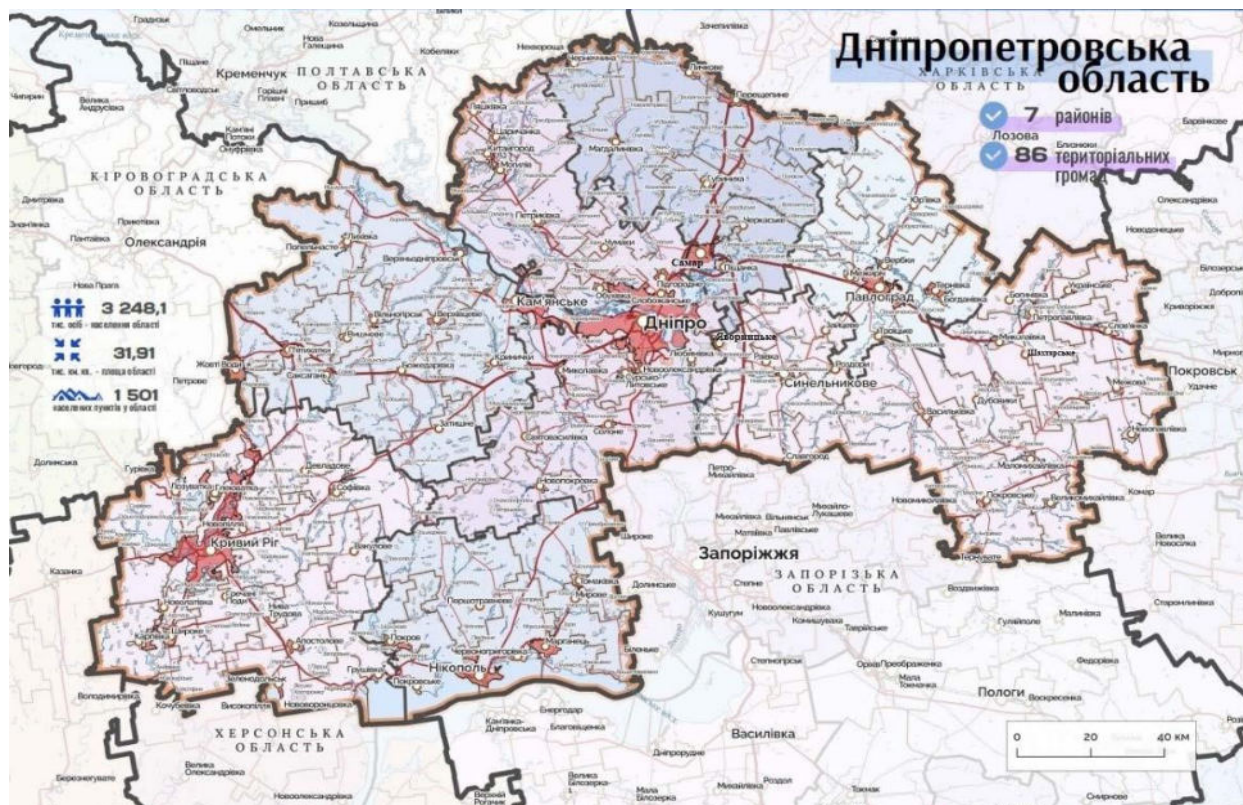

Рис. 2.3. Адміністративно-територіальний устрій Дніпропетровської області

Відповідно до даних офіційного веб-порталу Верховної Ради України про адміністративно територіальний поділ Дніпропетровської області, станом на 01.07.2025 р., на її території розташовано 7 адміністративних районів (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1.

Районний поділ Дніпропетровської області

Райони	Кількість територіальних громад	Кількість населених пунктів	Площа, км ²	Чисельність населення*	Густота населення, осіб/км кв.
Дніпровський	17	234	5605,6	1145065	204,3
Кам'янський	12	274	4803,4	423443	88,2
Криворізький	15	283	5724,9	743934	129,9
Нікопольський	8	130	3246,7	250746	77,2
Павлоградський	7	98	2430,1	166797	68,6
Самарівський	8	110	3478,2	167526	48,2
Синельниківський	19	372	6625,1	195716	29,5
По області	86	1501	31914	3093227	96,9

* розрахункова кількість - за результатами експертних оцінок, узагальнень та припущень.

Вплив військових дій на стан Дніпропетровської області

Внаслідок повномасштабної війни значно ускладнилися екологічні проблеми, що існували в області до її початку. Військова агресія росії призвела до цілого ряду небезпечних впливів на всі складові навколишнього природного середовища: атмосферне повітря, ґрунти та ландшафти, поверхневі та підземні води, рослинність, тваринний світ. Основна небезпека для навколишнього природного середовища в умовах воєнних дій пов'язана з ризиком забруднення через пошкодження промислових підприємств та інфраструктурних об'єктів внаслідок влучання боєприпасів або аварійне порушення їх роботи через припинення електропостачання, водопостачання, газопостачання, порушень технологічних процесів тощо.

Відбувається забруднення внаслідок руйнування транспортної і промислової інфраструктури, що призводить до масштабних розливів нафтопродуктів та інших небезпечних речовин. Зупинилася діяльність низки видобувних підприємств, що призвело до дефіциту корисних копалин, під питанням залишається стан родовищ та можливість їх подальшої розробки.

Під час війни виникла потреба в оцінці шкоди довкіллю від війни та витрат на його відновлення. Вже сьогодні вражають масштаби екологічних злочинів російських окупантів. Деякі екосистеми та унікальні природні об'єкти вже не підлягають відновленню. За очевидності екологічної шкоди, її оцінка потребує нових підходів, адже наразі повний обсяг збитків та шкоди довкіллю залишається невідомим, оскільки системи моніторингу були порушені або знищені, а доступ до лісів та інших природних територій обмежений або відсутній.

Фіксація фактів екологічної шкоди від російського вторгнення здійснюється в рамках функціонування офіційного ресурсу Міндовкілля "ЕкоЗагроза" та роботи оперативного штабу при Державній екологічній інспекції України. Збитки довкіллю Дніпропетровщини, завдані агресією росії за три роки війни, сягнули більше 85 млн доларів. Найбільшого негативного впливу зазнають земельні ресурси, атмосферне повітря, території та об'єкти природно-заповідного фонду. У таких умовах надзвичайної актуальності набуває необхідність подовження реалізації природоохоронних заходів.

Наслідки збройного вторгнення матимуть тривалий негативний вплив на здатність національної економіки запобігати та адаптуватися до зміни клімату.

Пошкодження населених пунктів, виробничих потужностей, інфраструктурних об'єктів, місць зберігання пального, сировини, промислових відходів або порушення роботи об'єктів критичної інфраструктури створює загрози забруднення довкілля та може стати джерелом екологічної катастрофи.

Справжнім лихом для України став підрив росіянами дамби Каховської ГЕС.

Великих збитків воєнний злочин росіян у підриві дамби Каховської ГЕС завдає лісовому, водному та сільському господарству, оскільки інтенсифікуються ерозійні процеси, відбувається втрата зрошувальних земельних ділянок, на яких здійснено посів рослин. Крім того, відбудуться зміни кліматичних умов. Наочним прикладом стало посушливе літо 2024 року, що призвело до обміління річок.

Активні бойові дії серйозно погіршують якість повітря через детонацію боєприпасів, бомб, руйнування нафтобаз і АЗС, промислових підприємств, пожежі в екосистемі тощо. Ця війна впливає на клімат планети через викиди значних обсягів вуглекислого газу та інших парникових газів в атмосферу.

Військова агресія спричинила багато катастрофічних подій, які негативно вплинули на стан водних ресурсів. Водне середовище щоденно забруднюється через викиди військової техніки, знищення промислових об'єктів, що становить небезпеку для тварин, рослин, здоров'я людей. Знищуються гідротехнічні споруди, це призводить до нестачі питної і технічної води, значних затоплень. З'являються нові забрудники води, яких в ній раніше не було виявлено, зменшується вилов риби та інших біоресурсів. Війна заважає очищенню води внаслідок руйнування очисних та каналізаційних споруд, стічні води скидаються без очищення.

Крім того, воєнні дії ускладнили управління твердими побутовими відходами. До традиційного побутового сміття додаються залишки військової техніки, будівель, споруд та елементів інфраструктури, оброблення яких вимагає додаткових потужностей і неможлива без попереднього розмінування території та очищення її від боєприпасів. Еколого-безпекові ризики зростають, утворюються небезпечні відходи від руйнувань та воєнні відходи. В результаті руйнування будівель утворюється велика кількість відходів, що містять у своєму складі озоноруйнівні речовини, зокрема, утеплювальні матеріали, ізоляційну піну тощо.

Внаслідок проведення військових маневрів, будівництва фортифікаційних споруд, вибухів та згоряння боєприпасів, відбувається порушення поверхневого шару ґрунтів. Одним із видів характерних деградаційних процесів є ерозія ґрунту.

Вона визначається як руйнування верхнього шару землі під впливом антропогенних та природних чинників. Це процес, який видаляє верхній шар ґрунту разом з поживними речовинами, а, отже, згубно впливає на родючість сільськогосподарських угідь. З метою здійснення контролю за динамікою родючості ґрунтів необхідно систематично проводити їх агрохімічне обстеження, зокрема фіксувати початкові та поточні рівні забезпечення поживними речовинами ґрунтів і рівні їх забруднення.

Наслідки підриву росіянами дамби Каховської ГЕС призвели до інтенсифікації ерозійних процесів. Нестача зрошуваної води найближчими роками суттєво змінить водно-повітряний баланс родючих чорноземів. За умов спекотного клімату підсихання верхньої частини ґрунту призводитиме до його розтріскування і подрібнення, викликаючи запилення, яке за умов зростання сили вітрів, провокуватиме періодичні прояви вітрової ерозії.

Для Нікопольського та Криворізького районів, де без зрошення залишилися 9 зрошувальних систем з прив'язаною площею 50 тис. га, наслідки посухи можуть призвести до деградації засушливих ґрунтів, через яку гинуть родючі землі, пасовища та ліси. Це процес безповоротної зміни ґрунту, рослинності й зниження біологічної продуктивності, який в екстремальних випадках може призвести до повного руйнування біосферного потенціалу.

Так, на сільгоспугіддях Нікопольського району, що зрошувалися з використанням води Каховського водосховища, в середньостроковій (1 – 5 років) перспективі ґрунтам сільськогосподарського призначення більшої частини району загрожує суттєва деградація через порушення балансів водоносних горизонтів і дренажування.

Внаслідок військових дій зазнали значних пошкоджень лісові та лісозахисні насадження, у зв'язку з цим, більш детального обстеження потребують землі лісгосподарського призначення, у тому числі лісові розсадники та лісові масиви.

Найбільші ризики для лісових насаджень пов'язані з лісовими пожежами, що виникають внаслідок вибухів боєприпасів або умисних підпалів, пов'язаних з тактикою ведення бойових дій. Крім того, значні лісові площі постраждали від механічних пошкоджень, що виникають під час маневрів військової техніки та від вибухів боєприпасів, що призводить до ослаблення або загибелі лісових насаджень.

В результаті підриву Каховської ГЕС негативні наслідки також можливі на території лісових насаджень, розташованих в Нікопольському та частково Криворізькому районах, що складає близько 4 – 5% від загальної площі лісового фонду області. Дніпропетровська область на 90% залісна переважно штучно-створеними лісами, які сформовані відносно вибагливими лісовими породами до вологи, та внаслідок втрати яких в області буде розповсюджуватись вітрова ерозія ґрунтів, відбудеться виникнення піщаних бурь.

Зниження ґрунтових вод з часом може спричинити висихання лісових насаджень, що, у свою чергу, призведе до виникнення масових лісових пожеж.

Отже, основним завданням, що має увійти до комплексу завдань та заходів по відновленню навколишнього природного середовища області, серед іншого, є: відтворення лісів; створення нових та реконструкції існуючих полезахисних лісових смуг та інших захисних насаджень.

Бойові дії призводять до значного забруднення земель та пошкодження ландшафтів природно-заповідного фонду. Порушення роботи об'єктів природно-заповідного фонду відбувається також через відсутність охорони та припинення фінансування, що призводить до збільшення незаконних вирубок, видобутку корисних копалин, лісових та трав'яних пожеж.

Це несе загрозу стратегічним цілям зі збереження біорізноманіття, призводить до зменшення потенціалу поглинання парникових газів, посилює процес опустелювання. Критична загроза постала перед ендемічними видами рослин і тварин, їх зникнення неситиме катастрофічні наслідки для біорізноманіття.

З метою організації роботи щодо встановлення фактів заподіяння шкоди та збитків природно-заповідному фонду Дніпропетровської області начальником Дніпропетровської обласної військової адміністрації від 08.05.2023 № 08/-14/0/35-23 доручено начальникам районних військових адміністрацій, сільським, селищним, міським головам забезпечити утворення комісій щодо фактів встановлення шкоди та збитків, завданих територіям та об'єктам природно-заповідного фонду внаслідок пошкодження чи знищення природних комплексів та об'єктів у їх межах, а також їх масштабів.

З метою відновлення територій, що постраждали внаслідок агресії російської федерації, Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову від 14.10.2022 № 1159 “Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них”.

Відповідно до наказу Міністерства розвитку громад та територій України “Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією” від 28.02.2025 № 376, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11.03.2025 за № 380/43786 (із змінами), в межах Дніпропетровської області, визначено:

території можливих бойових дій:

1. Криворізький район:

- Грушівська сільська територіальна громада;
- Зеленодольська міська територіальна громада.

2. Нікопольський район:

- Марганецька міська територіальна громада
- Мирівська сільська територіальна громада за винятком с. Вищитарасівка;
- с. Покровське Покровської сільської територіальної громади;
- с. Приміське Покровської сільської територіальної громади;
- с. Борисівка Червоногригорівської селищної територіальної громади;
- с. Дмитрівка Червоногригорівської селищної територіальної громади;
- с. Привільне Червоногригорівської селищної територіальної громади.

3. Синельниківський район:

- Великомихайлівська сільська територіальна громада;
- Маломихайлівська сільська територіальна громада;
- Новопавлівська сільська територіальна громада;
- Межівська селищна територіальна громада;
- Покровська селищна територіальна громада;
- Слов'янська сільська територіальна громада.

Крім того в межах Дніпропетровської області знаходяться території активних бойових дій, а саме:

1. Нікопольський район:

- Марганецька міська територіальна громада;
- Мирівська сільська територіальна громада;
- Нікопольська міська територіальна громада;
- Червоногригорівська селищна територіальна громада;
- с. Покровське Покровської сільської територіальної громади;
- с. Капулівка Покровської сільської територіальної громади;
- с. Набережне Покровської сільської територіальної громади;
- с. Олексіївка Покровської сільської територіальної громади.

З огляду на викладене та здійснивши аналіз зазначених територій, орієнтовний перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду, які постраждали від бойових дій:

1. Геологічна пам'ятка природи “Відслонення аркозових пісковиків”;
2. Лісовий заказник “Дібрівський”;
3. Ландшафтний заказник “Балка Горіхова”;
4. Лісовий заказник “Новопавлівський ліс”;
5. Ландшафтний заказник “Річка Гайчур”;
6. Ландшафтний заказник “Річка Янчур”;
7. Ландшафтний заказник “Березово-Вишневецький”;
8. Ландшафтний заказник “Старокасянівський”;
9. Ентомологічний заказник “Покровський”;
10. “Орджонікідзевська зона відпочинку”;
11. Комплексна пам'ятка природи “Нікопольські заплави”;
12. Ландшафтний заказник “Базавлуцький прибережно-річковий комплекс”;
13. Ландшафтний заказник “Грушівка”.

Разом з тим, за інформацією відповідних районних державних (військових) адміністрацій, відомо про завдання шкоди та збитків таким територіям та об'єктам природно-заповідного фонду, які ймовірно постраждали внаслідок бойових дій,

зокрема: заказник загальнодержавного значення “Дібрівський ліс”, комплексна пам’ятка природи місцевого значення “Нікопольські заплави”, ботанічна пам’ятка природи місцевого значення “Білі тополі”.

Кліматичні умови

Дніпропетровщина розташована в зоні помірних широт з достатньо активною атмосферною циркуляцією, переважним типом якої є переміщення повітряних мас із заходу на схід. Клімат області помірно-континентальний. Континентальність збільшується з південного заходу на північний схід, що підтверджується збільшенням амплітуди добових і річних температур повітря.

Середньорічний розподіл температур в області має практично широтний напрямок. Літо жарке і сухе з частими зливами, сильними південно-східними і східними вітрами, які спричиняють посухи; зима м’яка, малосніжна, часто бувають відлиги і ожеледі.

Пересічна температура січня від $-4,5^{\circ}\text{C}$ на південному-заході до $-6,5^{\circ}\text{C}$ на північному-сході, липня відповідно $+22,5^{\circ}\text{C}$ та $+21,5^{\circ}\text{C}$. Абсолютний максимум температури області зафіксовано на рівні $+41^{\circ}\text{C}$, а мінімум складає -38°C . Частота переходу температур на поверхні ґрунту через 0°C досягає 10-15 разів на рік.

Тривалість безморозного періоду (періоду вегетації) від 187 днів на півночі до 228 днів на півдні. Показник атмосферного тиску взимку становить біля 1021 гПа, влітку знижується до 1012-1013 гПа.

Постійний сніговий покрив (10-15 см) утворюється щороку (за винятком крайньої південної частини правобережжя), встановлюється у грудні, сходить на початку березня. Середньорічна кількість опадів досягає максимуму на північному сході області (550 мм), зменшується у південно-західному напрямку до 450-500 мм, переважна більшість їх випадає в теплий період року. Найвологіший місяць – липень, найсухіший – березень. Влітку кількість опадів становить 80% річної суми, взимку опади у вигляді снігу більше випадають на сході регіону, ніж на заході. Відносна вологість повітря у липні зменшується у південно-східному напрямку від 66% до 62%, у січні становить 84-81%.

У літній період дмуть переважно західні та північно-західні вітри, взимку – східні та північно-східні. Для долини Дніпра характерна долинна циркуляція, підсилена бризовою циркуляцією на берегах водосховищ. Серед інших погодних явищ трапляються тумани (від 50 днів на рік на височинах до 70 днів у знижених ділянках), хуртовини (10-20 днів), грози (до 25-30 днів) та град (4-5 днів).

Однією з особливостей клімату території є значні коливання погодних умов з року в рік. Помірно-вологі роки змінюються різко посушливими, а посушливість нерідко підсилюється дією суховіїв. Для області характерні посушливі періоди навесні та у першій половині літа, підсилені сухими вітрами – суховіями. Серед несприятливих кліматичних явищ – відлиги, морози з вітрами, суховії і пилові бурі.

У цілому клімат характеризується відносно прохолодною зимою і жарким літом. Поєднання недостатнього зволоження з високими температурами в літній період обумовлює сухість повітря, що збільшує дефіцит вологості та випаровуваності (потенціальне можливого випаровування).

Кліматичні умови мають велике значення для різних галузей народного господарства. Для більш раціонального використання кліматичних ресурсів, ефективного розміщення сільськогосподарських культур необхідно знати взаємодії

основних кліматотворних факторів та просторовочасового режиму метеорологічних елементів (атмосферного тиску, температури і вологості повітря, атмосферних опадів та ін.).

В області діють 11 метеостанцій Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології (Дніпро, Верхньодніпровськ, Губиниха, Довгінцеве, Комісарівка, Кривий Ріг, Лошкарівка, Нікополь, Павлоград, Синельникове, Чаплине).

Відповідно до схеми агрокліматичного районування України, Дніпропетровська область знаходиться в межах посушливої, дуже теплої зони. Кліматичні умови сприятливі для вирощування зернових, а саме озимої пшениці, ячменю, ярого ячменю, кукурудзи, проса, рису, зернобобових, також цукрових буряків, соняшнику, баштанних культур, овочівництва, м'ясо-молочного скотарства, свинарства тощо. Погодно-кліматичні умови Дніпропетровщини сприяють як для розвитку сільського господарства, спорудження промислових об'єктів

Багаторічні дані показують, що кожний четвертий або п'ятий рік в області посушливий.

Атмосферне повітря

У 2024 р. у Дніпропетровській області викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення порівняно з 2023 р. збільшилися на 1,8 % та становили 392,1 тис. т, що складає 39,2 % від загального обсягу викидів по Україні.

Основними забруднюючими речовинами, що потрапляли в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, були метан (35,7 % або 140 тис. т), оксид вуглецю (30,2 % або 118,4 тис. т), діоксид та інші сполуки сірки (19,5 % або 76,6 тис. т).

Крім того, у 2024 р. в атмосферне повітря надійшло 16,7 млн т діоксиду вуглецю (на 2,1 % більше, ніж у попередньому році) – основного парникового газу, який впливає на зміну клімату. Частка регіону у загальному по Україні обсязі викидів діоксиду вуглецю – 27,1 %.

Динаміка викидів забруднюючих речовин протягом 2017 – 2024 років наведена у таблицях 2.2. та 2.3.

Таблиця 2.2

Динаміка викидів забруднюючих речовин

Викиди по області	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Загальна кількість викидів в атмосферне повітря, тис. т в т.ч.	790,0	747,3	708,2	660,7	671,1	328,9*	385,1*	392,1*
- від стаціонарних джерел забруднення, тис. т	657,3	614,3	576,9	534,7	537,6**	328,9**	385,1**	392,1**
- від пересувних джерел забруднення, тис. т	132,7	133,0	131,3	126,0	133,5**	***	***	***

* - без урахування викидів від пересувних джерел

** - попередні статистичні дані. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів. Дані можуть бути уточнені

*** - статистична інформація відсутня.

Таблиця 2.3

Динаміка викидів в атмосферне повітря

Роки	Викиди в атмосферне повітря, тис. т			Щільність викидів у розрахунку на 1 км ² , кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг	Обсяг викидів на одиницю ВРП, т/млн грн
	Всього	у тому числі				
		стаціонарним и джерелами	пересувними джерелами ²			
2013	1143,848	940,5	203,3	35834,84	347,42	*
2014	1037,075	855,775	181,3	32489,82	316,51	*
2015	876,6	723,9	152,6	27462,41	269,32	*
2016	965,6	833,0	132,6	30250,63	298,91	*
2017	790,0	657,3	132,7	24749,37	244,50	*
2018	747,3	614,3	133,0	23411,65	233,06	*
2019	708,2	576,9	131,3	22186,72	222,94	*
2020	660,7	534,7	126,0	20698,62	210,28	*
2021 ¹	671,1	537,6	133,5	21024,44	216,73	*
2022 ¹	328,9**	328,9	*	10305,0**	*	*
2023 ¹	385,1**	385,1	*	12065,6**	*	*
2024 ¹	392,1**	392,1	*	12283,8**	*	*

* - статистична інформація відсутня.

** - без урахування викидів від пересувних джерел.

1 – попередні статистичні дані. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів. Дані можуть бути уточнені

2 – з 2007 р. відображаються дані по автомобільному, залізничному, авіаційному, водному транспорту та виробничій техніці; з 2016 р. – по автомобільному транспорту, розраховані на основі щорічних даних про кінцеве використання палива автомобільним транспортом, наведених у енергетичному балансі України (продуктовому).

Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин протягом 2018 – 2024 років по Дніпропетровській області (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин протягом
2018 – 2024 років по Дніпропетровській області**

Назва забруднюючої речовини	2018 р.	2019 р.	2020р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Речовини у вигляді твердих суспендованих частинок	75,998	62,104	52,22	56,927	27,687	34,161	36,592
Діоксид сірки	52,359	48,168	60,675	55,121	45,632	71,826	76,425
Діоксид азоту	30,510	28,299	27,042	26,558	16,012	19,459	18,118
Оксид вуглецю	317,841	303,403	274,719	273,038	117,796	120,013	118,448

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Дніпропетровській області наведена на рис. 2.4.

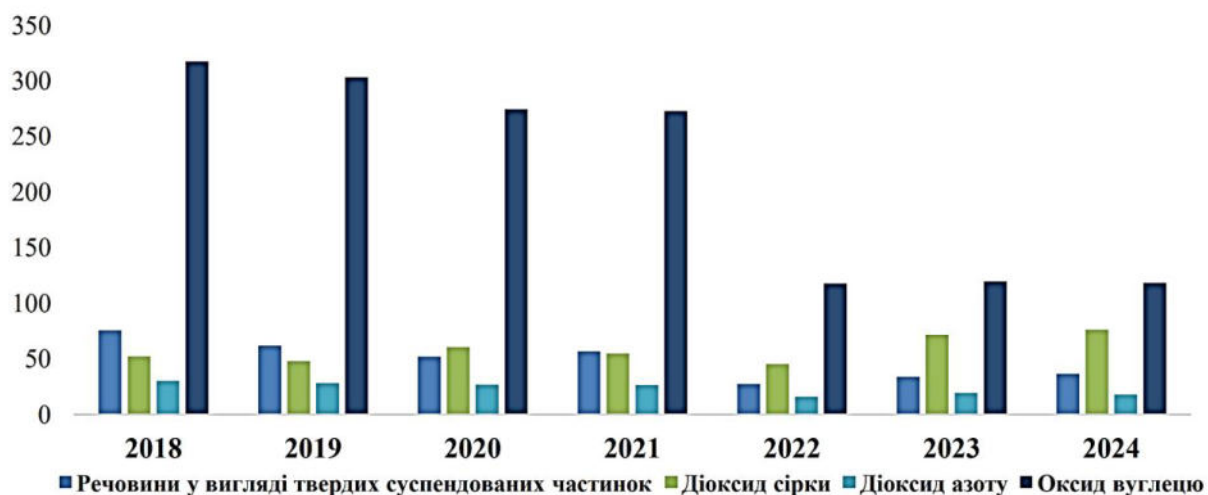

Рис. 2.4. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Дніпропетровській області станом на 01.01.2025 (тис. т)

Значний вплив на атмосферне повітря протягом 2022-2024 років був спричинений збройною агресією росії проти України на території Дніпропетровської області, зокрема внаслідок ракетно–бомбових та артилерійських ударів, і атак БПЛА.

Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)

Систематичний нагляд за рівнем забруднення атмосферного повітря проводиться на стаціонарних постах Дніпропетровським регіональним центром з гідрометеорології у таких містах, як: Дніпро, Кривий Ріг та Кам'янське.

За даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області, у 2024 році підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів викинули в атмосферу 142,369 тис. т (36,3 %) шкідливих речовин від загального обсягу викидів по області. Частина викидів від підприємств постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря у загальному обсязі викидів становить 20,3 %, від переробної промисловості – 40,1 %, від транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – 1,38 %, підприємств, які спеціалізуються на водопостачанні, каналізації, управлінні відходами – 0,89 %.

Основними забруднювачами довкілля у 2024 році залишаються підприємства металургійної, добувної промисловості та виробники електроенергії. Найбільш екологічно небезпечними видами економічної діяльності є видобування металевих руд, виробництво електроенергії, чавуну, сталі та феросплавів (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності у 2024 році

№ з/п	Види економічної діяльності	Обсяги викидів за регіоном	
		тис. т	відсотків до загального підсумку
1	За видами економічної діяльності, всього	392,149	100
1.1	Сільське, лісове та рибне господарство	3,561	0,9

№ з/п	Види економічної діяльності	Обсяги викидів за регіоном	
		тис. т	відсотків до загального підсумку
1.2	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	142,369	36,3
1.3	Переробна промисловість	157,162	40,1
1.4	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	79,612	20,3
1.5	Водопостачання; каналізація, управління відходами	3,454	0,89
1.6	Будівництво	0,077	0,02
1.7	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	0,151	0,04
1.8	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	5,395	1,38

Якість атмосферного повітря в населених пунктах

Систематичний нагляд за рівнем забруднення атмосферного повітря проводиться на стаціонарних постах Дніпропетровським регіональним центром з гідрометеорології у таких містах, як: Дніпро, Кривий Ріг та Кам'янське.

Протягом 2024 року концентрації забруднюючих речовин становили:

- м. Кривий Ріг: пилу – від 0,7 до 3,3 ГДК, діоксиду азоту – від 0,8 до 1,0 ГДК, фенолу – 0,7 ГДК, аміаку – 0,3 ГДК, формальдегіду – від 2,3 до 5,7 ГДК, діоксиду сірки – від 0,4 до 0,6 ГДК, оксиду вуглецю – 0,3 ГДК; оксиду азоту – від 0,2 до 0,5 ГДК;
- м. Кам'янське: пилу – від 0,6 до 2,7 ГДК, діоксиду азоту – від 2,0 до 3,5 ГДК, фенолу – від 1,3 до 2,0 ГДК, формальдегіду – від 2,7 до 5,3 ГДК, аміаку – від 1,0 до 1,3 ГДК; оксиду азоту – від 0,7 до 1,5 ГДК, діоксиду сірки – від 0,1 до 0,2 ГДК, оксид вуглецю – від 1,0 до 1,3 ГДК;
- м. Дніпро: пилу – від 1,3 до 2,0 ГДК, аміаку – від 0,8 до 1,3 ГДК, діоксиду азоту – від 1,5 до 2,0 ГДК, формальдегіду – від 3,0 до 7,0 ГДК, оксиду азоту – від 0,5 до 0,7 ГДК, фенолу – від 0,7 до 1,0 ГДК, оксиду вуглецю – 0,7 ГДК.

Результати спостережень свідчать, що в 2024 році рівень забруднення атмосфери промислових міст залишався ще досить високим.

Екологічна ситуація загострюється тим, що викиди в атмосферу здійснюються нерівномірно, а переважно в промислових зонах, де велика концентрація підприємств металургійної, гірничодобувної, машинобудівної, хімічної та іншої промисловості.

Вплив транспорту на довкілля

Через Дніпропетровську область проходять 3 міжнародні та 3 національні автомагістралі. Також в області зосереджені великі промисловий та агропромисловий комплекси. Отже, враховуючи географічне розташування Дніпропетровщини – область є великим логістичним транспортним центром, що супроводжується значним навантаженням транзитним транспортом.

При цьому, донедавна місто Дніпро було одним з небагатьох обласних центрів, який не мав об'їзних доріг, що негативно впливало на стан навколишнього середовища.

Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття

Забруднення атмосферного повітря за ступенем хімічної небезпеки для людини посідає перше місце, завдаючи негативних екологічних наслідків і для екосистем, чинить безпосередній вплив на рослинність і фауну, а також на якість води і ґрунту. Сприяє евтрофікації, що призводить до змін видового різноманіття та вторгнення нових видів, сприяє окисленню ґрунту, озер і річок, викликаючи втрати видового різноманіття, пошкодження сільськогосподарських культур, лісів та рослин шляхом зниження їх темпів зростання та негативного впливу на біорізноманіття та екосистеми.

Враховуючи воєнний стан в країні та збільшені ризики щодо забруднення атмосферного повітря в результаті воєнних дій та інших надзвичайних ситуацій, обсяг лабораторних досліджень на території області, виконаних ДУ “Дніпропетровський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України” та її структурними підрозділами, в 2024 році збільшився на 20 % у порівнянні з 2023 роком (15127 досліджень проти 12051 в 2023 році). Підвищилась також і результативність моніторингових досліджень і склала 9,3 % в 2024 році проти 7,2 % у 2023 році.

В межах соціально-гігієнічного моніторингу у м. Дніпро в 2024 році досліджувалось атмосферне повітря на селітебних територіях в зонах впливу 19 промислових підприємств, в яких проведено 3216 досліджень, з них 433 з перевищенням гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин, що становить 13,4 %. Перевищення нормативів відмічались в зоні впливу таких підприємств як Дніпровський “Електровозобудівний завод”, завод дослідження в зоні впливу ДП “Дніпровський електровозобудівний завод”, коксохімічного та металургійного виробництва ПрАТ “ДМЗ”, ПрАТ “Поліфарб України”, ПАТ “Інтерпайп НТЗ”, ПрАТ “Дніпровський агрегатний завод”, ВП “Придніпровська ТЕС” АТ ДТЕК “Дніпрообленерго”, ПрАТ з І.І. ДООЗ, ТОВ “Потоки”, ТОВ “Дивоцвіт”, ТОВ МК “Ювілейний”, ТОВ “Агро Овен”, ТОВ “Фаворит плюс”, ПАТ “Інтерпайп НТЗ”, ПАТ “Дніпровський завод прокатних валків”, ПАТ “Дніпровський металургійний завод “Комінмет” та інші.

Відповідно до плану моніторингових досліджень ДУ “Дніпропетровський ОЦКПХ МОЗ” також здійснює лабораторні дослідження атмосферного повітря в зоні впливу автомагістралей. У 2024 році в зоні впливу 18 автомагістралей м. Дніпра. При дослідженнях в зоні впливу автомагістралей мали місце перевищення за показниками діоксиду азоту, пилу недиференційованого по проспектам Гетьмана Мазепи, Олександра Поля, Науки, вул. Панікахі, вул. Робоча, Набережна Перемоги, вул. Калинова – Янтарна, пр. Мануйловський – вул. Міхновського, пр. Миру, вул. Тютюника, пр. Слобожанський, вул. Шосейна, Донецьке шосе та інші.

До забруднюючих речовин, про негативну дію яких на здоров'я людини отримані найбільш переконливі докази, відносяться тверді суспендовані частинки (ТЧ), озон (O_3), діоксид азоту (NO_2), діоксид сірки (SO_2), оксид вуглецю (СО).

Вплив цих речовин на здоров'я людини наступний: Оксид вуглецю – безбарвний газ, що не має запаху. Впливає на нервову і серцево-судинну систему, викликає задуху. Токсичність СО зростає за наявності в повітрі азоту, в цьому випадку концентрацію СО в повітрі необхідно знижувати в 1,5 раз.

Оксиди азоту. NO , N_2O_3 , NO_5 , N_2O_4 . В атмосферу викидається в основному діоксид азоту NO_2 – безбарвний отруйний газ, що не має запаху, має подразнюючу дію

на органи дихання. Особливо небезпечні оксиди азоту в містах, де вони взаємодіють з вуглецями вихлопних газів, де утворюють фотохімічний туман – смог. Отруєне оксидами азоту повітря починає діяти з легкого кашлю. При підвищенні концентрації NO, виникає сильний кашель, блювота, іноді головна біль. При контакті з вологою поверхнею слизистої оболонки оксиди азоту утворюють кислоти HNO_3 і HNO_2 , які приводять до набряку легенів.

Діоксид сірки – безбарвний газ з гострим запахом, уже в малих концентраціях (20-30 мг/м³) створює неприємний смак в роті, подразнює слизові оболонки очей і дихальних шляхів.

Вуглеводні (пари бензину, метану і т.д.) – за характером впливу на організм людини розрізняють 2 групи: подразнювальні й канцерогенні.

Подразнювальні вуглеводні наркотично впливають на центральну нервову систему (запаморочення і тому подібне), діють на слизові оболонки. Вуглеводні канцерогенні групи є найбезпечнішими для здоров'я людини, особливо шкідливий бенз(а)пірен, який є індикатором. При тривалій дії на людину альдегіди викликають подразнення слизових оболонок очей і дихальних шляхів, а при підвищенні концентрації спостерігається головний біль, слабкість, втрата апетиту, безсоння.

Утворення кислотних дощів пов'язане з надходженням у вологу атмосферу оксиду сірки і азоту. Особливу небезпеку представляють стаціонарні джерела (ТЕС і ін.). Кислотні дощі знижують родючість ґрунтів, погіршують здоров'я населення.

Формальдегід – газоподібна речовина з різким та неприємним запахом.

В атмосфері синтезуються внаслідок фотохімічного процесу під впливом ультрафіолетового випромінювання. Формальдегід є джерелом постійного природного фонового забруднення, найбільші значення якого спостерігаються у повітрі промислових центрів. Джерелами антропогенного надходження формальдегіду у навколишнє середовище – металургійні та хімічні підприємства, виробництво з виготовлення меблів, полімерів та будівельних матеріалів. Найбільша частка його надходить у повітря з відпрацьованими газами автотранспорту. Формальдегід внесений до списку отруйних канцерогенних речовин, токсичний. Він негативно впливає на генетичний матеріал, дихальні шляхи, очі, шкіру, печінку, нирки, вражає центральну нервову систему.

Пил – це дрібнодисперсні тверді частинки, зважені в повітрі, розміром приблизно від 10^{-4} см до 1–2 см, які здатні тривалий час залишатися у атмосфері за відсутності вітру і згодом поступово осідати на поверхню землі.

Його джерела поділяються на природні (наприклад, вивітрювання гірських порід, виверження вулканів, пилові бурі, перенесення піску з пустель) та техногенні – промислові викиди, транспортні забруднення, будівельну діяльність, пил від кар'єрів і шахт. Найвища концентрація пилових частинок спостерігається у приземному шарі атмосфери, здебільшого до 500 метрів, де вони мають значний вплив на здоров'я людини, довкілля та клімат.

За даними Міндовкілля та ВООЗ, пилові забрудники — особливо дрібнодисперсні фракції $\text{PM}_{2,5}$ і PM_{10} – легко проникають у дихальні шляхи й можуть викликати або загострити респіраторні, серцево-судинні захворювання, а також негативно впливати на імунну систему та відтворення. Згідно з офіційними нормативами, фонові концентрації пилу (усі джерела разом) контролюються Державною екологічною інспекцією; їх перевищення в містах – часте явище, особливо під час пилових бур або активної промислової діяльності.

Міндовкілля спільно з ВООЗ опрацьовувало питання щодо створення методики оцінки впливу екологічної шкоди на здоров'я, яка включатиме і пилові забруднення. Перевищення гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у атмосферному повітрі в залежності від рівня перевищення, експозиції впливу та інших умов може мати негативний вплив на стан здоров'я та умови життєдіяльності людини. Але на теперішній час відсутні критерії оцінки щодо захворюваності населення в залежності від рівня забруднення атмосферного повітря шкідливими речовинами.

Перевищення гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у атмосферному повітрі в залежності від рівня перевищення, експозиції впливу та інших умов може мати негативний вплив на стан здоров'я та умови життєдіяльності людини. Але на теперішній час відсутні критерії оцінки щодо захворюваності населення в залежності від рівня забруднення атмосферного повітря шкідливими речовинами.

Водні ресурси та їх використання

Дніпропетровська область повністю розташована в межах басейну р. Дніпро, яка є головною рікою гідрографічної мережі Дніпропетровщини.

Стік річки зарегульований каскадом Дніпровських водосховищ, і в межах області присутні: південна частина Кам'янського та північна частина Дніпровського. Загальна довжина р. Дніпро в межах області складає 261 км.

В межах Кам'янського водосховища – 66 км, в межах Дніпровського водосховища – 94 км.

Найбільшими притоками р. Дніпро, що беруть свій початок за межами області, є: Оріль, Самара, Вовча та Інгулець. Найбільш значними притоками р. Дніпро, басейни яких повністю розташовані у межах області (на правобережжі), є Саксагань, Мокра Сура і Базавлук. Загалом гідрографічна мережа басейну р. Дніпро в межах області представлена: 291 річкою, довжиною більше 10 км, 100 водосховищами, 3292 ставками та 1129 озерами, з яких лише 219 озер площею три і більше гектарів.

Водні ресурси у Дніпропетровській області в середньому по водності рік становлять 52,8 млрд м³, в тому числі: місцевий стік (стік, що формується в межах області) – 0,825 млрд м³; запаси підземних вод – 0,381 млрд м³; транзитний стік – 51,6 млрд м³, який розкладається на санітарний стік (майже 15 млрд м³) та води, що йдуть на постійне поповнення водосховищ і водоспоживання промисловими і сільськогосподарськими підприємствами Дніпропетровської та суміжних областей (37 млрд м³).

Поверхневий стік малих річок становить 1,6 млрд м³, в тому числі місцевий стік – 0,83 млрд м³.

Зважаючи на те, що водні ресурси на території області розподіляються нерівномірно, покриття їх дефіциту частково вирішується за рахунок перекидання стоку р. Дніпро каналами Дніпро-Донбас, Дніпро-Інгулець, а також водогонами регіонального значення.

Водокористування та водовідведення

За даними звітності за формою № 2ТП-водгосп (річна) за 2024 рік обсяг забору свіжої води по області становив 723,795 млн м³, в тому числі: – з поверхневих джерел – 644,753 млн м³; – з підземних – 79,042 млн м³.

В порівнянні з 2023 роком, забір води із природних водних об'єктів зменшився на 89,350 млн м³, у т. ч.: з поверхневих джерел зменшився на 86,711 млн м³, з підземних зменшився на 2,639 млн м³.

Водоспоживання поверхневої води в 2024 році, в порівнянні з 2023 роком, зменшилось на 1,297 млн м³ і становило 643,824 млн м³ (в 2023 році – 645,121 млн м³), у тому числі: поверхневої – 612,8 млн м³ (в 2023 році – 611,1 млн м³). Споживання підземної води склало 33,9 млн м³ (в 2023 році – 31,0 млн м³).

Протягом 2024 року було використано: на виробничі потреби – 498,196 млн м³, на питні і санітарно-гігієнічні потреби – 113,881 млн м³, на зрошення – 20,588 млн м³ води.

Динаміка водокористування наведена у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка водокористування за 2024 рік та два попередніх

Показники	Одиниця виміру	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Забрано води всього із природних джерел, усього:	млн м ³	941,52	813,145	723,795
у тому числі:				
- поверхневої	млн м ³	867,841	731,464	644,753
- підземної	млн м ³	73,678	81,681	79,042
- морської	млн м ³	-	-	-
Використано свіжої води усього:	млн м ³	672,548	645,121	643,824
у тому числі на потреби:				
- питні та санітарно-гігієнічні	млн м ³	105,126	102,107	113,881
- виробничі	млн м ³	534,874	517,523	498,196
- сільськогосподарськи	млн м ³	0,616	0,396	0,26
- зрошення	млн м ³	21,555	14,683	20,588
- рибогосподарські (без вилучення)	млн м ³	20,279	12,047	15,93
Втрачено води при транспортуванні	млн м ³	114,049	111,023	123,076
	% до забраної води	12,11	13,65	17,0
Скинуто зворотних вод, усього:	млн м ³	554,957	540,334	510,916
у тому числі:				
- у підземні горизонти	млн м ³	-	-	-
- у накопичувач	млн м ³	540,281	515,964	490,573
- на поля фільтрації	млн м ³	14,676*	24,369*	20,344
- у поверхневі водні об'єкти	млн м ³	540,281	515,964	490,573
- не віднесених до водних об'єктів	млн м ³			
Скинуто зворотних вод в поверхневі водні об'єкти, усього	млн м ³	161,207	162,59	161,3
з них:				
- нормативно очищених, усього	млн м ³	158,535	159,533	158,463
у тому числі:				
- на спорудах біологічного очищення	млн м ³	2,672	3,058	3,201
- на спорудах фізико-хімічного очищення	млн м ³	268,397	246,737	222,416
- на спорудах механічного очищення	млн м ³	110,678	106,637	106,493

Показники	Одиниця виміру	2022 р.	2023 р.	2024 р.
нормативно (умовно) чистих без очищення	млн м ³			
забруднених усього:	млн м ³	73,265	75,354	74,618
у тому числі:		37,413	31,283	31,875
- недостатньо очищених (НДО)	млн м ³	941,52	813,145	
- без очищення	млн м ³			

* не віднесених до водних об'єктів – включає загальний обсяг скиду у накопичувачі та на поля фільтрації.

Використання свіжої води промисловим виробництвом в Дніпропетровській області в 2024 році зменшилось на 19,3 млн м³ і становило:

– постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 254,938 млн м³;

– теплоелектростанції – 377,8 млн м³;

– чорна металургія – 136,607 млн м³;

– машинобудівництво і металообробка – 1,432 млн м³;

– харчова промисловість – 7,48 млн м³;

– хімічна та нафтохімічна промисловість – 2,126 млн м³;

– вугільна промисловість – 6,29 млн м³;

– кольорова металургія – 0,031 млн м³;

– м'ясомолочна промисловість – 2,232 млн м³, та інші.

Кількість води в оборотному та повторному водоспоживанні у 2024 році становила 2921,9 млн м³.

В 2024 році кількість підприємств із скидом зворотних вод в водні об'єкти зменшилась на 1 (з 60 в 2023 році до 59 в 2024 році).

Припинили скид:

– КП “Новомосковськводоканал” - реорганізований у 2023 році

– ТОВ “САНАТОРІЙ “КУРОРТ ОРЛІВЩИНА” – не звітували у 2024 році

Почали скид:

– ТОВ “Запорізький ливарно-механічний завод” – скид дренажних та поверхневих стічних вод у р. Саксагань.

Загальний обсяг скинутих зворотних вод в поверхневі водні об'єкти зменшився на 25,39 млн м³ (з 515,96 млн м³ в 2023 році до 490,57 млн м³ в 2024 році).

Забруднених зворотних вод скинуто 106,50 млн м³ (в 2023 році – 106,63 млн м³), з них 31,88 млн м³ – без очистки, 74,62 млн м³ – недостатньо очищених.

Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод

У 2024 році у масиви поверхневих вод Дніпропетровської області було скинуто у складі зворотних вод – 342,806 тис. т забруднюючих речовин від точкових джерел. В порівнянні з 2023 роком спостерігалось зменшення сумарного обсягу скинутих забруднюючих речовин на 1,738 тис. т.

Скиди органічних речовин, а саме, БСК та ХСК підприємствами-водокористувачами Дніпропетровської області, що звітують за формою № 2ТП-водгосп (річна) становили, відповідно 1809,6 т та 7670,8 т за рік.

Скиди біогенних речовин у водні об'єкти басейну річки Дніпро в межах Дніпропетровської області визначені за такими показниками як: азот амонійний, нітрит-іони, нітрат-іони, фосфати та становили році – 5998,182 т/рік.

Скиди небезпечних речовин (метали та інші) по Дніпропетровській області за 2024 рік становили:

– важких металів, які не входять до групи пріоритетних речовин: алюмінію – 9,692 т, заліза – 36,869 т, кобальту – 0,0028 т, марганцю – 0,0413 т, міді – 0,386 т, хрому загального – 1,371 т, хрому 6+ – 0,0043 т, цинку – 2,823 т.

– несинтетичні показники групи важких металів: 0,0002 т сполук кадмію, 3,003 т сполук нікелю та 0,0021 т сполук свинцю.

– несинтетичних забруднюючих речовин: нафтопродуктів – 34,219 т, СПАР – 19,528 т, карбамідів – 1,085 т, фенолів – 0,0146 т.

Існуючі системи водопостачання та водовідведення області знаходяться переважно в незадовільному стані, очисні споруди працюють неефективно та потребують ремонту та реконструкції.

В цілому, перевантаження очисних споруд у більшості основних водокористувачів області не спостерігається, проте якість очищення стічних вод незадовільна, низка показників перевищує нормативи гранично- допустимого скиду забруднюючих речовин (ГДС) і не дозволяє досягнути категорії “нормативно-очищені”.

Згідно узагальнених даних звітності за формою № 2ТП-водгосп (річна) за 2024 рік, кількість підприємств зі скидом зворотних вод у водні об’єкти Дніпропетровської області складала 59. З них 33 підприємства – забруднювачі (в 2023 р. – 33), які здійснюють скид забруднених (без очистки та недостатньо- очищених) зворотних вод у водні об’єкти області. Найбільші з них:

- КП “Дніпроводоканал”, м. Дніпро;
- ПрАТ “Петриківський рибгосп”;
- ТОВ “КОМСІТІ”, м. Самар;
- АТ “Кривбасзалізрудком”, м. Кривий Ріг;
- ПрАТ “Енергоресурси” м. Нікополь;
- ПрАТ “ДТЕК Павлоградвугілля”, м. Павлоград;
- ПрАТ “Дніпровський металургійний завод”, м. Дніпро;
- КП ДОР “Аульський водовід”, м. Кам’янське;
- КП “Павлоградводоканал”, м. Павлоград;
- ПрАТ “ЦГЗК”, м. Кривий Ріг;
- ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”, м. Кривий Ріг.

Земельні ресурси та ґрунти

Територія області займає 3192,3 тис. га, з них станом на 01.01.2022: сільськогосподарські землі - 2512,1 тис. га, ліси і інші лісовкриті площі - 187,5 тис. га, забудовані землі - 43,5 тис. га, відкриті заболочені землі - 26,7 тис. га, відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом - 9,8 тис. га.

Основний фонд ґрунтового покриття Дніпропетровської області складають чорноземи звичайні різної глибини гумусового шару та механічного складу від легкосуглинкових до легкоглиністих. Найбільшу питому вагу займають сільськогосподарські угіддя – 78,7 %, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель.

Потенціал земельного фонду Дніпропетровської області характеризується високою родючістю. Домінують чорноземні ґрунти різних підтипів (звичайні та південні), родів (еродовані, лучні, засолені, солонцюваті, осолоділі), видів (глибокі, середньо- і малоглибокі; середньо-, малогумусові і слабогумусові; слабо-, середньо- і

сильносолонцюваті; слабо-, середньо- і сильноеродовані), різновидів (за механічним складом переважно середньо-, важкосуглинисті та легкоглинисті), розрядів (сформовані переважно на лесах та лесових суглинках, місцями на червоно-бурих глинах і суглинках, сіро-зелених мергелястих і темно-сірих сланцюватих глинах, піщаних і супіщаних породах, на елювії масивно-кристалічних порід тощо).

У межах Дніпропетровської області чорноземи звичайні повнопрофільні, що залягають на плоскорівнинних просторах, їхній характер змінюється з півночі на південь області. На чорноземи припадає 48,3% усієї земельної площі, у тому числі на звичайні чорноземи – 42,3%, південні – 5,7% (поширені на Інгулецько-Нікопольській низовині). Чорноземи на щільних глинах поширені у південно-східній частині області і займають 1,3% території. Лучно-чорноземні ґрунти становлять 12%, лучні ґрунти – 4,7% (поширені на знижених елементах рельєфу).

На решті території області розповсюджені лучно-чорноземні, чорноземно-лучні, лучні, лучно-болотні, болотні, засолені, солонцюваті, осолоділі, а також дернові ґрунти, солончаки і солонці. Солонцюваті ґрунти становлять 0,3%, еродовані ґрунти схилів різної крутості і протягу, різних форм і експозицій – 36,6%, у тому числі слабоеродовані – 27,3%; середньо- і сильноеродовані – 9,3%.

Північ регіону охоплена смугою чорноземів звичайних глибоких середньо- та малогумусних пилувато-середньосуглинкових або пилувато-важкосуглинкових. Далі на південь їх змінюють чорноземи звичайні пилувато-середньосуглинкові малогумусні на лесах з ділянками чорноземів звичайних середньогумусних.

Крайній південний захід займають чорноземи звичайні неглибокі малогумусні та чорноземи південні малогумусні та слабкогумусовані на лесах. Інтразональні типи ґрунтів зосереджені у долинах річок, зокрема найбільших – Дніпра та Самари. Вони представлені лучно-чорноземними поверхнево-солонцюватими ґрунтами в комплексі із солонцями, чорноземами солонцюватими на важких глинах, лучно-чорноземними ґрунтами в долині Дніпра, лучними солонцюватими ґрунтами вздовж заплав Дніпра, Орелі і Самари, дерновими переважно оглеєними піщаними та супіщаними ґрунтами на річкових алювіальних пісках.

В цілому ж, складні природні умови та протяжність на 200 км з півночі на південь і на 270 км із заходу на схід обумовили формування 277 різновидів ґрунтів, що відрізняються за складом, фізичними, хімічними, біологічними властивостями і потребують індивідуальних підходів щодо їх освоєння в сільському господарстві. Реакція ґрунтового розчину чорноземних та лучночорноземних ґрунтів – нейтральна або слабколужна, солонцюватих ґрунтів – середньолужна, солонців – лужна.

Розподіляються ґрунти згідно з законами горизонтальної (широтної) та вертикальної (висотної) зональності. При переміщенні з півночі на південь області чорноземи звичайні малогумусні глибокі переходять спочатку у середньоглибокі, потім у малоглибокі і у чорноземи південні. Відоме положення про те, що глибина гумусованого профілю залежить від спільних умов зволоження території, чітко виявляється у властивостях ґрунтового покриву Дніпропетровської області.

Відповідно, і родючість ґрунтів знижується з півночі на південь. Найвищою родючістю характеризуються чорноземи звичайні середньогумусні, найнижчою – солонці. Родючість дерново-підзолистих ґрунтів невисока, вони потребують поліпшення для сільськогосподарського використання, зокрема внесення органічних добрив.

В області висока частка ґрунтів високої родючості, виведених з господарського обігу внаслідок видобутку корисних копалин, зокрема залізних руд, а також відведення земель під промислову та житлову забудову і транспортні комунікації.

Найбільш раціональними культурами для вирощування на чорноземних ґрунтах є різноманітні зернові, а також технічні культури (соняшник, рапс, цукровий буряк) у обмежених масштабах та за умов суворого дотримання агротехнічних правил. Ґрунти області інтенсивно використовуються в сільському господарстві. Саме тому багато земель є виснаженими і потребують заходів відновлення та рекультивування. Рекультивації також доцільно піддавати землі із порушеним чи зруйнованим ґрунтовим покривом.

Ландшафтні особливості рельєфу Згідно зі схемою природничо-географічного (ландшафтного) районування території України (О.М. Маринич, П.Г. Шищенко, В.М.Пашенко, 1993), Криворіжжя розташоване в межах степової зони та двох ландшафтних підзон – північної та середньої. Північна та центральна частина Кривбасу знаходиться у північностеповій ландшафтній підзоні, Дністровсько-Дніпровській ландшафтній провінції, Південно-Придніпровській схилово-височинній ландшафтній області та двох ландшафтних районах цієї провінції – Середньоінгулецько-Саксаганському і Верхньобазавлуцькому (ділянка регіону, що на схід від річкових долин Інгульця та Саксагані).

Зональний фон цих районів утворюють ландшафти розчленованих схилів лесових височин з чорноземами звичайними середньогумусними та виположених схилів височин з чорноземами звичайними малогумусними. Поширені яружно-балкові ландшафтні місцевості з еродованими та лучно-чорноземними солонцюватими ґрунтами. Особливості організації ландшафтів зумовлено, головним чином, кліматичними особливостями та відмінами літогенної основи ландшафтів.

Південна частина Криворіжжя, у зв'язку зі зміною кліматичних умов, ґрунтів і рослинного покриву, входить до складу середньостепової ландшафтної підзони, Причорноморської ландшафтної провінції, Бузько-Дніпровської ландшафтної області та двох ландшафтних районів - Нижньовисуньсько-Інгулецького (включає правобережжя Інгульця та саму річкову долину) і Високопільсько-Апостолівського (займає лівобережжя р. Інгулець, середню та нижню течії р. Кам'янки).

Ландшафти середньостепової половини Кривбасу характеризуються значним розчленуванням поверхні по річковим долинам, розвитком западинно-подових плакорів на межиріччях. Всі ландшафти відносяться до зонального підтипу – середньостепові низовинні слабо- та середньодреновані рівнини. Ландшафтну структуру становлять вододільно-суфозійні місцевості з чорноземами південними і лучно-чорноземними осолоділими ґрунтами, яружно-балкові, схилі місцевості річкових долин, надзаплавно-терасові з чорноземами південними середньо- та малогумусними на лесах, які сформувались під типчаково-ковиловою рослинністю, а також заплавні місцевості.

Діяльність господарств агропромислового комплексу Дніпропетровської області в галузі рослинництва здійснюється із застосуванням заходів з підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах.

До деградованих земель відносяться земельні ділянки, поверхня яких порушена внаслідок землетрусу, зсувів, карстоутворення, повеней, добування корисних копалин та земельні ділянки з еродованими, перезволоженими, з підвищеною кислотністю або засоленістю, забрудненими хімічними речовинами ґрунтами. До малопродуктивних

земель відносяться сільськогосподарські угіддя, ґрунти яких характеризуються негативними природними властивостями, низькою родючістю, а їх господарське використання за призначенням є економічно не ефективним. Основні підприємства, що порушують землі області, це гірничозбагачувальні комбінати, які проводять розробку корисних копалин відкритим способом та шахти. Процес формування гумусового шару та процес його деградації носять довгостроковий характер, тому виділити зміни, які відбулися за останні два - три роки, не уявляється можливим.

Одним з основних чинників антропогенного впливу на земельні ресурси є гірничо-видобувна промисловість. Розробка корисних копалин відкритим способом потребує проведення розкривних робіт, що призводить до порушення земель. Дані стосовно порушених, відпрацьованих та рекультивованих земель на території Дніпропетровської області наведено у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7.

Порушені, відпрацьовані та рекультивовані землі

<i>Землі</i>	<i>2019 рік</i>	<i>2020 рік</i>	<i>2021 рік</i>	<i>2022 рік</i>	<i>2023 рік</i>
Порушені, тис. га	37,95	37,95	*	*	*
% до загальної площі території	1,19	1,151	*	*	*
Відпрацьовані, тис. га	6,03	6,03	*	*	*
% до загальної площі території	0,19	0,24	*	*	*
Рекультивовані, тис. га	4,65	*	*	*	*
% до загальної площі території	0,14	*	*	*	*

* Головним управлінням Держгеокадастру у Дніпропетровській області статистичний облік не ведеться

Надра

Відповідно до Закону України “Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року”, мінерально-сировинна база України – це сукупність родовищ корисних копалин, у тому числі техногенного походження, а також відходів від видобування та переробки, придатних для промислового використання.

Мінерально-сировинна база України формується шляхом проведення комплексу геолого-зйомочних, пошукових та розвідувальних робіт.

В Дніпропетровській області видобувається більше 50 відсотків усіх мінеральних ресурсів в Україні, використовується 249 родовищ 79 видів корисних копалин. У значних обсягах здійснюється видобуток марганцевої, титано-цирконієвих руд та інших рідкоземельних елементів, вугілля, газу, каоліну, будівельного каменю, піску та інших корисних копалин.

Дніпропетровська область є ключовим регіоном для видобутку мінеральної сировини в Україні. Забезпечує 100 % видобутку марганцевої руди завдяки Нікопольському марганцевому басейну, який містить одні з найбільших у світі запасів марганцю – 2,1 млрд тонн. Україна володіє 42,2 % світових запасів марганцевої руди. Також область має значні поклади залізної руди, вугілля, урану, рідкоземельних металів, каоліну, гранітів, нафти та газу.

Криворізький залізорудний басейн є лідером України за кількістю розвіданих запасів та річним обсягом видобутку залізної руди.

У Дніпропетровській області видобувається 40 видів мінеральної сировини (рис. 2.5.). Регіон має значний потенціал для розвитку кольорової металургії, золотовидобувної та золотопереробної галузей.

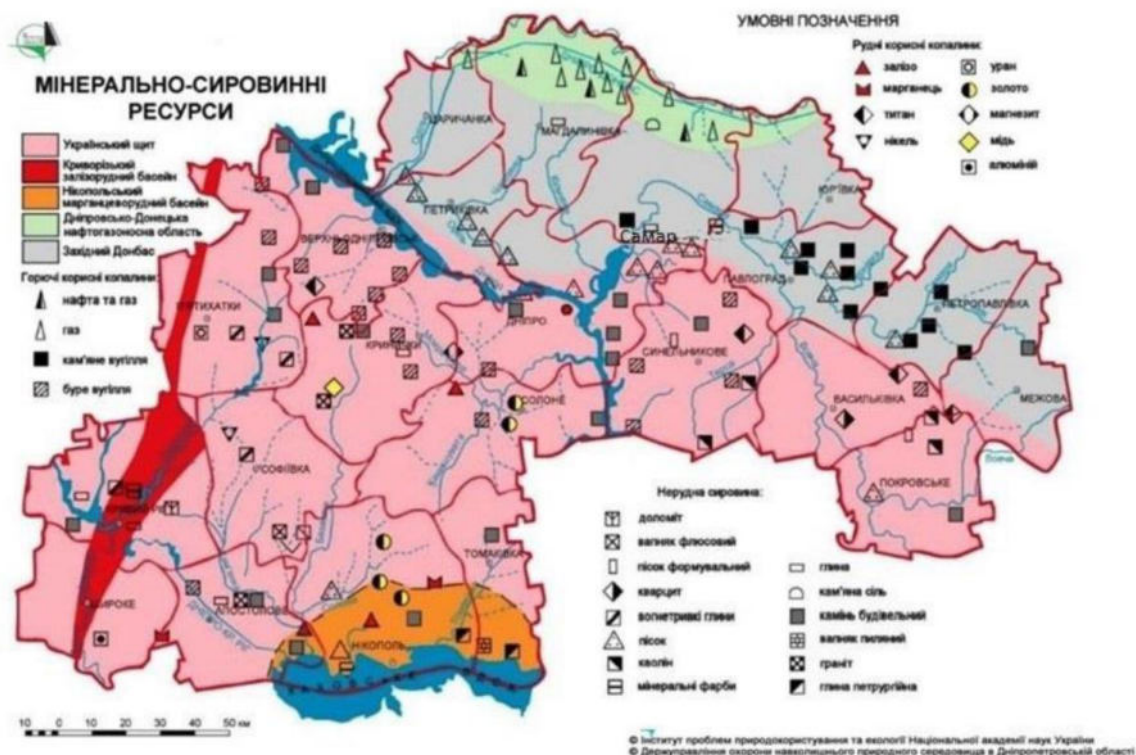

Рис. 2.5. Природні ресурси Дніпропетровської області

Область є єдиним регіоном в Україні, що володіє родовищем талько-магnezитів. Введення цього родовища в експлуатацію дозволить на 60 – 70% забезпечити потреби країни у вогнетривкій сировині та значно зменшити імпорт з інших країн, це Правдинське родовище. Також в області зосереджені значні поклади каменеоблицювальної сировини з багатою кольоровою гамою.

Мінерально-сировинна база Дніпропетровської області налічує 384 об'єкти обліку (рис. 2.6.).

Окремо слід зазначити про видобуток залізної руди Криворізького басейну, який займає перше місце в Україні, середньорічний обсяг видобутку по родовищах цього регіону складає близько 121 млн тонн, це 75 відсотків видобутку в цілому по країні.

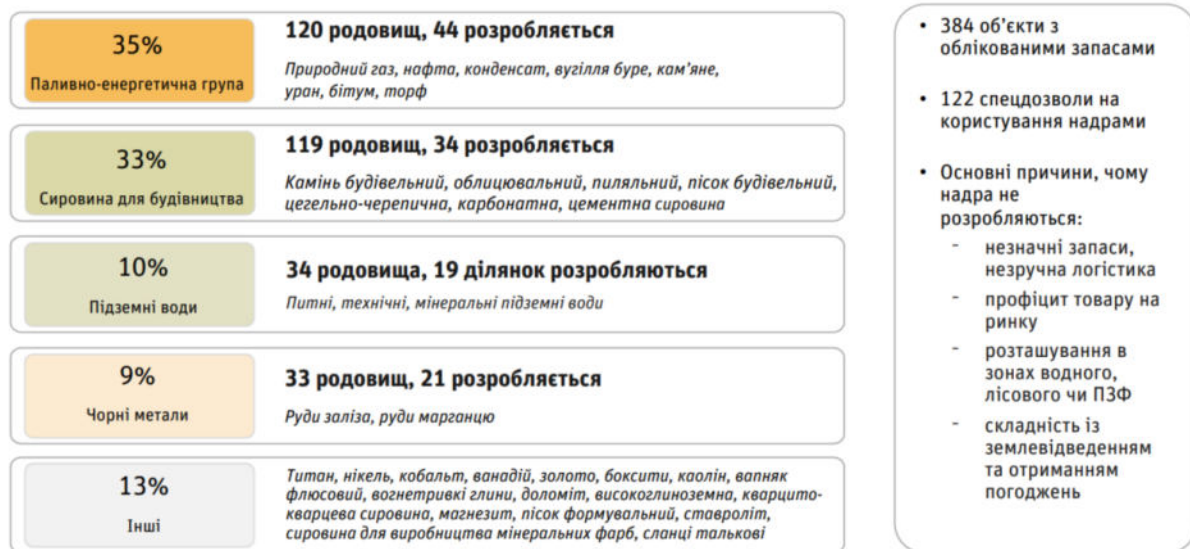

Рис. 2.6. Структура ресурсів Дніпропетровської області

З 10-ти найбільших виробництв країни, які переробляють залізорудну сировину, 9 розташовані саме у Криворізькому басейні, він забезпечує більше 93 % потреб металургійних підприємств України. Промислові запаси залізних руд Криворізького басейну становлять 16 млрд тонн. Саме у Криворізькому басейні розташований найбільший відкритий промисловий кар'єр держави та Європи – АТ “Південний гірничо-збагачувальний комбінат”. Південний ГЗК – перше підприємство Кривбасу та Східної Європи з видобутку та збагаченню бідних залізних руд. ПВДГЗК має найкращі показники рентабельності виробництва серед аналогічних підприємств регіону.

Управління відходами

Дніпропетровська область – одна з найбільш промислово розвинених областей України.

За попередніми даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області на підприємствах області протягом 2024 р. утворилося 174318,8 тис. тонн відходів. Із загального обсягу утворених відходів 26097,4 тис. тонн (близько 15 %) – обсяг відновлених відходів, 0,286 тис. тонн – спалено, 86165,6 тис. тонн – видалено та направлено в сховища організованого складування (поховання). Найбільшу частку утворення відходів у 2024 році становлять інші мінеральні відходи, змішані та недиференційовані матеріали, хімічні відходи, а також побутові та подібні відходи згоряння. Детальна інформація стосовно відходів наведена у таблиці 2.8.

Крім того, великою проблемою для області є боротьба з несанкціонованими сміттєзвалищами. Через неналежну систему управління твердими побутовими відходами (ТПВ) в населених пунктах, як правило у приватному секторі, відсутністю системи окремого збирання, сортування ТПВ велика кількість ТПВ в області потрапляє на несанкціоновані, неконтрольовані сміттєзвалища.

Графічно обсяги утворення та використання (оброблення) і видалення за вказаний період ілюструє діаграма (Рисунок 2.7.). На ній чітко простежується динаміка циклічності у зменшенні обсягів утворюваних відходів та основних операцій управління ними, яка пояснюється початком повномасштабної війни та викликаними нею змінами в статистичному обліку.

Таблиця 2.8.

Динаміка основних показників управління відходами I-IV класів небезпеки, тис. т (за формою статзвітності № 1-відходи)

№	Показники	2020	2021 рік*	2022 рік*	2023 рік*	2024 рік*
1	Утворено	309 398,4	321 734,3	139 916,7	134 982,1	174 318,8
2	Одержано від інших підприємств	0,0	2 912,6	2 528,3	-	-
3	Спалено	23,3	31,8	14,5	0,5	0,3
	у т.ч. з метою отримання енергії		31,5	14,4	0,4	-
4	Використано (оброблено)	87 132,9	95 182,3	54 167,2	35 472,0	26 097,4
5	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	177 443,9	180 449,2	64 324,2	69 976,6	86 165,6
6	Передано іншим підприємствам	0,0	4 122,1	2 888,5	0,0	0,0
7	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8	Наявність на кінець звітного року у сховищах організованого складування на території підприємств	0,0	713,4	805,0	0,0	0,0

* Попередні данні Головного управління статистики у Дніпропетровській області. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів.

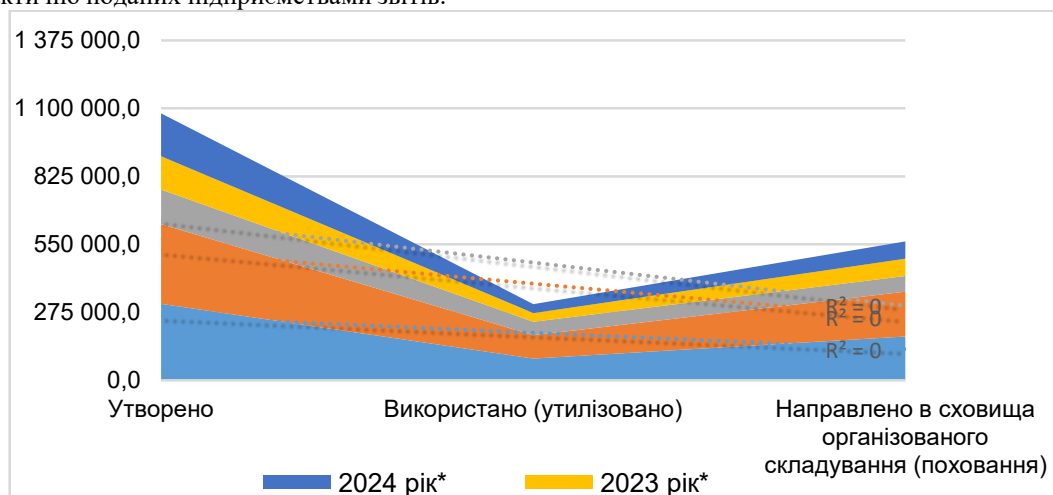

Рис. 2.7. Динаміка загальних обсягів утворення відходів і небезпечних відходів та відходів, що є небезпечними в розрізі адміністративних районів Дніпропетровської області

Дані таблиці 2.9 свідчать про значні обсяги утворюваних відходів в Дніпропетровській області в цілому та домінування в процесі їх утворення Криворізького району, на долю якого припадає 96,1%. На решту районів припадає лише 3,9% відходів.

Таблиця 2.9.

**Загальні обсяги утворення відходів
I-IV класів небезпеки по районах (утворено усіх відходів)**

	2020	2021	2022	2023	2024
ВСЬОГО	309398385,0	321734483,9	139925242,8	134982099,3	174318835,3
Дніпровський	1768152,6	1838651,0	1386140,0	602820,6	595033,4
Кам'янський	904537,0	940602,0	334115,9	639081,5	659669,6
Криворізький	297384246,0	309241326,3	131224530,2	127830310,8	167342395,6
Нікопольський	3527846,2	3668505,8	1788426,6	28472,6	39358,2
Самарівський	18734,9	19481,9	6095,9	6397,5	19874,0
Павлоградський	4994586,6	5193727,0	5151745,1	5850881,3	5642172,8
Синельниківський	800281,6	832189,8	34189,1	24135,0	20331,7

Підприємства – основні накопичувачі промислових відходів (за даними статзвітності №1-відходи): ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”, АТ “Нікопольський завод феросплавів”, теплова електрична станція АТ “ДТЕК Дніпроенерго”, Відокремлений підрозділ “Криворізька теплова електрична станція” АТ “ДТЕК Дніпроенерго”, ПрАТ “Дніпровський металургійний завод”, КП “Кривбасводоканал”, ПрАТ “Кривий Ріг Цемент”, КП “Дніпроводоканал” ДМР, АТ “Південний гірничо-збагачувальний комбінат”, ПрАТ “Центральний гірничо-збагачувальний комбінат”, АТ “Об’єднана гірничо-хімічна компанія” (Філія “Вільногірський гірничо-металургійний комбінат” АТ “ОГХК”), ПрАТ “КАМЕТ-СТАЛЬ”, ПрАТ “Суша Балка”, Філія “Соцвугілля” ПрАТ “ДТЕК Павлоград-вугілля”, ВСП “Шахтоуправління Тернівське” ПрАТ “ДТЕК Павлоград-вугілля”, ВСП “Шахтоуправління Дніпровське” ПрАТ “ДТЕК Павлоградвугілля”, АТ “Кривбас-залізрудком”, Філія “Павлоградське енерго- підприємство” ПрАТ “ДТЕК Павлоград-вугілля”, ПрАТ “Північний гірничо-збагачувальний комбінат”, ПрАТ “ЮЖКОКС”, АТ “ДНІПРОАЗОТ” Філія “ЦЗФ ПАВЛОГРАДСЬК А” ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ”, КП ДОР “АУЛЬСЬКИЙ ВОДОВІД”, Філія “ПУМТП” ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ”.

Транскордонне перевезення небезпечних відходів

Згідно ст. 197 Митного кодексу України на окремі товари встановлюються обмеження щодо їх переміщення через митний кордон України. Пропуск таких товарів через митний кордон України та/або їх випуск залежно від вимог відповідного закону здійснюються митними органами на підставі отриманих від державних органів, інших установ та організацій, уповноважених на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, з використанням механізму “єдиного вікна” відповідних дозвільних документів.

Інформація про ввезення та вивезення у 2024 році вантажів, які підлягають контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів, згідно постанови КМУ від 13.07.2000 № 1120 “Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків”, яка втратила чинність 26.09.2024 на підставі

постанови КМУ від 17.09.2024 № 1067 “Про затвердження Порядку надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів та висновку на транскордонне перевезення відходів”, наведена у таблиці 2.9. за даними Дніпровської митниці Державної митної служби України.

Таблиця 2.9.

Ввезення та вивезення у 2024 році вантажів, які підлягають контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів

Напрямок переміщення	Назва товару	Кількість тонн
вивезення	відходи виробництва чорних металів (гартцинк)	374,56
вивезення	залізовмісні відходи виробництва чорних металів (згар цинку)	564,37
вивезення	лушпиння соняшникове гранульоване	23782,53
ввезення	вторинний поліетилен високого тиску	20,69
ввезення	відходи з катанки сталевий низьковуглецевої: металовідходи	275,500

Біологічне та ландшафтне різноманіття, природно-заповідний фонд та національна екологічна мережа

Територія Дніпропетровської області розташована в степовій та лісостеповій зонах, з переважно рівнинним ландшафтом. Центральна частина та більшість південних районів займають степи з родючими землями, що використовуються для сільського господарства.

Дніпропетровська область має відносно низький рівень лісистості.

Станом на 01.01.2025 загальна площа земель лісогосподарського призначення становить 111,3 тис. га при загальній площі області 3192,3 тис. га.

Більша частина лісових масивів, включаючи природні дубові і соснові ліси, зосереджена переважно в північній і західній частинах області, де рельєф та кліматичні умови сприяють розвитку деревної рослинності. У південних і східних регіонах здебільшого переважають лісозахисні смуги та штучні насадження.

Ліси Дніпропетровщини не мають промислового значення, а виконують виключно захисні, рекреаційні та агролісомеліоративні функції, підлягають особливій охороні, тому рубки головного користування в них не проводяться.

Природні ліси займають близько половини всіх лісових площ області.

Основу природних лісів складають дубові ліси, де переважає дуб черешчатий, а також присутні інші листяні породи: граб звичайний, липа серцелиста.

Природні соснові ліси розташовані переважно на піщаних ґрунтах, ці ліси складаються переважно зі сосни звичайної.

У Дніпропетровській області також сформована система штучних лісових насаджень. Штучні насадження відіграють важливу роль у підвищенні лісистості, захисті ґрунтів від ерозії, поліпшенні мікроклімату та створенні рекреаційних зон. Оскільки природна лісистість регіону є низькою, штучні насадження стають важливим елементом екологічного розвитку області.

Система штучних лісових насаджень складається з лісозахисних смуг, створених для захисту сільськогосподарських угідь від вітрової ерозії, збереження

вологи в ґрунті та поліпшення мікроклімату; лісомеліоративних насаджень, спрямованих на відновлення деградованих та еродованих земель; водозахисних насаджень, призначених для захисту схилів і берегів річок від водної ерозії та зсувів; рекреаційних лісопарків – створюються для відпочинку та оздоровлення населення, забезпечують зелені зони в міських та приміських районах. Але у сучасний період значна кількість з них знаходиться у незадовільному деструктивному стані, що зумовлено як природними причинами (віковий кризовий стан), так і антропогенним впливом (вирубки, пожежі та ін.).

Склад лісів Дніпропетровської області за породами досить різноманітний.

Основними лісоутворюючими породами є: дуб звичайний (29,9%), сосна звичайна (24,5%), робінія псевдоакація (24,7%), ясени (5,9%), тополі (4,6%), берези (2,1%), клени (1,4%), сосна кримська (1,3%) та інші (5,6%).

Біорізноманіття.

Рослинний світ області налічує у 2023 році більше 1700 видів, тваринний – більше 7500 видів. Також на території Дніпропетровської області зустрічається 132 види тварин, занесених до Червоної книги України.

Основними тенденціями протягом останніх років у флорі та фауні регіону є зменшення видового різноманіття внаслідок інтенсивного землекористування та осушення земель, яке триває вже декілька десятиліть і значно впливає на екосистеми регіону. Це явище не обмежується лише останнім періодом, й залишається актуальним у зв'язку з розвитком аграрного сектору.

Збереження ландшафтного та біотичного різноманіття забезпечується особливим режимом на територіях 182-х об'єктів природно-заповідного фонду площею 100,7 тис. га, що становить 3,15% від загальної площі території області. Із них об'єктів загальнодержавного значення – 32 площею 36,6 тис. га та 150 об'єктів місцевого значення площею 64,08 тис. га.

Багатий і різноманітний ландшафт Дніпропетровської області обумовлений її географічним положенням, кліматичними умовами та особливостями рельєфу, основні екосистеми якого включають: Степи, що є природними пасовищами і мають високу біорізноманітність флори та фауни, відзначаються сезонною зміною вигляду та видовою композицією рослинного покриву. Тут домінують багаторічні злакові рослини, а також різноманітне різнотрав'я;

Формування національної екомережі

Чинний порядок резервування цінних для заповідання територій та об'єктів визначений статтею 55 Закону України “Про природно-заповідний фонд України” (у редакції від 27.05.2021), відповідно до якої резервуванню підлягають території, що включають землі державної та комунальної власності, на період до п'яти років, з розробкою технічної документації із землеустрою, яка погоджується та затверджується відповідно до вимог Земельного кодексу України. Так, департаментом екології та природних ресурсів облдержадміністрації в 2023 році було погоджено технічну документацію із землеустрою щодо резервування цінних для заповідання територій та об'єктів в межах басейну річки Інгулець на території Глеюватівської сільської ради Криворізького району, затверджена рішенням Глеюватської сільської ради від 17.11.2023 № 2123, площа 390,1745 га.

Також, за поданням облдержадміністрації вперше в області затверджено проект організації території об'єкта природно-заповідного фонду, а саме – проект організації

території регіонального ландшафтного парку “Самарські плавні”, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів на території Піщанської сільської ради Новомосковського району (рішення Дніпропетровської обласної ради від 08.12.2023 № 366-18/VIII).

Загальна площа ключових територій екомережі Дніпропетровської області (рис. 2.7.) складає 798 831 га, в тому числі у відсотках до площі району або міста, а саме:

- Дніпровський район 131 853 га (23,5 %);
- Кам’янський район 126 870 га (26,4 %)
- Криворізький район 103 141 га (18,0 %);
- Нікопольський район 94 279 га (27,7 %);
- Павлоградський район 82 993 га (34,2 %);
- Самарівський (колишній Новомосковський) район 87 319 га (25,1 %);
- Синельниківський район 135 570 га (20,5 %);
- місто Дніпро 16 513 га (40,8 %);
- місто Кам’янське 3 480 га (25,2 %);
- місто Кривий Ріг 16 813 га (41,6 %).

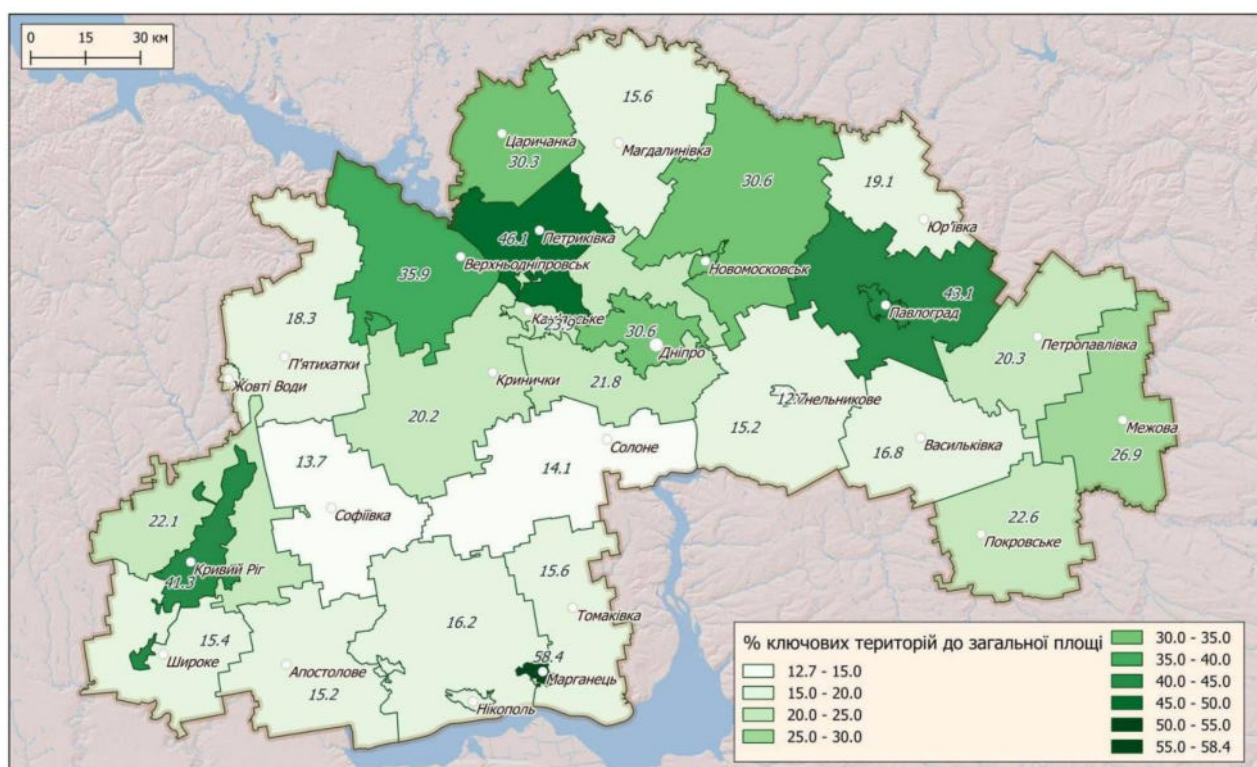

Рис. 2.7. Частка ключових територій екомережі у загальній площі земель по районах Дніпропетровської області

Природні території та об’єкти, що підлягають особливій охороні

Завдяки своєму стратегічному розташуванню та економічному потенціалу, Дніпропетровська область є важливим регіоном для розвитку України.

Дніпропетровська область знаходиться в степовій зоні України і займає площу 3192,3 тис. га, з яких 111,347 тис. га становлять землі лісгосподарського призначення. Область багата на природні ресурси, зокрема залізні руди, марганець, вугілля, а також має родючі ґрунти, що зумовлює високу концентрацію промислових об’єктів і розвиток аграрного сектору.

У результаті більша частина земель антропогенно трансформована. В таких умовах дуже складним є питання виявлення і заповідання природних територій і об'єктів.

У Дніпропетровській області проводиться робота щодо розвитку заповідних територій. Заповідна справа розглядається як головний засіб для комплексного вирішення важливих екологічних проблем, таких як збереження біорізноманіття, відновлення і підтримка екологічного балансу в біосфері в умовах техногенного забруднення тощо.

Станом на 01.01.2025 мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області складає 182 об'єктів, загальною площею 100,7 тис. га, що становить 3,15 % від площі області. Із них 32 об'єкта – загальнодержавного значення на площі 36,6 тис. га та 150 – місцевого значення на площі 64,08 тис. га

Території Смарагдової мережі

Смарагдова мережа України (англ. Emerald network) — українська частина Смарагдової мережі Європи, розробляється з 2009 року.

Створення Смарагдової мережі – нова для України форма охорони природи, що впроваджується в рамках виконання вимог ратифікованої в Україні Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), а також Угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

Смарагдова мережа – це мережа, що включає Території Особливого Природоохоронного Інтересу (Areas of Special Conservation Interest, ASCI, далі - «території (об'єкти) мережі Емеральд»). Мережа Емеральд проектується в державах, які є сторонами Бернської конвенції (всього 26 держав), у країнах Європейського Союзу на виконання Бернської конвенції створюється мережа «Натура 2000», яка проектується за аналогічними принципами, що і мережа Емеральд, але використовує юридичні і фінансові інструменти ЄС.

На території Дніпропетровської області різною мірою знаходяться, межують чи частково заходять 11 об'єктів, що відповідають критеріям Смарагдової мережі та включені до рекомендованого переліку українською стороною конвенції (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10.

Об'єкти Смарагдової мережі на території Дніпропетровської області

№	Код	Назва	Площа
1	UA0000004	Dniprovsko-Orilskyi Nature Reserve	3772,00
2	UA0000093	Dniprovske Reservoir	39492,00
3	UA0000134	Pryorilskyi	33372,00
4	UA0000135	Dniprodzerzhynske Reservoir	54004,00
5	UA0000211	Prysamarski Bairachni Lisy	7394,00
6	UA0000212	Samarskyi Lis	38003,00
7	UA0000310	Middle Inhulets river valley	15204,94
8	UA0000319	Kryvorizka part of Inhulets river	22472,86
9	UA0000406	Saksahan river basin	20726,69
10	UA0000432	Vasylkivskyi steppe	7276,62
11	UA0000467	Bazavluk	65220,25

Рис. 2.8 Території Смарагдової мережі в межах Дніпропетровської області

На виконання домовленостей України в рамках Рамсарської конвенції статус водно-болотного угіддя міжнародного значення в Дніпропетровській області отримало водноболотне угіддя “Дніпровсько-Орільська заплава” (рисунк 2.9).

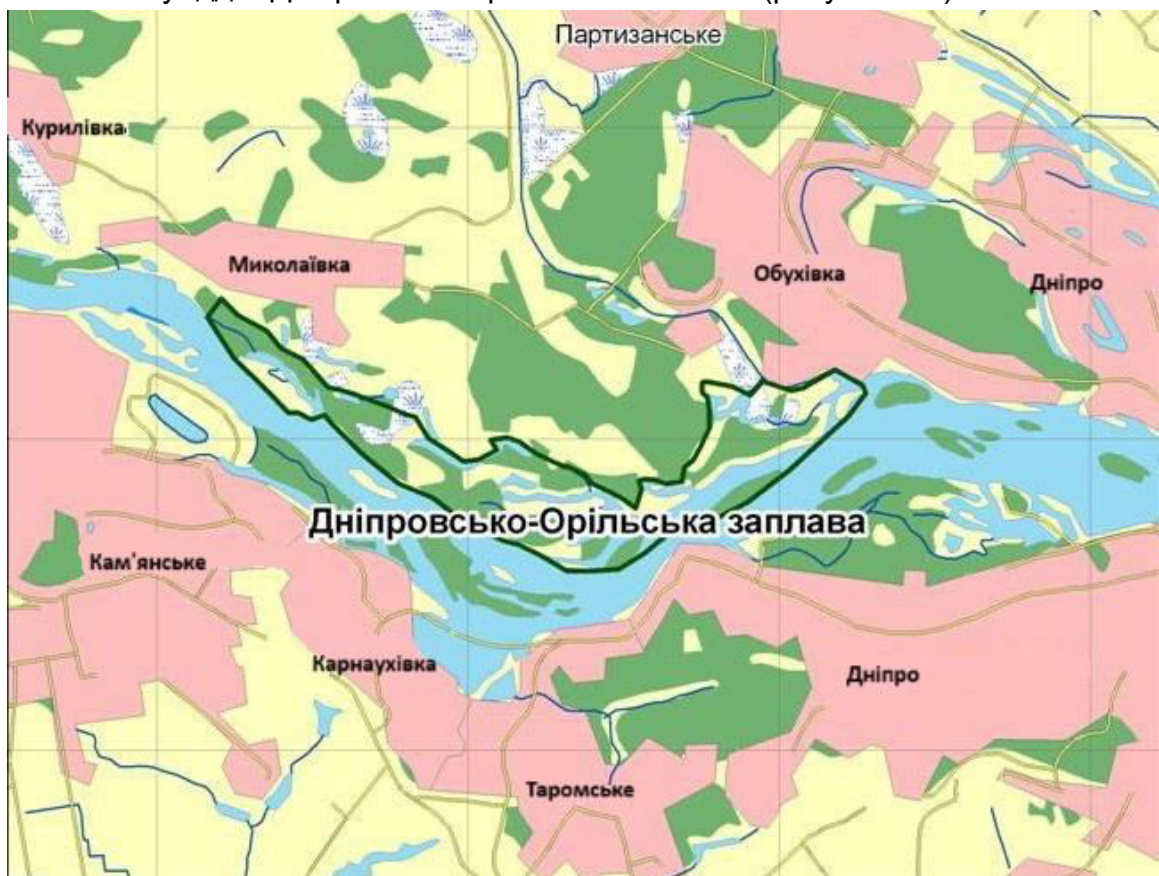

Рис. 2.9. ВБУ Дніпровсько-Орільська заплава

Загальна характеристика тваринного світу

Фауна хребетних нараховує 384 види тварин. Їх сучасний вигляд сформований за рахунок лісових та гідрофільних видів. З лісовими ландшафтами пов'язані 47 % видів, із гідроценозами - 37 %, із степовими та польовими - 17 %, із населеними пунктами - 6 % видів тварин. Теріофауна включає 62 види (Булахов, Пахомов, 2006 р.).

У степових системах домінуюче положення займають мишоподібні гризуни, ховрах сірий, сліпак звичайний, заєць сірий, лисиця звичайна. У заплавлених лісах - численний кріт європейський, бурозубка звичайна, вовк, ласка, куниця, кабан дикий.

Фауна амфібій степу налічує 10 видів (Булахов та ін., 2007), найхарактерніші серед яких - часничниця звичайна (*Pelobates fuscus*), ропуха зелена (*Bufo viridis*), жаба озерна (*Rana ridibunda*) та інші. У межах степового Придніпров'я також знайдено 11 видів рептилій (Булахов та ін., 2007).

Зарегулювання стоку більшості малих річок і Дніпра спричинило трансформацію екологічних комплексів риб і майже повну заміну реофільного комплексу лімнофільним. Іхтіофауна за сучасними даними налічує 50 видів риб і круглоротих, що належать до 13 родин 7 фауністичних комплексів (Біологічне різноманіття ..., 2008).

Таблиця 2.11.

Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин (особин)

Види мисливських тварин	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Козуля	5951	5060	4832	7383
Кабан	1312	1305	1214	1861
Лось	1	0	0	0
Заєць-русак	101385	97516	96486	112019
Ондатра	1026	1098	1098	1416
Лисиця	1638	1831	1868	5926
Вовк	46	64	50	188
Єнотовидний собака	424	379	454	603
Борсук	520	542	535	893
Видра	72	0	0	0
Куниця Кам'яна	83	128	128	179
Куниця лісова	454	412	412	556
Тхір чорний	25	30	30	0

Демографічна ситуація та стан здоров'я населення

Здоров'я населення має виняткове значення для розвитку регіону та українського суспільства в цілому, адже воно є ключовим фактором економічного та соціального піднесення, безцінним ресурсом держави. Здоров'я населення сприяє підвищенню продуктивності праці, формуванню більш ефективних трудових ресурсів та більш здоровому й економічно спроможному старінню; скорочує витрати, пов'язані з подоланням хвороб та соціальною допомогою; сприяє економії бюджетних коштів та переорієнтації витрат у русло інвестування.

Найперспективнішим шляхом збереження здоров'я населення громад регіону є злагоджена робота усіх секторів суспільної діяльності, яка скерована на соціальні та індивідуальні детермінанти здоров'я.

Екологічні проблеми області впливають на умови життєдіяльності та стан

здоров'я населення, адже аналіз нозогеографічних карт розподілу рівнів забрудненості навколишнього середовища показує, що територіальний розподіл захворюваності населення тісно корелює з екологічними показниками ситуації на території України.

Захворюваність населення можна вважати найбільш чутливим показником, який характеризує вплив середовища на людину. При цьому первинна захворюваність визначається на основі лише вперше зареєстрованих випадків хвороби протягом року, загальна поширеність враховує всіх хворих, виявлених на момент обліку.

Важливою медико-біологічною та соціально-економічною проблемою залишається зростання онкозахворюваності та захворюваності на туберкульоз.

Не останню роль у захворюваності населення цими хворобами відіграють несприятливі екологічні фактори, адже ряд забруднювальних речовин, що потрапляють у повітря, питну воду, через ґрунт у рослини, тварини та продукти харчування відзначаються своєю канцерогенною дією.

Онкологічна ситуація в області характеризується поширеністю злоякісних новоутворень, зростанням контингентів онкохворих.

В цілому здоров'я населення можна оцінити такими показниками як середня тривалість життя при народженні або після досягнення певного віку, загальна смертність та смертність дітей до одного року життя, захворюваність і функціональні відхилення, поширеність хвороб.

Природний рух населення характеризується скороченням. Найчастішою причиною смерті в останні роки були хвороби системи кровообігу (63% від усієї кількості померлих). Кількість померлих від Ішемічної хвороби серця становила 11 400 (55% від усіх смертей), із яких 5 067 – серед чоловіків, 6 333 – серед жінок.

Рівень загальної смертності в Україні також зростає не лише за рахунок загибелі людей внаслідок бойових дій, а й у результаті зниження рівня медичного обслуговування та збільшення рівня летальності через серцево- судинні захворювання під впливом стресу.

Збереження здоров'я населення Дніпропетровської області забезпечує її мережа закладів охорони здоров'я та медичних ресурсів.

Рис. 2.10. Кількість діючих суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я у Дніпропетровській області

Все це впливає на демографічні процеси, які відзначаються великою інерційністю, а отже, якісь значні демографічні кризи, які відбуваються в певний історичний період, відбиваються на демографічних процесах впродовж наступних десятиліть.

Зміна чисельності населення характеризується зменшенням її у сільській місцевості та збільшенням у міських поселеннях. Незважаючи на це, область густонаселена.

На демографічну ситуацію в області суттєво впливають внутрішньо переміщені особи; трудові мігранти та біженці (зокрема, виїзд жителів області за межі території України); скорочення народжуваності.

Таким чином, найбільшими проблемами області є демографічні зміни, трудова міграція, вікова нерівновага та виклики, пов'язані з наданням робочих місць ВПО і зайнятістю, особливо в сільській місцевості.

Динаміка чисельності населення Дніпропетровської області за майже столітній період – з 1926 по 2024 рр. показує суттєвий вплив другої світової війни, після закінчення якої до середини 90-х років відбувалось інтенсивне зростання чисельності населення до 3 923,7 тис. жителів (1994 р.). Скорочення наявного населення області відбувається за рахунок від'ємного природного приросту, починаючи з 1992 р., як і в цілому по Україні, максимум якого припав на 2000 р., а далі почав поступово знижуватися в 2010-2024 рр.

Таблиця 2.12

Чисельність населення Дніпропетровської області, 2018-2024 рр.

Показники /Роки	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	2024*	Середнє
Всього, тис. осіб у т.ч.:	3231,1	3206,5	3138,7	3142,0	3093,2	3094,3	3088,3	3175,9
міського, тис. осіб	2707,0	2690,5	2668,7	2642,1	2603,1	2598,7	2404,1	2648,0
сільського, тис. осіб	524,1	516,0	470,0	499,9	490,1	495,6	684,2	527,9

* розрахункова кількість - за результатами експертних оцінок, узагальнень та припущень. Збільшення чисельності сільського населення пояснюється змінами в класифікації населених пунктів, згідно з якими до сільських жителів відноситься населення сіл та селищ з населенням до 10 тис. жителів

Причини таких змін в динаміці обумовлені насамперед природним рухом населення в 1950-2024 рр.- динаміка основних абсолютних показників природного руху – народжуваності, смертності та природного приросту в розрахунку на 1000 осіб, що суттєво вплинула як на статево-вікову структуру населення області, так і забезпеченість регіону трудовими ресурсами.

Висока народжуваність, якою характеризувались повоєнні 50-і роки ХХ ст., досить швидко знижується, досягаючи мінімальних показників в кінці 90-х років, в наступні роки вона знову демонструє поступове зростання, однак з початком бойових дій в 2014 – 2024 рр. іде знову на спад. За період 1950-2024 рр. народжуваність зменшилась від 20,4 до 7,8 осіб на 1000 жителів, фактично в 2,6 рази.

Другий важливий показник природного руху населення – загальний рівень смертності за аналогічний період зріс з 6,6 до 15,8 осіб на 1000 жителів – в 2,4 рази. Найбільший ріст смертності населення спостерігався до 2000 р., далі він стабілізувався і починаючи з 2011 р. поступово почав знижуватися, однак з початком повномасштабної війни він знову зростає.

Починаючи з 2000-х років спостерігається від'ємний приріст населення, у 2022-2024 рр. до – 45,3 осіб на 1000 жителів проти +13,8 в 1950 р.

На динаміку чисельності населення області, крім природних факторів, суттєвий вплив мають і міграційні процеси внутрішньої та зовнішньої міграції. В 2021 році міграційний приріст від'ємний і склав -283 особи, незважаючи на позитивні значення зовнішньої міграції з інших держав, де число прибулих 2350 перевищило число вибулих 949 на 1401 особу. Всього в область прибуло 30 109 осіб, а вибуло 30392 особи. Міграція міського населення дає, позитивне сальдо, а міграційні процеси в сільській місцевості характеризується від'ємними показниками. Найбільше міграційне скорочення за абсолютним значенням припадає на м. Кривий Ріг, Жовті Води. В міграційному плані Дніпропетровська область є дуже привабливою, як в розрізі міських поселень так і в сільській місцевості.

З початку повномасштабного вторгнення Дніпропетровська область стала важливим центром прийому внутрішньо переміщених осіб (ВПО), надаючи допомогу, ресурси та робочі місця для переселенців. Станом на березень 2024 року в області зареєстровано понад 386 тис. ВПО (41% жінок та 59% чоловіків), з яких 57% працездатного віку. Найбільше переселенців у містах Дніпро (143 тис. людей) та Кривий Ріг (59 тис. людей).

В розрізі вікових груп спостерігається зростання числа прибулих дітей та пенсіонерів, яке свідчить про повернення на малу батьківщину, незначна кількість прибулих осіб працездатного віку підтверджує тезу про невідповідність офіційних даних реальному стану міграційних процесів. Діти та пенсіонери – категорії населення, які найбільше користуються соціальними пільгами та послугами за місцем реєстрації.

Переважну частину мігрантів, які оселилися на Дніпропетровщині, склали колишні жителі інших областей нашої країни (94,3%), решта (5,7%) – переїхали з-за меж України. Більшість осіб, що виїхали за межі області, обрали своїм місцем проживання інші регіони України (97,3 %), до інших держав емігрувало 2,7%. Повномасштабна війна має значний вплив на населення області. Це спричинило вимушені міграції людей за кордон у статусі переселенців.

З початку повномасштабного вторгнення Дніпропетровська область стала важливим центром прийому внутрішньо переміщених осіб (ВПО), надаючи допомогу, ресурси та робочі місця для переселенців, зокрема з таких регіонів, як Харківська, Донецька та Луганська області. За даними 2024 року, регіон прийняв 11% від загальної кількості зареєстрованих ВПО в Україні.

Система закладів охорони здоров'я та показники здоров'я населення

Станом на 2024 р. мережа медичних закладів області має у своєму складі 160 установу: 76 лікарняних заклади, 77 самостійних амбулаторно- поліклінічних закладів, 78 закладів, що надають первинну допомогу та 92 спеціалізовану (в тому числі 5 закладів охорони здоров'я, які підпорядковані МОЗ України) і 1 екстрену медичну допомогу.

В районах області функціонує 65 центрів первинної медико-соціальної допомоги (далі – ПМСД), в яких налічується 400 лікарських амбулаторій та 2 самостійні амбулаторії ПМСД, в одну з яких до складу входить 1 амбулаторія загальної практики сімейної медицини (далі – АЗПСМ). Всього по області функціонує 190 міських, 39 селищних та 180 сільських амбулаторій. Всі лікарські амбулаторії працюють на засадах сімейної медицини. На сьогоднішній день в структурі центрів ПМСД

функціонує 264 ФАПів, 7 ФАПів в структурі самостійних АЗПСМ і 5 ФАПів в закладі, що надає спеціалізовану допомогу.

Заклади, що надають первинну допомогу – 78, з них 11 в закладах, які надають спеціалізовану допомогу.

На виконання постанови КМУ від 28 лютого 2023 р. № 174 “Деякі питання організації спроможної мережі закладів охорони здоров’я” в області розпорядженням голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації від 25 липня 2023 року №-299/0/3-23 затверджена спроможна мережа закладів охорони здоров’я Дніпропетровського госпітального округу з 7 госпітальних кластерів.

Мережа складається з 7 надкластерних закладів, 16 кластерних закладів, 19 загальних закладів, 6 станцій екстреної медичної допомоги (36 підстанцій ЕМД та 59 пунктів постійного базування), 67 закладів первинної медичної допомоги.

В закладах охорони здоров’я Дніпропетровської області працює 36739 медичних працівників, з них 9559 лікарів, 605 спеціалістів з вищою немедичною освітою, 17286 молодших спеціалістів з медичною освітою та 9289 молодшого персоналу. Забезпеченість населення медичними працівниками (фізичними особами) становить 151,4 на 10 тис. населення, з них лікарями (в т.ч. спеціалістами з вищою немедичною освітою на лікарських посадах) – 30,9, молодшими спеціалістами з медичною освітою – 55,9 на 10 тис. нас., молодшим персоналом – 30,0 на 10 тис. населення.

Укомплектованість штатних посад лікарів фізичними особами дорівнює 71,0% проти 73,6% в минулому році, молодшими спеціалістами з медичною освітою – 79,6% (79,4% в 2022 р.) Кількість населення та популяційні зміни характеризуються досить низьким рівнем природного приросту населення та високим рівнем абортів, значення якого складає 7,4 на 1000 жінок фертильного віку (національне значення 4,5 відповідно).

Стосовно основних факторів ризику, що можуть впливати на здоров’я населення, область характеризується значним показником низького рівня живонароджених із масою тіла менше 2500г – 67,3 на 1000 живонароджених, в порівнянні із загальнонаціональним значенням 61,1 на 1000 живонароджених.

Показник малюкової смертності 8,4 на 1 тис. народжених живими проти 5,7 за 2022 рік (збільшення на 47,4%).

За останні десятиліття неінфекційні захворювання набули масштабів пандемії. Показники поширеності та смертності від цих хвороб набагато перевищували середньоевропейські.

Серед неінфекційні захворювань (НІЗ) провідну роль відіграють серцево-судинні захворювання, цукровий діабет, хронічні респіраторні та онкологічні захворювання, психічні розлади. НІЗ є однією з основних причин інвалідності та смертності у всьому світі. Найбільших втрат від НІЗ зазнають країни з низьким та середнім рівнями економічного розвитку, до яких належить і Україна.

У 2018 році було відмінено статистичну форму звітності №12 МОЗ України для збору інформації по захворюваності та поширеності НІЗ, на цей час дані щодо цих показників є недоступними як на рівні держави, так і в розрізі регіонів, що ускладнює розуміння ситуації, крім окремих показників онкологічної служби: захворюваність на онкологічні хвороби становить 355,9 на 100 тис. населення, Україна –268,1; показник занедбаності - 75,1 на 100 тис. населення, виявлення при профоглядах – 10,1 %.

Інфекційні захворювання характеризуються одним із найвищих рівнів в Україні. Загальна кількість зареєстрованих випадків ВІЛ-інфекції станом на 2024 рік в Дніпропетровській області становить 2740 осіб, або 88,6 на 100 тис. нас., національний показник – 28,4 на 100 тис. нас. Зареєстровано 544 випадків СНІДу або 17,6 на 100 тис. нас., при національному показнику – 8,2 на 100 тис. нас. Померли від СНІДу у 2023 році – 291 особа, або 9,3 на тис. нас., при національному показнику – 3,6 на тис. нас.

Перебувають на обліку у закладах охорони здоров'я, що здійснюють медичний нагляд за ЛЖВ у Дніпропетровській області 29628 ВІЛ-позитивні особи, або 957,9 на 100 тис. нас., при національному показнику – 384,0 на 100 тис. нас.; також на обліку перебуває 7748 хворих на СНІД, або 250,5 на 100 тис. нас., національний показник – 118,4 на 100 тис. нас.

Захворюваність населення усіма формами туберкульозу у 2023 році становила – 86,1 на 100 тис. нас., при національному показнику – 48,4 на 100 тис. нас., захворюваність на туберкульоз органів дихання – 64,5 на 100 тис. нас., Україна – 35,1 на 100 тис. нас. При тому в області оглянуто на туберкульоз на 1 тис. населення – 269,9, національний показник – 177,8, питома вага виявлених при профоглядах (при флюорографічних оглядах) становила – 25,5%, Україна – 22,5%.

Об'єкти культурної спадщини.

Дніпропетровщина славиться «Петриківським декоративним живописом як феноменом української орнаментальної народної творчості» та «Козацькими піснями Дніпропетровщини», які внесені до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

Сучасне будівництво музейного комплексу “Музей історії Петриківського розпису та народних ремесел” в селищі Петриківка – крок до реалізації кластерного підходу у туризмі.

Унікальною спорудою зі значним туристичним потенціалом є Троїцький собор у місті Самар, зведений у 1772 – 1781 рр. народним майстром Якимом Погребняком із дерева без жодного залізного цвяха.

В області налічується 12569 пам'яток культурної спадщини, з яких 91 пам'ятка національного значення, 1029 щойно виявлених об'єктів культурної спадщини, 5 елементів нематеріальної культурної спадщини України.

Протягом 2022 – 2024 років культурна сфера області продовжує розвиватися, незважаючи на складні умови. Основні елементи культурної інфраструктури регіону – театри, музеї, бібліотеки та культурні центри.

У 2024 році в області діюча базова мережа закладів культури становить 1315 одиниць, з яких у 72 закладах пошкоджені приміщення внаслідок війни проти України та 2 будівлі повністю зруйновані.

Таблиця 2.13

Структура закладів культури в Дніпропетровській області у 2024 році

Тип закладу	Кількість
Музеї	32 (1 з національним статусом)
Театри	14 (1 з національним статусом, 7 зі статусом академічні)
Бібліотеки	615
Філармонії	3 (2 зі статусом академічні)

Тип закладу	Кількість
Клубні установи	540
Мистецькі школи	88
Мистецькі заклади професійної освіти	3
Академія музики	1
Цирки	2 (Дніпровський державний цирк і Криворізький державний цирк)

Матеріальні активи

Дніпропетровська область є одним із найбільш індустріально розвинених регіонів України. Потужна енергетична база стала підґрунтям для розвитку гірничо-металургійного комплексу. Зокрема, за підсумками 2013 року концентрація промислових потужностей перевищувала середній рівень в Україні у 2 рази. На сьогодні в області видобувається більше 50 відсотків усіх мінеральних ресурсів в Україні, використовується 249 родовищ 79 видів корисних копалин.

Економіка Дніпропетровщини характеризується високою енерго- і ресурсоемністю, значною питомою вагою великих підприємств гірничодобувної, металургійної, хімічної, машинобудівної і паливно-енергетичної галузей промисловості, які в основному створювалися у 1930 – 1970 роки без урахування екологічних наслідків їхньої діяльності.

На Дніпропетровщині функціонує 25 найбільших промислових підприємств області, загальний обсяг впливу на довкілля яких становить понад 96 %: КП “ДНІПРОВИДОКАНАЛ” ДМР, КП “КРИВБАСВОДОКАНАЛ”, КП ДОР “АУЛЬСЬКИЙ ВОДОВІД”, ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ “КРИВОРІЗЬКА ТЕПЛОВА ЕЛЕКТРИЧНА СТАНЦІЯ” АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА “ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО”, ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ “ПРИДНІПРОВСЬКА ТЕПЛОВА ЕЛЕКТРИЧНА СТАНЦІЯ” АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА “ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО”, ПРАТ “ДМЗ”, металургійне виробництво ПРАТ “КАМЕТ-СТАЛЬ”, коксохімічне виробництво ПРАТ “КАМЕТ-СТАЛЬ”, ПАТ “АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ”, ПРАТ “ЮЖКОКС”, ПАТ “ІНТЕРПАЙП НТЗ”, АТ “НІКОПОЛЬСЬКИЙ ЗАВОД ФЕРОСПЛАВІВ”, АТ “ПІВДГЗК”, ПРАТ “ПІВНГЗК”, ПРАТ “ІНГЗК”, ПРАТ “ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГЗК”, АТ “ПОКРОВСЬКИЙ ГЗК”, АТ “МАРГАНЕЦЬКИЙ ГЗК”, ПРАТ “СУХА БАЛКА”, ПРАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ”, АТ “ДНІПРОАЗОТ”, ТОВ “МЗ “ДНІПРОСТАЛЬ”, ПРАТ “КРЦ”, АТ “КРИВБАСЗАЛІЗРУДКОМ”, ФІЛІЯ “ВІЛЬНОГІРСЬКИЙ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ” АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА “ОБ’ЄДНАНА ГІРНИЧО-ХІМІЧНА КОМПАНІЯ”.

З метою мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище, зменшення техногенного навантаження, забезпечення екологічної безпеки населення, збереження та відновлення природних екосистем облдержадміністрацією спільно з науковцями, групою експертів, громадською екологічною радою розроблено Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки, яку затверджено рішенням Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI (із змінами).

Програма базується на основних принципах та засадах сталого розвитку та є вкрай необхідною для забезпечення системного вирішення наявних екологічних

проблем та переходу до збалансованого розвитку області. В основу Програми покладено комплексний підхід та програмно-цільовий метод, а у результаті її виконання заплановано зниження техногенного навантаження на навколишнє середовище за основними екологічними показниками.

Прогнозні зміни поточного стану довкілля, якщо документ державного планування не буде прийнято

За результатами вищенаведеної інформації, при відносно стабільній ситуації стану навколишнього природного середовища в області можна, спостерігається тенденції до погіршення у сфері управління відходами.

Серед найважливіших чинників, що можуть призвести до екологічної загрози, є незворотне вилучення природних ресурсів, недосконалість застосованих технологій використання відходів як вторинної сировини, що є наслідком недостатньо збалансованої антропогенної та техногенної діяльності, невисокий рівень надання послуг у сфері управління відходами і розвиток відповідної інфраструктури в області.

Для Дніпропетровської області проблемним є той аспект, що більшість полігонів та звалищ ТПВ технологічно не облаштовані системами захисту підземних вод, атмосферного повітря, ґрунтів та експлуатуються з порушенням вимог санітарного законодавства. Фактичний вплив більшості місць захоронення ТПВ залишається невідомим з причини відсутності системи моніторингу впливу місць захоронення ТПВ на довкілля. Проте очевидним є те, що полігони та сміттєзвалища є причиною погіршення якості підземних та поверхневих вод, ґрунтів, атмосферного повітря у районі їх розташування.

При незмінній ситуації і надалі спостерігатиметься переповнення місць захоронення ТПВ, що є загрозою санітарно-екологічному благополуччю, негативному впливу на довкілля та на умови проживання населення, включаючи показники здоров'я.

Встановлено, що здоров'я людини залежить від стану довкілля. Це означає, що у людей, котрі проживають в екологічно чистій місцевості, здоров'я може бути кращим, ніж у людей, які живуть в екологічно забрудненій місцевості.

У випадку неприйняття РПУВ значних змін стану навколишнього середовища не передбачається, проте при незмінному стані системи управління відходами, поточний стан довкілля матиме тенденцію до погіршення. Особливу загрозу становитиме проблема накопичення та оброблення твердих побутових та промислових відходів, підвищиться ризик використання небезпечних технологій оброблення ТПВ та будівництва небезпечних об'єктів та підприємств, викиди яких можуть погіршити якість атмосферного повітря, поверхневих та підземних водних ресурсів, земельних ресурсів та ґрунтів, а це, в свою чергу, може підвищити ризик виникнення новоутворень і хвороб органів дихання у населення, призвести до зниження біорізноманіття тощо. В зоні ризику знаходяться якість атмосферного повітря, підземних вод, ґрунтів на територіях, прилеглих до існуючих об'єктів зберігання та захоронення відходів. А підвищення рівня забруднення довкілля провокує виникнення гострих та хронічних захворювань різної форми та генезису у населення, що проживає у межах, які зазнають техногенного навантаження.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ

РПУВ охоплює всю територію Дніпропетровської області та визначає політику у сфері управління відходами, об'єктом якої є територія, що характеризується унікальним набором соціальних, просторових, безпекових, екологічних та економічних особливостей. При цьому окремі заходи РПУВ, зосереджені на локальних територіях життєдіяльності населення. Детальна інформація про стан довкілля в розрізі його компонентів, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я на територіях наведено у розділі 2. Нижче буде наведена узагальнена інформація поточного стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу.

Важливою частиною РПУВ є створення максимальних умов для запобігання утворенню відходів. Значним антропогенним чинником в області залишається велика кількість накопичених промислових та побутових відходів. Найбільш вразливими компонентами довкілля, які зазнають негативного впливу відходів, є атмосферне повітря, поверхневі та ґрунтові води, ґрунти, а також здоров'я населення.

Атмосферне повітря.

Враховуючи, що на Дніпропетровщині через високий рівень техногенного навантаження спостерігається надмірний рівень забруднення атмосферного повітря, реалізація окремих заходів РПУВ буде призводити до збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, окремих – до зменшення. Створення додаткових об'єктів інфраструктури і поява нових джерел викидів не буде призводити до викидів, що перевищують нормативно допустимі величини.

Розвиток системи збирання та перевезення побутових відходів, збільшення автопарку сміттєвозів призведуть до збільшення викидів. При цьому кількість сміттєвозів та режим їх руху за маршрутами збирання відходів не буде суттєво впливати на загальні обсяги викидів від автотранспорту відповідних територій області. Використання сучасних сміттєвозів забезпечить дотримання вимог законодавства щодо параметрів викидів від автотранспорту.

Кліматичні зміни.

РПУВ передбачена діяльність, що пов'язана з викидами парникових газів. Основними з напрямів такої діяльності є:

- захоронення побутових та інших відходів на полігонах;
- біологічне оброблення відходів;
- видалення відходів з використанням їх енергетичного потенціалу (в якості твердого палива);
- термічне знешкодження відходів (ветеринарні, медичні).

Як правило, викиди метану з полігонів є найбільшим джерелом викидів парникових газів в сфері управління відходами.

Викиди парникових газів при захороненні побутових відходів на полігонах.

При захороненні побутових та інших відходів на полігонах і звалищах відбувається анаеробне розкладання біовідходів і окремих інших відходів органічного походження (наприклад папір, текстиль). При цьому утворюється так званий

полігонний біогаз, який у своєму складі містить парникові гази. Застосування технологічних рішень із роздільного збирання відходів, сортування та компостування зменшує вклад полігонів на викиди парникових газів.

Водні ресурси.

РПУВ не передбачає збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. А навпаки рекультивація та закриття існуючих полігонів та МВВ, реконструкція контейнерних майданчиків сприятиме недопущенню погіршення якості поверхневих та підземних вод.

Разом з тим, як поверхневі так і підземні води можуть зазнавати негативного впливу майже від всіх видів відходів. Отже, РПУВ має передбачити комплекс заходів з метою недопущення забруднення поверхневих і підземних вод.

Відходи.

Відсутність ефективної системи управління відходами на рівні регіону зумовлює накопичення їх значної кількості у місцях видалення, що призводить до антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: землі, водних ресурсів та атмосферного повітря, погіршення умов проживання населення області.

Крім того, великою проблемою для області є боротьба з несанкціонованими сміттєзвалищами. Через неналежну систему управління твердими побутовими відходами (ТПВ) в населених пунктах, як правило у приватному секторі, відсутністю системи окремого збирання, сортування ТПВ велика кількість ТПВ в області потрапляє на несанкціоновані, неконтрольовані сміттєзвалища.

Кількісні наслідки реалізації РПУВ закріплені у вигляді відповідних цільових показників, що узгоджені з цільовими показниками національного та регіонального рівня та враховують місцеві особливості.

Біологічне оброблення відходів.

РПУВ передбачається діяльність в напрямі біологічного оброблення відходів, яка включає компостування органічної частини відходів у складі побутових відходів, відходів від утримання зелених насаджень. Перевагами біологічного оброблення відходів є зменшення обсягу захоронення відходів, біостабілізація відходів, знищення патогенних мікроорганізмів у відходах і вироблення компосту для подальшого використання. Утворені при біологічній обробці кінцеві продукти можуть, в залежності від їх якості, бути перероблені, або як органічне добриво, поліпшувач ґрунту, або використані для рекультивації порушених земель.

Видалення відходів з використанням їх енергетичного потенціалу.

РПУВ передбачається діяльність в напрямку використання енергетичного потенціалу відходів у вигляді альтернативного палива. Використання енергетичного потенціалу відходів призводить до заміщення викопного палива. Тобто, відбувається зменшення використання викопного палива з усіма супутніми позитивними екологічними наслідками, у тому числі зменшення викидів парникових газів.

У сфері управління медичними відходами РПУВ визначає необхідність забезпечення повного циклу їх безпечного управління – від утворення та тимчасового зберігання до транспортування, оброблення та остаточного знешкодження. Вимоги до

цього процесу базуються на національних нормах, що регулюють управління небезпечними відходами, і передбачають мінімізацію ризиків для здоров'я населення та працівників медичних установ.

Додатково будуть забезпечені зниження викидів парникових газів при реалізації заходів з біологічного оброблення відходів та видалення відходів з використанням їх енергетичного потенціалу.

Земельні ресурси та ґрунти.

Землекористування на Дніпропетровщині супроводжувалось високим рівнем розораності земель, нехтуванням науково обґрунтованими ґрунтозахисними сівозмінами, впровадженню індустриальних технологій вирощування сільськогосподарських культур, викликало відчутне зменшення площ, зайнятих природними рослинними угрупованнями при одночасному збільшенні питомої ваги освоєних сільськогосподарських угідь, насамперед ріллі.

Реалізація РПУВ не призведе до підсилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії або в характеристиках рельєфу, появи таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Зміни в структурі земельного фонду будуть пов'язані зі створенням об'єктів інфраструктури управління відходами, закриттям і рекультивацією полігонів та звалищ. Проведення рекультивації місць складування відходів (полігонів, відвалів, хвостосховищ та інше) сприятиме відновленню порушених земель, покращенню санітарно-гігієнічних параметрів територій.

При будівництві нових об'єктів інфраструктури у сфері управління відходами можлива зміна цільового призначення земельної ділянки.

Одним із шляхів збереження природної родючості ґрунтів є напрацювання схем використання територій на етапах передпроектного планування, а також запровадження консервації змитої ріллі і ріллі на схилах ухилом більше 10 градусів шляхом залуження, виведення її із сільськогосподарського обігу та оздоровлення з метою запобігання розвитку ерозійних процесів, збереження і відтворення родючості змитих земель.

Об'єкти природно-заповідного фонду, екомережа та біорізноманіття.

Основну загрозу біорізноманіттю становлять діяльність людини та знищення природного середовища існування флори і фауни. Йдеться про мільярди тон відходів, які накопуються чи затоплюються, розсіюються в довкіллі і забруднюють його, шуми, електромагнітні випромінювання, вібрації, світлове забруднення тощо. Ці негативні тенденції створюють загрози для біорізноманіття та природних екосистем, а також для життя і здоров'я людини.

Зміни, що відбуваються внаслідок забруднення води і поєданого з ним антропогенного евтрофування водойм, призводять до зникнення раритетних видів рослин та тварин і заміщення їх видами широкої екологічної амплітуди, адвентивними та інвазійними видами.

Фактором ризику для біорізноманіття є зміни клімату, оскільки вони ведуть до зсуву природних зон, частих природних катастроф та поширення інвазивних видів, а також нових для регіону інфекцій.

Об'єкти Смарагдової мережі та водно-болотні угіддя міжнародного значення.

В області нараховується 11 об'єктів Смарагдової мережі та 1-е ВБУ

міжнародного значення. Об'єкти Смарагдової мережі Дніпропетровської області, утворені відповідно до вимог про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі.

Серед них Дніпровсько-Орільський природний заповідник, Дніпровське водосховище, Приорільський, Дніпродзержинське водосховище, Присамарські байрачні ліси, Самарівський ліс, Середня заплава р. Інгулець, Криворізька частина р. Інгулець, Басейн р. Саксагань, Васильківський степ, Базавлук.

Пріоритетами в напрямку відтворення водно-болотних систем на території Дніпропетровської області є виявлення і забезпечення охорони цінних об'єктів, а також екологічно безпечне використання їх ресурсів, в т.ч. ВБУ міжнародного значення, а саме водно-болотне угіддя "Дніпровсько – Орільська заплава".

Необхідність формування екомережі на території Дніпропетровської області обумовлена порушенням цілісності і структурно-функціональної організації природних ландшафтів внаслідок значного антропогенного і техногенного навантаження. В результаті їх денатуралізації утворилися антропогенні ландшафти, в яких природні біоценози замінені агроценозами і урбоєкосистемами. Наслідком цього є збіднення біотичного і ландшафтного різноманіття, яке складає основу природних ресурсів і є необхідною умовою формування безпечного середовища життєдіяльності людей. Основу регіональної екологічної мережі складають території та об'єкти природно-заповідного фонду з істотно обмеженим режимом природокористування.

РПУВ не передбачається реалізація заходів, що можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природно-заповідного фонду та екомережу області. Проведення біологічної рекультивациі земель сприятиме створенню унікальних об'єктів, які у подальшому можуть розглядатися як заповідна територія, на якій відновлено біорізноманіття.

Рекреаційні зони та культурна спадщина.

Очікується, що реалізація РПУВ призведе до загального поліпшення стану довкілля, його рекреаційних можливостей та естетичних показників об'єктів довкілля через ліквідацію несанкціонованих звалищ, забезпечення населення якісними та доступними послугами у сфері управління відходами, ліквідації та/або приведення у відповідність до екологічних вимог інших місць зберігання або видалення відходів.

Населення та інфраструктура.

Загальний стан навколишнього природного середовища та здоров'я населення при реалізації РПУВ не зазнають негативного впливу. Стан та якість довкілля прогнозується на теперішньому рівні з динамікою покращення та підвищення рівня життя населення з одночасним зменшенням існуючих факторів впливу на окремі складові довкілля.

Зменшення загроз для здоров'я людей буде досягнуто за рахунок:

- створення об'єктів управління побутовими відходами, що відповідають нормативним вимогам;
- створення об'єктів у сфері управління небезпечними відходами, у тому числі ветеринарної медицини та медичними відходами;
- створення об'єктів управління відходами руйнувань, будівництва та знесення, а також відходів, що біологічно розкладаються;
- зменшення утворення несанкціонованих сміттєзвалищ.

Разом з тим, в межах окремих територій, які на цей момент пов'язані з існуючими об'єктами управління відходами та/або будуть такими в майбутньому будуть відбуватись більш значимі впливи та зміни.

Створення нових полігонів та створення об'єктів поглибленої переробки побутових відходів призведе до збільшення антропогенного навантаження на цих територіях по окремих компонентах довкілля або їх сукупності, проте в допустимих межах.

Очікується, що реалізація РПУВ забезпечить населення якісними та доступними послугам у сфері управління побутовими відходами.

З метою більш детального визначення та унаочнення переліку факторів, які можуть чинити вплив на розробку, затвердження та подальшу реалізацію РПУВ, був проведений SWOT аналіз. Він є відправною точкою та своєрідною основою при підготовці стратегічних документів. Даний аналіз дозволяє відокремити зовнішні і внутрішні чинники та розділити їх на позитивні і негативні. SWOT аналіз являє собою аббревіатуру, що у перекладі з англійської мови у контексті розробки та впровадження РПУВ означатиме наступне:

- Внутрішні чинники (обласний рівень)
 - сильні сторони регіону (**S**trengths)
 - слабкі сторони регіону (**W**eaknesses)
- Зовнішні чинники (державний і транскордонний рівень)
 - можливості розвитку галузі управління відходами (**O**pportunities)
 - загрози розвитку галузі управління відходами (**T**hreats)

Результати проведеного SWOT-аналізу галузі управління відходами у Дніпропетровській області представлені у (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

SWOT аналіз галузі управління відходами Дніпропетровської області

<u>Сильні сторони (Strengths)</u>	<u>Слабкі сторони (Weaknesses)</u>
1. Зацікавленість керівництва області у розвитку системи управління відходами	1. Недостатня підготовка персоналу, слабе адміністрування в громадах та нестача координації сфери управління відходами.
2. Можливість отримання додаткових доходів у місцеві бюджети	2. Відсутність мотивації до роздільного збору та правильної оброблення ТПВ
3. Розвинена промисловість, що може бути базою для розвитку інфраструктури перероблення та оброблення відходів	3. Недостатньо розвинена галузева інфраструктура
4. Розвинена транспортна мережа у області	4. Нестача статистичних даних щодо стану галузі, відсутність системного збору та аналізу інформації
5. Розвиток співпраці з внутрішніми інвесторами	5. Відсутність належної системи обліку та реєстрації показників, що характеризують стан сфери управління відходами
6. Можливість використання відходів для отримання «зеленої» енергії	6. Слабкий контроль у сфері управління відходами, непрозорість діяльності
7. Наявність діючих регіональних програм та планів управління відходами	7. Відсутність чіткого бачення щодо вирішення проблеми збору та оброблення відходів

	8. Недостатнє охоплення території послугами з вивезення відходів 9. Перебування значної частини ринку управління відходами в «тіньовому секторі» економіки 10. Невідповідність об'єктів управління відходами вимогам безпеки, перевантаженість місць видалення відходів 11. Низький рівень міжмуніципального та міжрегіонального співробітництва 12. Несфокусованість місцевої політики на питаннях екологічної безпеки в ЖКГ
<u>Можливості (Opportunities)</u> 1. Підвищення екологічної свідомості населення 2. Значний потенціал переробки та повторного використання відходів 3. Поява інноваційних технологій і обладнання для оброблення відходів 4. Створення нових робочих місць 5. Область є лідером по виробництву відходів на душу населення 6. Доступ до грантових та кредитних коштів МФО на розвиток інфраструктури МФО, співпраця із закордонними інвесторами 7. Забезпечення дотримання санітарно-гігієнічних та екологічних нормативів в населених пунктах 8. Потенціал розвитку бізнесу з переробки вторинної сировини	<u>Загрози (Threats)</u> 1. Прогалини законодавчого регулювання галузі, відсутність дієвого механізму реалізації законодавчих положень 2. Відсутність єдиного центру, який би координував вирішення питань у системі управління відходами 3. Низький рівень свідомості населення та підприємств щодо оброблення ТПВ, неготовність оплачувати послуги та відсутність відповідальності 4. Слабке фінансування програм і проектів у сфері управління відходами 5. Ефект «чужого сміття», соціальне несприйняття при визначенні місць розташування регіональних об'єктів управління відходами

Керуючись стратегічними й оперативними цілями та на основі оцінок, представлених в табл. 3.1, можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації РПУВ.

Території, які ймовірно зазнають впливу внаслідок реалізації РПУВ включають:

- території населених пунктів області, де буде удосконалена система управління відходами;

- території поблизу місць розташування полігонів побутових відходів, звалищ відходів та інших об'єктів інфраструктури системи управління відходами.

Реалізація РПУВ сприятиме покращенню стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях усіх населених пунктів області. Водночас, на територіях в зоні впливу нових об'єктів інфраструктури системи управління відходами можливі додаткові впливи на довкілля, які будуть оцінюватися при підготовці окремих проектів зі включенням відповідних заходів щодо попередження, мінімізації та компенсації негативного впливу.

В межах РПУВ визначено завдання, що першочергово стосуються територій та об'єктів з найбільш загрозливими екологічними характеристиками у сфері управління відходами внаслідок забруднення атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, ґрунтів, знищення зелених насаджень, лісів та негативного впливу на стан здоров'я населення.

РПУВ передбачається закриття та рекультивація МБВ, які не відповідають санітарному та екологічному законодавству, стихійних сміттєзвалищ, надлишкових МБВ побутових відходів, що сукупно зменшить негативне навантаження на екологічний стан цих територій. Одночасне створення нових регіональних полігонів ТПВ дозволить скористатися перевагами масштабів виробництва і зменшить питомий вплив на стан довкілля регіону.

Для Дніпропетровської області характерна концентрація обсягів утворення та накопичення відходів у місцях локалізації виробництва та населення, що створює дисбаланс у антропогенному навантаженні на території області. Тому високоурбанізовані території слід розглядати як зони підвищеного екологічного впливу. До РПУВ включені заходи у сфері управління відходами, реалізація яких дозволить позбутись асиметричності та екологічного тиску.

В межах всієї території Дніпропетровської області наявна тенденція до нарощення обсягів накопичення відходів. Подібна модель управління відходами в перспективі загрожує поширенням деструктивних явищ і погіршенням екологічної ситуації та умов життєдіяльності населення. РПУВ передбачено комплексне вирішення даної проблеми на основі впровадження роздільного збору відходів та розвитку інфраструктури їх перероблення. Реалізація заходів РПУВ дозволить сконцентрувати негативний вплив на локальних ділянках, «звільнивши» решту територій. Це обмежить вплив таких об'єктів на стан довкілля та здоров'я населення і спростить систему його моніторингу.

Значний вплив на стан ґрунтів, поверхневих та підземних вод в межах Дніпропетровської області наявний у місцях зберігання непридатних хімічних засобів захисту рослин, у ставках-накопичувачах промислових відходів, місцях видалення відходів тваринництва, осадів стічних вод. Їх тривала локалізація у певних місцях провокує подальше погіршення характеристик довкілля та загострення екологічних проблем цих територій, знижує якість умов життя населення і стану його здоров'я. РПУВ передбачено заходи щодо ліквідації таких об'єктів або приведення до екологічно безпечних умов функціонування, що дозволить суттєво покращити стан цих територій.

Значний тиск на екологічний баланс поверхневих вод області чинять підприємства житлово-комунального господарства. З огляду на це, заходи РПУВ, які реалізуються у сфері модернізації, реконструкції та будівництва сучасних мереж водовідведення, вимагають підвищеної уваги, а території їх реалізації - розглядаються зонами зі значним техногенним навантаженням на навколишнє середовище.

РПУВ Дніпропетровської області передбачені заходи, спрямовані на формування повної систематизованої інформаційної бази сфери управління відходами. Це дозволить оперативно реагувати на негативні зміни, забезпечити підтримання комфортних та безпечних умов життя населення на всій території Дніпропетровської області.

Заходи РПУВ, орієнтовані на формування нової цивілізаційної парадигми у сфері управління відходами, дозволять поліпшити стан довкілля та умови життєдіяльності населення регіону.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

З огляду на сучасні виклики, які стоять перед областю (наслідки руйнівного впливу повномасштабної війни росії проти України, інтегрування положень директив Європейського Союзу в національне законодавство, у тому числі у сфері управління відходами, необхідність впровадження дієвих та ефективних заходів з його виконання), цілі і завдання спрямовуватимуться на зменшення шкідливого впливу відходів на довкілля та здоров'я людей, а також на досягнення максимально ефективного використання ресурсів, упровадження найкращих доступних технологій у сфері управління усіма видами відходів, відкриття нових об'єктів управління відходами, створення нових робочих місць.

Прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних факторів дуже важко (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), оскільки вплив на здоров'я часто неспецифічний і носить опосередкований характер, до того ж можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з кількома факторами впливу.

СЕО охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля, умови життєдіяльності та здоров'я населення в результаті впровадження РПУВ.

Оцінка головних впливів на довкілля та здоров'я населення:

- вплив на атмосферне повітря: в результаті реалізації РПУВ не передбачається збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та погіршення його стану.

- кліматичні зміни: реалізація окремих заходів РПУВ будуть супроводжуватися додатковими викидами парникових газів, але їх кількість буде невеликою у порівнянні із сукупними зменшеннями.

- вплив на водні ресурси: РПУВ не передбачає збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води.

- відходи: впровадження РПУВ та створення комплексної системи управління відходами сприятиме зменшенню обсягів утворення відходів, збільшенню обсягів їх відновлення (повторного використання, оброблення тощо) та відверненню їх негативного впливу на стан навколишнього природного середовища та здоров'я мешканців області;

- вплив на земельні ресурси та ґрунти: внаслідок реалізації РПУВ не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Разом з тим, рекультивація місць видалення відходів (полігонів, сміттєзвалищ та інших накопичувачів відходів), що передбачена заходами РПУВ сукупно зменшить навантаження на екологічний стан цих територій.

- вплив об'єкти природно-заповідного фонду, екомережа та біорізноманіття: в РПУВ не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття. Проведення біологічної рекультивації земель сприятиме відновленню та збільшенню біорізноманіття.

- вплив на рекреаційні зони та культурну спадщину: реалізація не призводить до негативного впливу на наявні об'єкти історико-культурної спадщини.

- вплив на населення та інфраструктуру: РПУВ не передбачає появу нових

ризиків для здоров'я населення. Більше того, вирішення таких питань, як реконструкція контейнерних майданчиків, впровадження роздільного збору сміття, сприятиме покращенню забезпечення санітарного й епідемічного благополуччя населення.

Дніпропетровська область має цінні природні комплекси та ландшафти, об'єкти природно-заповідного фонду, підтримання та збереження яких є передумовою гармонійного розвитку території та забезпечення здоров'я населення, тому при реалізації заходів РПУВ обов'язковою умовою є розміщення об'єктів управління відходами поза межами таких територій.

Усі об'єкти оброблення відходів розташовуватимуться на територіях, що не відносяться до природоохоронних. Негативного впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду, Смарагдової мережі, екологічної мережі України та області не очікується у разі дотримання будівельних та санітарних норм при виборі земельних ділянок для розміщення нових об'єктів оброблення відходів.

Детальний розгляд та оцінка впливів на компоненти довкілля та умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я від будівництва нових об'єктів управління відходами буде проводитися у відповідності із вимогами Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» в рамках прийняття рішень про провадження планової діяльності кожного об'єкту у сфері управління відходами з урахуванням місць вибору земельних ділянок для їх розміщення та будівництва.

Визначення місць розташування відповідних об'єктів управління відходами має здійснюватися з урахуванням пріоритету вимог екологічної безпеки (ст. 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», ст. 3 Закону України «Про охорону земель»), збереження цінних природоохоронних територій та об'єктів, забезпечення дотримання вимог природоохоронного та іншого законодавства, а також затвердженої у встановленому порядку містобудівної документації.

Область характеризується високим рівнем утворення і особливо накопичення великих обсягів промислових і побутових відходів. Динаміка утворення, перероблення та накопичення відходів у Дніпропетровській області свідчить про те, що кількість утворених відходів приблизно залишається на одному й тому ж рівні, від третини до половини утворених відходів переробляється, а кількість накопичених відходів невпинно зростає. Ймовірно кількість накопичених відходів зростатиме й надалі. РПУВ передбачено комплексне вирішення даної проблеми на основі впровадження роздільного збирання відходів та розвитку інфраструктури їх оброблення.

Реалізація заходів РПУВ дозволить сконцентрувати негативний вплив на локальних ділянках, звільнивши решту територій. Це обмежить вплив таких об'єктів на стан довкілля та здоров'я населення і спростить систему його моніторингу.

РПУВ передбачені заходи, спрямовані на формування систематизованої інформаційної бази сфери управління відходами. Це дозволить оперативно реагувати на негативні зміни, забезпечити підтримання комфортних та безпечних умов життя населення на території Дніпропетровської області.

Оскільки РПУВ в основному спрямований на створення комплексної системи управління відходами різних видів і має обмежити їх негативний вплив на довкілля і здоров'я населення, від виконання заходів РПУВ можна очікувати позитивні результати на всій території області, а це є важливим індикатором розвитку регіону та підвищення рівня здоров'я та життя населення.

Екологічні проблеми та ризики впливу на довкілля та здоров'я населення Дніпропетровської області

Виділити внесок об'єктів інфраструктури управління відходами у вплив на здоров'я населення, на фоні безлічі інших факторів і кумулятивних ефектів є непростим завданням, що в рамках СЕО не визначає обов'язковості доведення прямого зв'язку між здоров'ям населення та впливом об'єктів інфраструктури управління відходами.

Тому достатньо виявити екологічні проблеми та можливі ризики для навколишнього середовища та здоров'я населення, пов'язані з реалізацією РПУВ. При цьому доцільно розглянути проблеми та ризики впливу стосовно кожного виду відходів, що дасть змогу чіткого розуміння можливих впливів та наслідків (табл. 4.1).

Для поліпшення ситуації в області в сфері управління відходами та вирішення екологічних проблем та пов'язаних з ними ризиків необхідний комплекс заходів, спрямованих на зменшення забруднень та впливу на здоров'я населення, а також соціально-економічних заходів, спрямованих на підвищення якості життя.

Варто зазначити, що для можливості зменшення впливу на стан довкілля важливим є аналіз проблем та ризиків, визначення заходів по зменшенню впливу на довкілля при розробленні СЕО документів державного планування місцевого рівня, що пов'язані з реалізацією регіонального плану.

РПУВ спрямований на створення та розвиток комплексної системи управління відходами відповідно до державних будівельних і санітарних норм, тому результатом його впровадження можна очікувати покращення стану навколишнього природного середовища та здоров'я населення, що призведе до створення більш сприятливих умов для життєдіяльності людини.

Дніпропетровська область має цінні природні комплекси та ландшафти, об'єкти природно-заповідного фонду, підтримання та збереження яких є передумовою гармонійного розвитку території та забезпечення здоров'я населення області, тому при реалізації заходів РПУВ обов'язковою умовою є розміщення об'єктів управління відходами поза межами таких територій.

Усі об'єкти управління відходами розташовуватимуться на територіях, що не відносяться до природоохоронних (території та об'єкти природно-заповідного фонду, їх функціональні та охоронні зони, території, зарезервовані з метою наступного заповідання, території та об'єкти екомережі, території Смарагдової мережі, водно-болотні угіддя міжнародного значення, біосферні резервати програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера», об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО»). Негативного впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду, Смарагдової мережі, екологічної мережі України не очікується у разі дотримання будівельних та санітарних норм при виборі земельних ділянок для розміщення нових об'єктів оброблення відходів.

За необхідності, а також за наявності територій з природоохоронним статусом в районі розташування об'єктів у сфері управління відходами при розробленні СЕО документів державного планування місцевого рівня доцільно провести аналіз ризиків впливу на ці території, якщо такі ризики існують.

РПУВ спрямований на створення та розвиток комплексної системи управління відходами відповідно до державних будівельних і санітарних норм, тому результатом його впровадження можна очікувати покращення стану навколишнього природного середовища та здоров'я населення, що призведе до створення більш сприятливих умов для життєдіяльності людини.

Таблиця 4.1

Екологічні проблеми та ризики впливу на довкілля та здоров'я населення Дніпропетровської області

Назва відходу	Суть екологічної проблеми	Ризик впливу	Компоненти довкілля, які можуть зазнавати впливу
Побутові відходи	1. Використання різних одиниць вимірювання обсягів відходів. 2. Невеликі обсяги роздільно зібраних відходів. 3. Надлишкове ущільнення відходів у контейнерах, а також його додаткове зволоження атмосферними опадами (внаслідок відсутності кришок). 4. Зношеність спецавтотранспорту для вивезення ПВ.	Неможливість ефективно оцінити фактичні обсяги утворення даних відходів. Надходження більшої кількості зібраних відходів на захоронення. Пришвидшене заповнення місць захоронення та скорочення термінів їх експлуатації.	Підземні води, атмосферне повітря, ґрунти, території з природоохоронним статусом, озеленені території загального користування, біорізноманіття.
Відходи промисловості	1. Ігнорування суб'єктами господарювання необхідності подання статистичної звітності. 2. Складнощі у визначенні класу небезпеки окремих видів відходів. 3. Накопичення відходів промисловості в місцях провадження господарської діяльності. 4. Відсутність спеціальних полігонів для відходів промисловості.	Потрапляння відходів до місць захоронення. Забруднення довкілля потенційно небезпечними хімічними речовинами. Змішування відходів різних видів, що ускладнює їх відновлення. Втрата ресурсоцінних матеріалів. Підвищення санітарно-епідеміологічної небезпеки поблизу даних підприємств.	Підземні води, атмосферне повітря, ґрунти, території з природоохоронним статусом, озеленені території загального користування, біорізноманіття
Відходи будівництва та знесення	1. Наявність великої кількості неврахованих джерел утворення відходів будівництва та знесення (приватні підприємства та особи, які здійснюють будівництво і ремонт будинків і приміщень). 2. Включення відходів будівництва та знесення, що утворюються від населення, до складу ПВ.	На сьогодні всі відходи будівництва та знесення захоронюються. Це призводить і до збільшення потреби у відкритті нових полігонів, і до втрати ресурсоцінних матеріалів. Оброблені відходи будівництва та знесення мають досить широке застосування, а саме: повторне будівництво, ремонт доріг, засипка болотистих місцевостей, отримання	Підземні води, атмосферне повітря, ґрунти, території з природоохоронним статусом, озеленені території загального користування, біорізноманіття

Назва відходу	Суть екологічної проблеми	Ризик впливу	Компоненти довкілля, які можуть зазнавати впливу
	3. Низький рівень використання вторинної сировини з відходів будівництва та знесення. 4. Знесення будівель та споруд без попереднього розбору та демонтажу.	високоякісного щебеню, отримання скловолокна та піноскла. Часто при будівельних або ремонтних роботах використовують небезпечні будівельні матеріали, що може загрожувати навколишньому середовищу.	
Відходи будівництва та знесення. Відходи руйнування	1. Неконтрольоване утворення великих уламків, які важко перевозити (що уповільнює процес їх перевезення). 2. 100% видалення утворених відходів без їх попереднього сортування, що обумовлено необхідністю оперативного розчищення території. 3. Можлива наявність небезпечних складових (азбест, свинець, тощо).	Потрапляння небезпечних складових відходів на захоронення; підвищення екологічної небезпеки у місцях видалення та прилеглих територіях; пришвидшене заповнення місць захоронення та скорочення термінів їх експлуатації. Неможливість застосування технології повторного використання корисних фракцій відходів; втрата ресурсно- цінних матеріалів. Змішування відходів різних видів, що ускладнює їх оброблення.	Підземні води, атмосферне повітря, ґрунти, території з природоохоронним статусом, озеленені території загального користування, біорізноманіття
Медичні відходи	1. Відсутність правил управління медичними відходами для населення. 2. Відсутність пунктів приймання медичних відходів від населення. 3. Неналежний нагляд та контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами. 4. Недостатнє фінансування системи управління медичними відходами.	Накопичення небезпечних речовин у ґрунті, водних об'єктах у великих концентраціях, що призводить до порушення природної екосистеми. Небезпечні речовини виявляють стійкість порівняно з природними компонентами, негативно на них впливають, навіть у низьких концентраціях (особливо на водну фауну). Поширення інфекційних та неінфекційних захворювань (небезпечні речовини можуть викликати тяжкі захворювання, такі як рак,	Підземні води, ґрунти, атмосферне повітря, здоров'я населення, території з природоохоронним статусом, озеленені території загального користування, біорізноманіття

Назва відходу	Суть екологічної проблеми	Ризик впливу	Компоненти довкілля, які можуть зазнавати впливу
		СНІД, вірусний гепатит, менінгіт, черевний тиф, сказ тощо). Створення накопичувального та підсилюючого ефекту небезпечних явищ.	
Небезпечні відходи. Відпрацьовані нафтопродукти. Відходи, що містять СОЗ. Відходи, що містять поліхлоровані дифеніли /поліхлоровані терфеніли, непридатні до використання хімічні засоби захисту рослин	1. Слабко розвинена інфраструктура відновлення відходів. 2. Неналежний нагляд та контроль за підприємствами, що надають послуги у сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами. 3. Ігнорування суб'єктами господарювання необхідності подання статистичної звітності. 4. Підприємства, що надають послуги у сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами, не завжди дотримуються законодавства у сфері управління небезпечними відходами, ігнорують отримання необхідних дозвільних документів та здійснюють несанкціоноване викидання небезпечних відходів. 5. Недосконалість нормативно-правової бази у сфері управління відходами, що містять СОЗ. 6. Відсутність врегульованої інфраструктури оброблення та відновлення даних відходів. 7. Небезпечність стійких органічних забруднювачів.	Відсутність інформації щодо утворення та обліку небезпечних відходів у складі побутових відходів в Дніпропетровській області. Стан місць накопичення непридатних небезпечних відходів незадовільний, або існують значні ризики його погіршення з переходом в незадовільний. Вплив на довкілля призводить до погіршення якості повітря та ґрунту (перевищення ГДК за забруднюючими речовинами) в районі місць накопичення даних відходів. Можливість потрапляння відходів до місць, не призначених для їх відновлення. Забруднення довкілля потенційно небезпечними хімічними речовинами.	Підземні води, атмосферне повітря, ґрунти, території з природоохоронним статусом, озеленені території загального користування, біорізноманіття
Небезпечні відходи. Відходи, що містять ртуть	1. Недостатня обізнаність населення. 2. Відсутність обліку як за окремою категорією.	Потрапляння небезпечних відходів до змішаних побутових відходів.	Підземні води, атмосферне повітря, ґрунти, території з природоохоронним статусом,

Назва відходу	Суть екологічної проблеми	Ризик впливу	Компоненти довкілля, які можуть зазнавати впливу
		Змішування відходів та забруднення безпечних. Можливість отруєння. Витрати на заходи з ліквідації забруднення ртуттю. Вплив на довкілля призводить до погіршення якості повітря та ґрунту (перевищення ГДК за забруднюючими речовинами) в районі місць накопичення даних відходів. Можливість потрапляння відходів до місць, не призначених для їх відновлення. Забруднення довкілля потенційно небезпечними хімічними речовинами.	озеленені території загального користування, біорізноманіття
Небезпечні відходи. Відходи, що містять азбест	1. Недостатня обізнаність населення. 2. Відсутність системи управління азбестовмісними відходами, як окремою категорією. 3. Недотримання безпеки при роботі з азбестовмісними відходами. 4. Широке використання матеріалів із азбестом.	Забруднення довкілля азбестоволокном та пилом. Вивільнення небезпечного азбестового пилу. Збільшення захворюваності, зокрема на рак легенів і мезотеліому. Потреба у масовій заміні азбестовмісних матеріалів на нові безпечні вироби	Підземні води, атмосферне повітря, ґрунти, території з природоохоронним статусом, озеленені території загального користування, біорізноманіття
Транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився	1. Відсутність ефективної політики у сфері управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився. 2. Наявність незареєстрованих/неврахованих підприємств, які надають послуги з приймання та/або розбирання транспортних засобів, строк експлуатації яких закінчився.	Погіршення екологічного стану довкілля, підвищення екологічної небезпеки поблизу даних підприємств. Потрапляння списаних ТЗ до місць захоронення та тимчасового зберігання.	Підземні води, ґрунти, атмосферне повітря, здоров'я населення, території з природоохоронним статусом, озеленені території

Назва відходу	Суть екологічної проблеми	Ризик впливу	Компоненти довкілля, які можуть зазнавати впливу
	3. Відсутність фактичної звітності від об'єктів господарювання про транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився.	Виникнення аварій, що погіршують стан навколишнього середовища та здоров'я людей.	загального користування, біорізноманіття
Відходи, що біологічно розкладаються, з інших джерел. Відходи деревообробної промисловості	1. Відсутність належної інфраструктури. 2. Низька ефективність управління деревними відходами. 3. Видалення шляхом спалювання.	Збільшення викидів парникових газів. Неконтрольоване накопичення відходів. Складність в організації ефективної переробки та використання ресурсів. Відсутність належного контролю за викидами під час спалювання. Складність визначення фактичних об'ємів утворення даних відходів.	Підземні води, ґрунти, здоров'я людини, території з природоохоронним статусом, озеленені території загального користування, біорізноманіття
Відходи, що біологічно розкладаються, з інших джерел. Відходи сільського господарства	1. Можлива наявність яєць гельмінтів у гної. 2. Наявність неприємного запаху від гною. 3. Відсутність необхідного обладнання для компостування. 4. Малий відсоток відновлення відходів сільського господарства. 5. Непрозорість статистичної інформації. 6. Неправильне ведення первинного обліку відходів. 7. Зміни у веденні обліку статистичної інформації.	Перенакопичення відходів тваринництва в накопичувачах відходів. Підвищення санітарно-епідеміологічної небезпеки. Можливість зараження та/або захворювання тварин на інфекційні хвороби.	Підземні води, ґрунти, здоров'я людини, території з природоохоронним статусом, озеленені території загального користування, біорізноманіття
Відходи, що біологічно розкладаються, з інших джерел. Відходи лісового господарства	1. Недостатньо ефективна система управління. 2. Нестача об'єктів інфраструктури. 3. Недостатня нормативно-правова база.	Накопичення та зростання обсягів відходів. Можливість потрапляння відходів до місць, не призначених для їх відновлення. Втрата ресурсноцінних матеріалів. Складність ведення прозорого обліку.	Підземні води, ґрунти, здоров'я людини, території з природоохоронним статусом, озеленені території загального користування, біорізноманіття

Назва відходу	Суть екологічної проблеми	Ризик впливу	Компоненти довкілля, які можуть зазнавати впливу
Відходи, що біологічно розкладаються, з інших джерел. Осад стічних вод	1. Застаріла технологія очистки стоків та переробки осадів, що була розроблена та запроектована ще у середні минулого століття. 2. Застарілі технологічні споруди та обладнання. 3. Переповнені мулові поля.	Потрапляння недоочищених стічних вод у довкілля, забруднення поверхневих вод небезпечними речовинами. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, підвищення їх концентрацій у повітрі. Вилив осаду, затоплення прилеглих територій, забруднення водних ресурсів. Небезпечність відпочинку на прилеглих водних об'єктах. Розповсюдження неприємного запаху, виникнення аварійних ситуацій. Відведення сільськогосподарських земельних ділянок під нові мулові поля, розповсюдження неприємного запаху.	Підземні води, ґрунти, здоров'я людини, території з природоохоронним статусом, озеленені території загального користування, біорізноманіття

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Зобов'язання у сфері охорони довкілля

Міжнародні зобов'язання України в сфері управління відходами базуються на положеннях:

- Директиви Європейського Парламенту і Ради 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 року про відходи та про скасування деяких директив;
- Директиви Ради 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року про захоронення відходів із змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) №1882/2003;
- Директиви Європейського Парламенту і Ради 94/62/ЄС від 20 грудня 1994 року про пакування та відходи пакування (зі змінами);
- Директиви Європейського Парламенту і Ради 2012/19/ЄС від 4 липня 2012 року про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО);
- Директиви Європейського Парламенту і Ради 2006/66/ЄС від 6 вересня 2006 року про батареї і акумулятори та про відходи батарейок і акумуляторів, а також про скасування Директиви 91/157/ЄЕС.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 № 722/2019 має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, які узгоджені з глобальними цілями сталого розвитку до 2030 року, проголошеними резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, зокрема:

- забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва;
- вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками.

Мета, стратегічні цілі та завдання національної екологічної політики закріплені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

На національному рівні зобов'язання України в сфері управління відходами закріплені:

Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р.

Національним планом управління відходами до 2033, затвердженим Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р.

Основними міжнародними правовими документами щодо запобігання негативному впливу на здоров'я населення на етапі розроблення та прийняття документів державного планування є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України від 01.07.2015 № 562-VIII, та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої

передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Стратегічні цілі області закріплені Стратегією розвитку Дніпропетровської області на відповідний період. Станом на момент розроблення РПУВ період дії Стратегії був визначений до 2027 року, затвердженою рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.08.2020 № 624-24/VII (із змінами).

Шляхи врахування зобов'язань під час підготовки документа державного планування

Під час розроблення РПУВ зобов'язання у сфері охорони довкілля, що встановлені на міжнародному та державному рівнях, враховані, перш за все, через встановлення цільових показників РПУВ, які визначені з урахуванням зобов'язань, прийнятих Україною.

Крім того, при розробленні РПУВ враховувалися принципи управління відходами, що закріплені на рівні європейського законодавства, зокрема:

- дотримання ієрархії пріоритетів управління відходами;
- принцип «оплати забруднювачем»;
- принцип запобігання та принципу превентивних дій;
- принципи самодостатності та наближеності;
- принципи передбачливості та сталості, врахування технічних можливостей та економічної ефективності, захисту ресурсів, врахування загальних наслідків для довкілля, здоров'я людини, економіки та соціуму.

Урахування при розробленні РПУВ вимог українського законодавства, що стосується сфери управління відходами, дозволило врахувати відповідні зобов'язання національного рівня. Цільові показники НПУВ, прийняті для РПУВ, наведені у Таблиці 5.1.

При подальшій реалізації цілей РПУВ необхідно дотримуватись екологічних та інших обмежень, встановлених чинним законодавством України, зокрема:

- Законами України: «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про охорону земель», «Про охорону атмосферного повітря», «Про управління відходами», «Про природно-заповідний фонд України», «Про екологічну мережу України», «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про систему громадського здоров'я», «Про землеустрій», «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною»;
- Водним, Земельним, Лісовим кодексами України;
- Державними будівельними нормами: ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова території», ДБН В.2.4-2:2005 «Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування», ГБН В.2.2-35077234-001:2011 «Будинки і споруди. Підприємства сортування та перероблення твердих побутових відходів. Вимоги до технологічного проектування»;
- Державними санітарними правилами планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 № 173;
- Державними санітарними нормами та правилами «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів»,

затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024р. №1827;

- ДСТУ-Н Б Б.2.2-7:2013 «Настанова з улаштування контейнерних майданчиків»;

- Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженою наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.12.2023 №1130.

При впровадженні РПУВ необхідно дотримуватись наступних зобов'язань щодо охорони довкілля:

- забезпечення процедури ОВД для об'єктів, щодо яких законодавством передбачена така процедура у відповідності до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»;

- відповідно до вимог Закону України «Про охорону атмосферного повітря» планування заходів щодо збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей та навколишнє природне середовище;

- відповідно до вимог Земельного Кодексу України та Законів України «Про охорону земель» та «Про землеустрій» планування заходів щодо забезпечення раціонального використання та охорони земель;

- забезпечення виконання вимог Водного Кодексу України, реалізацію заходів щодо запобігання забрудненню водних об'єктів стічними (дошовими, сніговими) водами, заходів щодо попередження забруднення підземних вод, заходів по недопущенню скиду стічних вод, використовуючи рельєф місцевості;

- передбачити джерела водопостачання, будівництво водопровідних мереж до об'єктів управління з відходами;

- забезпечити дотримання правового режиму поясів зон санітарної охорони відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» від 18.12.1998 № 2024;

- передбачити споруди очищення стічних вод та атмосферного повітря від об'єктів управління відходами;

- забезпечення дотримання розмірів санітарно-захисних зон від об'єктів управління відходами до забудови населених пунктів відповідно до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 р. № 173;

- забезпечення дотримання меж прибережно-захисних смуг навколо водних об'єктів та встановленого режиму водних об'єктів;

- передбачити ресурсозберігаючі, захисні, відновлювальні, санітарні та охоронні технічні заходи стосовно зменшення негативного впливу на навколишнє середовище і щодо запобігання розвитку небезпечних процесів;

- передбачити заходи стосовно запобігання або зменшення небезпечних геологічних процесів і явищ в зоні впливу об'єктів управління відходами (зони підтоплення ґрунтовими водами, зони затоплення повеневими водами);

- передбачити дотримання відстаней від лісових насаджень до об'єктів управління відходами відповідно до норм пожежної безпеки;

- передбачити благоустрій та озеленення територій об'єктів управління відходами, у тому числі озеленення санітарно-захисних зон відповідно до діючих

норм;

- передбачити системи збору та відведення біогазу на полігонах побутових відходах;

- визначення місць розташування відповідних об'єктів управління відходами має здійснюватися з урахуванням пріоритету вимог екологічної безпеки (ст. 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», ст. 3 Закону України «Про охорону земель»), збереження цінних природоохоронних територій та об'єктів, забезпечення дотримання вимог природоохоронного та іншого законодавства, а також затвердженої у встановленому порядку містобудівної документації.

Конкретні заходи щодо захисту довкілля вживаються відповідно до специфіки окремих джерел впливу.

Аналіз відповідності РПУВ стратегічним цілям державної екологічної політики України наведений у таблиці 5.1.

Таблиця 5.1

Аналіз відповідності цілей напрямів РПУВ стратегічним цілям державної екологічної політики України*

Напрями РПУВ	Стратегічні цілі державної екологічної політики України				
	Формування у суспільстві екологічних цілей і засад сталого споживання та виробництва	Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-екологічного розвитку України	Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління
1. Управління потоками відходів	+	+	+	+	+
2. Управління муніципальним и відходами	+	+	+	+	+
3. Управління небезпечними відходами	+	+	+	+	+
4. Управління промисловими відходами	+	+	+	+	+
5. Управління відходами будівництва та знесення	+	+	+	+	+
6. Управління відходами упаковки	+	+	+	+	+
7. Управління відходами електричного та електронного обладнання	+	+	+	+	+
8. Управління відпрацьованим и батарейками, батареями та акумуляторами	+	+	+	+	+
9. Управління медичними відходами	+	+	+	+	+
10. Управління знятими з експлуатації транспортними засобами	+	+	+	+	+
11. Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд	+	+	+	+	+

де,

" +/- " – стратегічні цілі враховано/не враховано у напрямках РПУВ;

"х" - стратегічні цілі нейтральні по відношенню до напрямів РПУВ.

Стратегічними документами, які мають відношення до РПУВ є:

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 (із змінами).

Завдання за напрямом “Нові робочі місця, інвестиції та розвиток бізнесу”:

Створення умов для управління відходами, що утворилися у зв’язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків, за підходами циркулярної економіки.

2. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року (далі – Стратегія), затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820 (зі змінами).

Цілями Стратегії є: визначення та розв’язання ключових проблем розвитку управління відходами в Україні на інноваційних засадах; визначення пріоритетних напрямів діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, організацій, установ, підприємств, громадських організацій та суспільства в цілому щодо переходу системи управління відходами на інноваційну модель; визначення шляхів та методів удосконалення існуючої інфраструктури з управління відходами, які не суперечать інноваційній моделі; забезпечення сталого розвитку України шляхом виконання завдань, спрямованих на екологічну та ресурсну безпеку; зменшення адміністративного навантаження на суб’єктів господарювання, підвищення якості надання адміністративних послуг; забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій.

Метою цієї Стратегії є створення умов для підвищення стандартів життя населення шляхом впровадження системного підходу до управління відходами на державному та регіональному рівні, зменшення обсягів утворення відходів та збільшення обсягу їх переробки та повторного використання.

Стратегія передбачає, що регіональні плани управління відходами повинні охоплювати всі види діяльності, що належать до повноважень місцевих органів виконавчої влади у сфері управління з відходами. Затверджений регіональний план управління відходами є підставою для фінансування з державного і місцевих бюджетів.

Спеціальними заходами у сфері побутових та промислових відходів є, зокрема, такі:

- підвищення рівня перероблення побутових відходів;
- запровадження компостування органічної складової побутових відходів у приватних домогосподарствах сільської місцевості, а також приміських районів;
- визначення основних технологічних процесів
- найкращих доступних технологій для повторного використання, перероблення та утилізації промислових відходів;
- створення системи екологічно безпечного видалення відходів у спеціально відведених та належно облаштованих місцях та об’єктах з урахуванням моделі регіональних полігонів промислових відходів, для повторного використання, перероблення та утилізації яких відсутні екологічно безпечні технології;
- створення централізованих регіональних потужностей з перероблення та

утилізації промислових відходів;

- залучення населення до роздільного збирання побутових відходів та стимулювання такого їх збирання;

- підготовка місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування плану пріоритетів щодо закриття полігонів/звалищ, які не відповідають екологічним вимогам;

- підготовка місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування планів заходів щодо приведення полігонів у відповідність з екологічними вимогами;

- розроблення плану заходів щодо зменшення обсягів захоронення побутових відходів, що біологічно розкладаються;

- планів управління відходами, що включатимуть заходи із попередження або мінімізації обсягів утворення відходів, їх повторного використання, перероблення та утилізації;

- розроблення плану заходів щодо закриття полігону, що передбачає проведення моніторингу та відновлення стану навколишнього природного середовища, та інтеграція його до плану управління відходами, що свідчитиме про врахування до початку діяльності заходів і витрат, спрямованих на поліпшення ситуації;

- розроблення плану заходів щодо ліквідації накопичень непридатних хімічних засобів захисту рослин, очищення та реабілітації забруднених ними земельних ділянок.

РПУВ розроблено на виконання вимог Стратегії та включає заходи, що відповідають її положенням.

3. Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р.

При розробці РПУВ враховані положення передбачені Національним планом управління відходами до 2033 року.

4. Закон України „Про управління відходами“, прийнятий Верховною Радою України 20 червня 2022 року № 2320-IX (із змінами)

Документ визначає правові, організаційні, економічні засади діяльності щодо запобігання утворенню, зменшення обсягів утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Метою Закону є імплементація положення директив ЄС, а саме, Директиви № 2008/98/ЄС про відходи, деякі положення та правові основи для впровадження Директиви № 1999/31/ЄС про захоронення відходів, положення щодо спалювання відходів Директиви 2010/75/ЄС про промислові викиди (інтегрований підхід до запобігання забрудненню та його контролю), директив щодо окремих потоків відходів продукції, яка підпадає під розширену відповідальність виробника, Базельської конвенції щодо транскордонного перевезення відходів та інших європейських актів).

5. Стратегія формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024 - 2026 роках, схвалена розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 року № 483-р

Метою Стратегії є створення організаційних і правових засад формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату для досягнення сталого розвитку та забезпечення ефективного переходу до низьковуглецевого розвитку держави за умови економічної, енергетичної, продовольчої та екологічної безпеки, підвищення рівня добробуту громадян, зменшення впливів та наслідків зміни клімату та для врахування цілей державної кліматичної політики під час повоєнної відбудови України.

До основних Стратегічних цілей відноситься:

Стратегічна ціль 1. Зміцнення правових та організаційних засад державної кліматичної політики.

Стратегічна ціль 2. Пом'якшення зміни клімату та забезпечення соціально справедливого та економічно ефективного переходу до низьковуглецевого розвитку держави.

Стратегічна ціль 3. Адаптація до зміни клімату, підвищення опірності та зниження ризиків, пов'язаних із зміною клімату.

РПУВ сприятиме скороченню викидів парникових газів.

Крім того, регулювання у сфері охорони довкілля на державному та місцевому рівні здійснюється на основі:

- Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища“
- Водного Кодексу України;
- Земельного кодексу України;
- Закону України „Про управління відходами“;
- Закону України „Про охорону земель“;
- Закону України „Про оцінку впливу на довкілля“;
- Указу Президента України 30 вересня 2019 року № 722/2019 „Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року“.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Оцінка впливу РПУВ на довкілля

Значним антропогенним чинником у Дніпропетровській області залишається велика кількість накопичених побутових відходів. Найбільш вразливими компонентами довкілля, які зазнають негативного впливу побутових відходів є атмосферне повітря, в яке надходять неорганізовані викиди від місць видалення відходів, поверхневі та ґрунтові води, земельні ресурси та ґрунти, забруднення яких виникає у разі просочення шкідливих компонентів відходів, а також на біорізноманіття та природно-заповідні зони, на території Смарагдової мережі та здоров'я населення.

Очікуваними наслідками реалізації РПУВ є зниження навантаження на довкілля, пов'язане з утворенням відходів та управління ними. При цьому реалізація заходів зі створення об'єктів інфраструктури управління відходами, модернізації таких об'єктів, а також експлуатація об'єктів управління відходами будуть супроводжуватися додатковими факторами впливу на довкілля.

Можливі негативні впливи на довкілля, що будуть виникати при будівництві, модернізації та експлуатації інфраструктурних об'єктів, не будуть перевищувати нормативно допустимих рівнів, оскільки забезпечуватиметься застосування сучасних технічних рішень та проходження, за потреби, процедури оцінки впливу на довкілля. Очікується, що реалізація рішень РПУВ буде мати лише опосередкований вплив на здоров'я населення через прямі впливи на складові довкілля.

Основні ймовірні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, які розглядаються у процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки, включають такі аспекти:

- якість атмосферного повітря (зокрема, викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря з місць видалення відходів, на підприємствах, що здійснюють управління відходами, тощо);
- стан ґрунтів (потенційне забруднення ґрунтів у місцях розташування об'єктів інфраструктури управління відходами);
- якість водних ресурсів (потенційне забруднення поверхневих та підземних водних ресурсів у місцях розташування об'єктів інфраструктури управління відходами);
- вплив на природоохоронні території та об'єкти, біорізноманіття;
- необхідності вилучення земельних ресурсів;
- зміни клімату та обсягів викидів парникових газів.

Очікуваними наслідками реалізації РПУВ є зниження навантаження на довкілля, пов'язане з утворенням відходів та управління ними.

При цьому реалізація заходів зі створення об'єктів інфраструктури управління відходами, модернізації таких об'єктів, а також експлуатація об'єктів управління відходами будуть супроводжуватися додатковими факторами впливу на довкілля. Негативні впливи на довкілля, що будуть виникати при створенні, модернізації та експлуатації інфраструктурних об'єктів, не будуть перевищувати нормативно допустимих рівнів. Це буде забезпечуватись застосуванням сучасних технічних рішень та проходженням, за потреби, процедури оцінки впливу на довкілля.

Довгострокові наслідки від виконання РПУВ важко переоцінити, оскільки передбачається вдосконалення системи управління відходами, створення нових або реконструкція існуючих об'єктів управління відходами, що не відповідають вимогам санітарної та екологічної безпеки.

Очевидно, що довгостроковими наслідками є покращення якості компонентів довкілля та підвищення рівня добробуту населення, що буде результатом виконання та дотримання заходів РПУВ.

В рамках СЕО здійснено експертну оцінку ймовірного впливу РПУВ на складові довкілля відповідно до контрольного переліку, наведеного в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1

Оцінка ймовірного впливу РПУВ на довкілля відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація документу державного планування спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації	Примітка
	Так	Ймовірно	Ні		
Атмосферне повітря					
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел		+		+	Можливе збільшення обсягів викидів на окремих територіях внаслідок будівництва нових об'єктів управління відходами. Водночас, загалом передбачається позитивний вплив внаслідок зменшення обсягів видалення відходів на полігонах та звалищах.
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел	+				Очікується збільшення викидів внаслідок збільшення обсягів та відстаней транспортування відходів, зокрема, через збільшення охоплення населення послугою із вивезення відходів та транспортування відходів в межах кожного кластеру. Розвиток системи збирання та перевезення побутових відходів, збільшення автопарку сміттєвозів призведуть до збільшення викидів.
Погіршення якості атмосферного повітря			+	+	Окремі проєктні рішення, передбачені РПУВ, призведуть до утворення додаткових джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. При цьому це не буде призводити до забруднення атмосферного повітря до рівнів, що перевищують нормативно допустимий. У результаті реалізації заходів РПУВ буде зменшено викиди забруднюючих речовин від полігонів та звалищ побутових відходів.
Появу джерел неприємних запахів		+		+	Можлива поява неприємного запаху поблизу нових об'єктів управління відходами. Відповідні ризики мають бути враховані при оцінці впливу на довкілля нових проєктів.

Чи може реалізація документу державного планування спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації	Примітка
	Так	Ймовірно	Ні		
					Водночас, загалом передбачається позитивний вплив в результаті покращення системи управління відходами в області. Створення об'єктів термічного знешкодження відходів може призводити до появи джерел неприємних запахів. За умови дотримання вимог законодавства це не повинно призводити до виникнення несприятливих для населення ситуацій.
Зміна клімату					
Збільшення викидів парникових газів			+	+	Очікується скорочення викидів парникових газів внаслідок зменшення викидів від захоронення побутових відходів, збільшення оброблення метану та повернення в економічний обіг вторинної сировини.
Посилення вразливості до наслідків зміни клімату			+		Посилення вразливості не очікується. Можливі ризики, пов'язані зі зміною клімату, мають бути враховані при плануванні нових проєктів у сфері управління відходами.
Водні ресурси					
Збільшення обсягів скидів у поверхневі води			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)			+	+	Негативного впливу РПУВ не очікується. Позитивний вплив пов'язаний зі зменшенням ризиків забруднення поверхневих вод внаслідок облаштування нових полігонів відповідно до екологічних вимог та закриття і рекультивації існуючих полігонів та сміттєзвалищ.
Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.

Чи може реалізація документу державного планування спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації	Примітка
	Так	Ймовірно	Ні		
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Поява загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Забруднення підземних водоносних горизонтів			+	+	Негативного впливу РПУВ не очікується. Позитивний вплив пов'язаний зі зменшенням ризиків забруднення підземних вод внаслідок: - облаштування нових полігонів відповідно до екологічних вимог та закриття і рекультивації існуючих полігонів та сміттєзвалищ; - ліквідація накопичених в області непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин, очищення та реабілітація земельних ділянок, забруднених непридатними до та забороненими до використання хімічних засобів захисту рослин;

Чи може реалізація документу державного планування спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації	Примітка
	Так	Ймовірно	Ні		
					- впорядкування управління відходами тваринництва та побічними продуктами тваринного походження, непризначеними для споживання людиною.
Управління відходами					
Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів			+	+	Можливе збільшення утворення відходів, що збиратиметься від населення, внаслідок зростання сфери охоплення.
Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів, що не є небезпечними			+	+	Збільшення кількості утворення відходів не очікується. Обсяги накопичення відходів можуть зменшитися внаслідок розвитку системи перероблення відходів.
Збільшення кількості відходів, що є небезпечними			+	+	Збільшення кількості утворення відходів не очікується. Обсяги накопичення відходів можуть зменшитися внаслідок розвитку системи перероблення відходів. Збільшення відходів можливе за умови якщо в області буде відбуватися загальне зростання промислового потенціалу, а це може супроводжуватися збільшенням обсягів утворення відходів
Спорудження об'єктів управління відходами, які можуть мати значний вплив на довкілля			+	+	Окремі об'єкти інфраструктури управління відходами, створення яких передбачається РПУВ, відносяться до таких, що можуть мати значний вплив на довкілля. В результаті реалізації РПУВ буде ліквідовано значну кількість об'єктів, що мають вплив на довкілля, зокрема полігони та звалища побутових відходів, місця зберігання непридатних до та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин.
Земельні ресурси					
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару	+			+	Вплив на ґрунтовий покрив можливий в рамках реалізації окремих проєктів. Відповідні заходи із пом'якшення впливу мають бути включені у проєктні рішення.

Чи може реалізація документу державного планування спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації	Примітка
	Так	Ймовірно	Ні		
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель			+		Негативного впливу РПУВ не очікується. Проте, створення об'єктів інфраструктури управління відходами може призвести до потреби у використанні земельних ділянок. Закриття та рекультивація полігонів/звалищ також може призвести до зміни структури земельного фонду.
Виникнення конфліктів між ухваленими цілями РПУВ та цілями місцевих громад		+			Можливо виникнення конфліктів чи соціальної напруги, пов'язаних зі створенням окремих об'єктів управління відходами (регіональних полігонів, об'єктів поглибленого перероблення відходів тощо).
Природоохоронні території та об'єкти, біорізноманіття					
Негативний вплив на природоохоронні території та об'єкти (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			+		Негативного впливу РПУВ не очікується. Пом'якшення впливу очікується за рахунок зменшення забруднення середовищ існувань, зокрема забруднення відходами упаковки (пластиковими відходами).

Чи може реалізація документу державного планування спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації	Примітка
	Так	Ймовірно	Ні		
Негативний вплив на екомережу			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично прийнятих місць, руйнування пам'яток природи тощо)			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Рекреаційні зони та культурна спадщина					
Будь-який вплив на кількість і якість рекреаційних можливостей			+	+	Передбачається, що реалізація РПУВ призведе до загального поліпшення стану довкілля, зменшення засміченості природних ландшафтів та покращення рекреаційних можливостей на території області.
Будь-який вплив на об'єкти історико-культурної спадщини			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'яток природи тощо)		+		+	Передбачається, що ліквідація несанкціонованих звалищ, забезпечення населення якісними та доступними послугами у сфері управління відходами, ліквідація та/або приведення у відповідність до екологічних вимог місць видалення відходів призведе до загального поліпшення показників компонентів довкілля.
Населення та інфраструктура					
Зміни в локалізації, розміщенні, щільності, та зростанні кількості населення будь-якої території			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі			+		Негативного впливу РПУВ не очікується. Реалізація проєктів, передбачених РПУВ, передбачається без потреби у переселенні мешканців області. У разі виникнення необхідності такого переселення, воно має здійснюватися із дотриманням національного законодавства та кращих міжнародних практик.

Чи може реалізація документу державного планування спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації	Примітка
	Так	Ймовірно	Ні		
Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему. Зміни в структурі транспортних потоків			+		Негативного впливу РПУВ не очікується. Обсяги автомобільного перевезення відходів є незначними в загальній структурі транспортних потоків.
Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень			+		Негативного впливу РПУВ не очікується. Планується використання існуючої мережі автомобільних доріг.
Потреби нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги			+	+	Передбачається розширення сфери охоплення населення області послугами з вивезення відходів, а також розвиток інфраструктури для роздільного збору відходів.
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			+	+	Реалізація РПУВ дозволить знизити загальні ризики для здоров'я населення. Діяльність окремих об'єктів може бути пов'язана із ризиками для здоров'я населення, їх оцінка та заходи з пом'якшення впливу мають бути здійсненні під час планування проєктів.
Екологічне управління та моніторинг					
Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			+	+	Негативного впливу РПУВ не очікується. РПУВ включає напрям діяльності, спрямований на створення та розвиток інституційної структури регіональної системи управління відходами, у т. ч. зміцнення кадрового потенціалу у сфері управління відходами та вдосконалення системи інформаційного забезпечення сфери управління відходами.
Погіршення екологічного моніторингу			+	+	Негативного впливу РПУВ не очікується. РПУВ включає підрозділ „Моніторинг та оцінка ефективності виконання РПУВ“. Кожним структурним підрозділом, що є відповідальним за моніторинг реалізації РПУВ, у межах своєї компетенції, буде розроблено план Моніторингу реалізації РПУВ та встановлено процедуру виконання моніторингу.

Чи може реалізація документу державного планування спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації	Примітка
	Так	Ймовірно	Ні		
Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Інше					
Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів			+	+	Одним з принципів, що закладався на етапі розроблення РПУВ, було дотримання ієрархії пріоритетів управління відходами. РПУВ включає заходи спрямовані на: - попередження утворення відходів; - повторне використання відходів; - перероблення/рециклінг відходів; - перероблення відходів з використанням їх енергетичного потенціалу. Все це спрямоване на зменшення використання природних ресурсів. Реалізація РПУВ не призведе до істотного збільшення використання будь-якого окремого виду природних ресурсів.
Суттєве вилучення будь-якого не відновлюваного ресурсу			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії			+	+	Очікується певне збільшення споживання палива для транспортування та перероблення відходів. Водночас, загальний вплив буде позитивним за рахунок повернення в економічний обіг вторинних ресурсів та економії матеріалів, енергії та води на виробництво матеріалів з первинних ресурсів.
Суттєве порушення якості природного середовища			+	+	Погіршення якості природного середовища в результаті реалізації РПУВ
					не передбачається.

Чи може реалізація документу державного планування спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації	Примітка
	Так	Ймовірно	Ні		
					Заходи РПУВ спрямовані на поліпшення якості довкілля.
Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому			+		Негативного впливу РПУВ не очікується.
Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей			+	+	Очікується загальний позитивний вплив на довкілля та здоров'я людей. РПУВ включає діяльність, спрямовану на підвищення екологічної свідомості населення. Такі заходи, якщо їх аналізувати окремо, не призведуть до суттєвих поліпшень, однак системна робота з населенням протягом тривалого часу дозволить отримувати суттєві позитивні результати.

На основі експертних оцінок, представлених в таблиці 6.1, можна зробити наступні висновки щодо ймовірного впливу РПУВ на довкілля:

Таблиця 6.2.

Узагальнені результати оцінки проектних рішень РПУВ

Об'єкти впливу	Виробничі території	Сельбищні території	Комунальні території	Ландшафтно-рекреаційні території
Атмосферне повітря	П/ДС/М/К	П/ДС/М/К	П/ДС/М/К	П/ДС/М
Клімат	М/Нп/КС	М/Нп/КС	М/Нп/КС	М/Нп/КС
Вода	М/Нп/КС	М/Нп/КС	М/Нп/КС	М/Нп/КС
Ґрунти	Нп/М/КС	Нп/М/КС	Нп/М/КС	Нп/М/КС
Природоохоронні території	Відсутній вплив	Відсутній вплив	Відсутній вплив	П/М/ДС
Біорізноманіття	М/КС	М/КС	М/КС	П/М/ДС
Здоров'я людей	М/КС	М/КС	М/КС	М/КС

Скорочення:

- П/Нп - Прямий / Непрямий;
- ДС/СС/КС - Довгостроковий (10-15 років)/Середньостроковий (3-5 років)/Короткостроковий (1 рік);
- М/Р - Місцевий/Регіональний;
- К/С/ТрК - Кумулятивний/Синергійний/Транскордонний

Реалізація заходів, передбачених РПУВ, може супроводжуватись появою прямих та опосередкованих наслідків, як для окремих компонентів довкілля, так і сукупним впливом на природні процеси та комплекси. Значного негативного впливу під час планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається.

Ймовірними наслідками для елементів довкілля та здоров'я населення є:

- *вплив на атмосферне повітря.*

В результаті реалізації РПУВ суттєвого впливу на атмосферне повітря не очікується. Реалізація таких заходів РПУВ, як закриття полігонів та звалищ, зменшення обсягів захоронення біовідходів, забезпечення екологічно безпечного функціонування місць видалення промислових відходів, облаштування регіональних полігонів системами збирання біогазу буде супроводжуватись зменшенням обсягів викидів та поліпшенням якості атмосферного повітря.

Кумулятивно розвиток інфраструктури збирання та управління відходами в Дніпропетровській області не буде призводити до викидів, що перевищують ГДК;

- *вплив на водні ресурси.*

Позитивний вплив реалізації заходів РПУВ на водні ресурси буде полягати у зниженні забруднення поверхневих та підземних вод за рахунок припинення експлуатації МВВ, що не відповідають встановленим вимогам, забезпечення екологічно безпечного функціонування діючих МВВ, очищення та реабілітації земельних ділянок, забруднених непридатними до застосування ХЗЗР, промисловими токсичними відходами, розміщеними у ставках-накопичувачах, проведення реконструкції, модернізації та будівництва комунальних очисних споруд;

- вплив на земельні ресурси.

Внаслідок реалізації РПУВ не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Натомість, ймовірними позитивними наслідками реалізації заходів РПУВ є відновлення природних ландшафтів, раціональне використання земельних ресурсів, поліпшення структури земельного фонду області. Будівництво об'єктів інфраструктури збирання та перероблення відходів вимагає залучення у господарській обіг додаткових земельних ділянок, котре, однак, буде скомпенсоване за рахунок вивільнення територій існуючих МВВ, що підлягають закриттю. Дотримання вимог щодо розміщення та функціонування запланованих об'єктів дозволить мінімізувати їх негативний вплив на земельні ресурси Дніпропетровської області;

вплив на біорізноманіття та природно-заповідні зони.

РПУВ не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття. Натомість, реалізація запропонованих РПУВ заходів сприятиме раціональному використанню природних ресурсів області, збереженню цінних природних комплексів та ландшафтів, біологічного різноманіття, у тому числі природно-заповідного фонду за рахунок очищення та реабілітації їх територій від існуючих санкціонованих та стихійних звалищ;

- вплив на здоров'я населення.

РПУВ не передбачає появу нових ризиків та реалізацію заходів, що можуть призвести до негативного впливу на життя і здоров'я населення та існуючу інфраструктуру.

Розробка та затвердження РПУВ, а також реалізація його заходів, передбачатиме подальший розвиток системи роздільного збору побутових відходів, збільшення обсягів операцій з управління відходами, удосконалення системи управління побутовими відходами, та матиме позитивний вплив на стан довкілля з одночасним зменшенням впливу існуючих незмінних факторів: надходження забруднюючих речовин у атмосферне повітря, поверхневі та підземні води, ґрунти та негативного впливу на стан здоров'я населення.

Враховуючи, що заходи РПУВ в основному спрямовані на створення комплексної системи управління відходами різних видів та мають обмежити їх негативний вплив на складові довкілля і здоров'я населення, від впровадження рішень РПУВ можна очікувати виключно позитивних результатів. Проте, можливе локальне формування загрози у місцях розміщення об'єктів інфраструктури управління з відходами за умов порушення вимог щодо експлуатації таких об'єктів.

- вплив на території Смарагдової мережі.

Вплив на природні території та об'єкти Смарагдової мережі, які зберігають біорізноманіття та включають території та об'єкти природно-заповідного фонду, їх функціональні та охоронні зони, території, зарезервовані з метою наступного заповідання, території та об'єкти екомережі, водно-болотні угіддя міжнародного значення від реалізації завдань РПУВ не передбачається.

Можливі наслідки впливу об'єктів управління відходами, відповідно до РПУВ, виникатимуть у випадках їх будівництва та інфраструктури у межах природоохоронних територій та об'єктів, або їх охоронних зон, з порушенням вимог екологічного законодавства. З метою запобігання негативних наслідків будівництва або модернізації існуючих об'єктів управління відходами передбачається обов'язкове проведення оцінки впливу на довкілля.

Особлива увага приділяється мінімізації ризиків забруднення водних ресурсів та ґрунтів, що є критично важливим для підтримання екологічної стабільності в межах територій Смарагдової мережі.

-вплив на кліматичні зміни.

Очікується загальний позитивний вплив реалізації РПУВ щодо запобігання кліматичним змінам через підсумкове зменшення викидів парникових газів. Слід очікувати зниження викидів парникових газів за рахунок очищення територій від накопичених відходів, облаштування регіональних полігонів системами збирання біогазу, реалізації заходів з біологічного оброблення відходів та оброблення відходів з використанням їх енергетичного потенціалу. Реалізація окремих заходів РПУВ буде супроводжуватися додатковими викидами парникових газів, але їх кількість буде нівельованою за рахунок позитивних ефектів інших заходів;

- вплив на стан системи управління відходами.

РПУВ передбачає виконання заходів, реалізація яких призведе до раціональнішого управління відходами та зниження їх негативного впливу на довкілля і здоров'я населення. Основні позитивні наслідки реалізації РПУВ очікуються саме у зниженні навантаження на довкілля, пов'язаного з утворенням відходів та усіма операціями управління ними;

Ймовірність того, що реалізація РПУВ призведе до таких можливих наслідків, які в сукупності матимуть кумулятивний чи синергійний негативний вплив на довкілля або здоров'я людей, відсутня. Зокрема, будівництво сміттєспалювального заводу, передбаченого заходами РПУВ, вимагає його розташування біля м. Дніпро, що є промисловим центром, та обов'язкового облаштування відповідною інфраструктурою. Це створить негативний кумулятивний вплив на стан атмосферного повітря та ґрунтів у місці його локалізації. Забезпечення дотримання норм гранично допустимих викидів, що реалізується за допомогою двостадійного очищення газів, а також зменшення обсягів викидів, що утворюються при накопиченні відходів у місцях їх видалення, дозволить в підсумку нівелювати негативний вплив та досягти екологічно нейтрального сумарного ефекту для Дніпропетровської області.

Будівництво регіональних полігонів, що є спеціалізованими інженерними спорудами, призначеними для захоронення ТПВ, передбачено РПУВ біля великих міст. Таке розміщення спричинить кумулятивне негативне навантаження на екосистему даних територій. Проте, функціонування регіональних полігонів із дотриманням інженерно-технологічних, санітарних та епідеміологічних норм, забезпеченням екологічної безпеки території дозволить мінімізувати негативний вплив на довкілля і здоров'я населення в межах локальних територій.

У разі реалізації заходів РПУВ можна очікувати позитивного кумулятивного і синергійного ефектів покращення стану довкілля та здоров'я населення у середньо- і

довгостроковій перспективі. Довгострокові наслідки від реалізації РПУВ пов'язані з удосконаленням системи управління відходами, створенням нових або реконструкцією існуючих об'єктів управління відходами, що не відповідають вимогам санітарної та екологічної безпеки, припиненням функціонування об'єктів, що не відповідають діючим нормам. Довгострокові наслідки проявляються через покращення якості компонентів довкілля та умов життєдіяльності населення в межах Дніпропетровської області.

Реалізація заходів, пов'язаних з припиненням експлуатації МВВ та рекультивацією територій, що зазнали екологічного тиску, сприятиме екстернальному перехресному позитивному впливу на стан атмосферного повітря, земельних та водних ресурсів, створюючи при цьому передумови для поліпшення умов проживання населення та стану його здоров'я.

Послідовна узгоджена реалізація заходів РПУВ, спрямованих на охоплення всієї території області роздільним збиранням відходів, із заходами зі створення сміттесортувальних ліній створить синергійні ефекти у формі скорочення обсягів захоронення відходів, підвищення рівня вилучення ресурсоцінних компонентів, повного вилучення небезпечних відходів зі складу ТПВ. Комплексна реалізація усіх передбачених РПУВ заходів дозволить агреговано досягти покращення стану довкілля Дніпропетровської області, а їх поетапне узгоджене виконання - забезпечити нагромадження позитивних ефектів при переході від коротко- до довгострокового періоду.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Очікуваними наслідками реалізації РПУВ є зниження навантаження на довкілля, пов'язане з утворенням відходів та управління ними.

При цьому реалізація заходів зі створення об'єктів інфраструктури управління відходами, модернізації таких об'єктів, а також експлуатація об'єктів управління відходами будуть супроводжуватися додатковими факторами впливу на довкілля.

Під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків реалізації РПУВ було виявлено заплановані види діяльності, що потребують серйозної уваги під час їх реалізації, щоб не припустити негативного впливу на довкілля та здоров'я населення внаслідок реалізації РПУВ.

Реалізація РПУВ потребує виконання заходів, що стосуються напрямків РПУВ, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному відношенні життєвого середовища області. Найбільш позитивними для довкілля та здоров'я населення мають стати заходи, пов'язані з поліпшенням екологічної ситуації на території регіону.

Проте, під час виконання передбачених РПУВ заходів можливе виникнення деяких негативних наслідків у вигляді короткотривалого впливу. Поява таких наслідків пов'язана з реалізацією заходів зі створення об'єктів інфраструктури управління відходами, реконструкцією, модернізацією та експлуатацією існуючих об'єктів, а також з проведенням робіт з очищення територій від відходів неприданих пестицидів, тощо.

Мінімізація негативних наслідків досягатиметься шляхом:

- удосконалення системи управління відходами на інноваційних засадах;
- створення сучасної інфраструктури у сфері управління відходами, запровадження новітніх технологій, зменшення обсягів їх захоронення;
- передбачення рішень щодо забезпечення експлуатаційної надійності, мінімізації відчуження земельних та інших природних ресурсів при проєктуванні полігонів побутових відходів;
- обрання місця розміщення полігонів побутових відходів за територіальним принципом, у тому числі відповідно до наявної містобудівної документації населеного пункту;
- передбачення заходів, що забезпечать надійність полігонів як споруд, їх безпеку для довкілля;
- обладнання полігонів протифільтраційним екраном, системою збирання і знезараження фільтрату, системою збирання та оброблення біогазу, встановлення санітарно-захисної зони, наявності системи моніторингу (контроль за станом підземних та поверхневих вод, атмосферного повітря, ґрунту і рослин, шумового навантаження, експлуатаційної надійності споруд, житлових умов та здоров'я населення), наявності необхідної інфраструктури (транспортна, комунальна);
- забезпечення мінімізації негативного впливу об'єктів оброблення (перероблення, видалення) відходів на навколишнє природне середовище і здоров'я населення шляхом дотримання вимог санітарного та природоохоронного законодавства;
- проведення заходів з рекультивації місць складування відходів;
- налагодження схеми роздільного збирання побутових відходів, будівництво

комплексу з переробки твердих побутових відходів;

- реалізація ресурсозберігаючих заходів, спрямованих на раціональне використання земельних та водних ресурсів;

- створення на об'єктах управління відходами системи моніторингу, розроблення заходів екологічної безпеки, спрямованих на захист нормального стану повітря, ґрунту та підземних вод;

- забезпечення на об'єктах управління відходами проведення контролю за станом атмосферного повітря на межі санітарно-захисної зони та на виробничій території відповідно до вимог Закону України „Про охорону атмосферного повітря“;

- ліквідація несанкціонованих звалищ сміття;

- проведення дослідження ґрунту у межах санітарно-захисної зони;

- зменшення обсягів утворення відходів з урахуванням впровадження найкращих доступних технологій і методів управління у процесі промислового виробництва;

- залучення інвестицій для розвитку інфраструктуру збирання та оброблення відходів, що дозволить збільшити відсоток охоплення населення послугами управління відходами та покращити систему вивезення відходів;

- впровадження циркулярної економіки, зокрема шляхом налагодження системи управління відходами упаковки та відмови від упаковки, що не підлягає рециклінгу;

- зменшення обсягів утворення відходів харчових продуктів у роздрібних та інших торговельних мережах, закладах громадського харчування та домогосподарствах;

- збирання та компостування „зелених“ відходів – зменшення відходів, що біологічно розкладаються, упровадження домашнього компостування відповідно до правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках;

- налагодження системи управління відходами руйнувань, будівництва та знесення;

- реалізація заходів, спрямованих на зменшення негативного впливу на довкілля (заходи для зменшення шуму, заходи з охорони ґрунтів, зменшення впливу на флору та фауну, проведення нагляду за відходами, що утворюються в процесі виконання робіт);

- запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища;

- здійснення заходів щодо відновлення розвитку та збалансованого використання природоохоронних територій;

- збереження природоохоронних територій та об'єктів, а також інших територій, що підлягають особливій охороні, формування стратегічних напрямів охорони об'єктів Смарагдової мережі;

- здійснення господарської та іншої діяльності без порушення екологічних прав інших осіб;

- визначення стратегічних пріоритетів відновлення та розвитку територій, постраждалих від порушень у сфері управління відходами.

На всіх етапах реалізації рішень РПУВ передбачено дотримання вимог екологічної безпеки, в тому числі вимог Водного та Земельного кодексів України, Законів України „Про охорону земель“, „Про охорону навколишнього природного

середовища“, „Про охорону атмосферного повітря“, „Про природно-заповідний фонд України“, „Про рослинний світ“.

Зокрема, для зменшення та запобігання впливу на території Смарагдової мережі в рамках реалізації РПУВ заплановано впровадження низки заходів, що передбачають посилення контролю за утворенням та обробкою відходів, використанням екологічно безпечних технологій їх переробки та оброблення, а також забезпечення належного управління небезпечними відходами.

Також, приділено увагу реалізації заходів із запобігання забрудненню водних об'єктів та ґрунтів через впровадження системи регулярного екологічного моніторингу, відновлення деградованих ландшафтів та природних екосистем. Це сприятиме збереженню біорізноманіття та забезпеченню екологічної стійкості в межах Смарагдової мережі, що є важливим для підтримання природної рівноваги та охорони природних ресурсів регіону.

З метою забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання природних ресурсів при будівництві, реконструкції та ремонті об'єктів, передбачених РПУВ, доцільно максимально використовувати сучасні вискоєфективні енергозберігаючі технології та матеріали, зокрема огорожуючі конструкції з мінімальним коефіцієнтом теплопровідності, інженерне обладнання з високим коефіцієнтом корисної дії тощо.

Сукупність природоохоронних заходів забезпечить сприятливі умови для досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища.

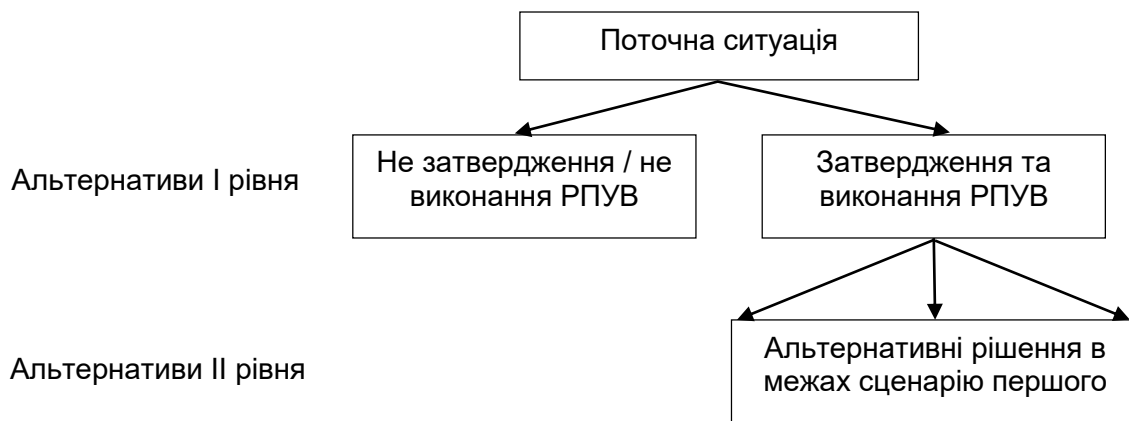
Виконання завдань, передбачених РПУВ, сприятиме запобіганню забруднення довкілля, створюватиме сприятливі умови для відтворення природних ресурсів, і як наслідок досягнення безпечного для здоров'я населення стану навколишнього природного середовища, що є основою екологічної безпеки.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ

Оцінка альтернатив у контексті стратегічної екологічної оцінки РПУВ були прийняті наступні перспективи для вивчення наявних альтернатив та їх впливу на навколишнє середовище:

Альтернативи I рівня: прийняття або не прийняття (не виконання) РПУВ.

Альтернативи II рівня полягають у можливих альтернативних рішеннях в межах розробленого РПУВ.

В якості базового приймається сценарій, який полягає у розробленні, затвердженні і реалізації РПУВ. Прийняття такого сценарію в якості базового обумовлено тим, що він найбільш повно відповідає Національній стратегії управління відходами в Україні до 2030 року.

Альтернативним до базового сценарію є «нульовий сценарій», який охоплює розвиток ситуації за умови не затвердження або не реалізації РПУВ.

При «нульовому сценарії» ситуація в сфері управління відходами буде розвиватися інерційним шляхом, що полягає у прийнятті та реалізації локальних рішень, які можуть мати позитивний екологічний ефект, але не забезпечують істотних поліпшень показників управління відходами на рівні Дніпропетровської області. «Базовий сценарій» передбачає перехід на більш високий рівень комплексного управління відходами в Дніпропетровській області, заснований на застосуванні сучасних методів управління.

Технічні рішення РПУВ (базовий сценарій) розроблялися за принципом аналізу альтернативних варіантів. Порівняння альтернативних варіантів проводилося з урахуванням екологічних, економічних, соціальних факторів.

Тобто «базовий сценарій» включає альтернативні варіанти технічних, технологічних, логістичних та інших рішень, які розглядаються в межах цілей і завдань, визначених РПУВ.

В цілому логіка РПУВ полягає в тому, що шляхом реалізації рішень з урахуванням альтернативних варіантів, забезпечити максимального зниження навантаження на довкілля.

При цьому важливим є те, щоб усі рішення РПУВ узгоджувались між собою з урахуванням територіальних і часових аспектів.

Найбільш значимими альтернативними рішеннями, що можуть бути реалізовані в «базовому сценарії» є:

- альтернативні варіанти розподілу Дніпропетровській області на кластери управління побутовими відходами.

Альтернативні варіанти розподілу Дніпропетровській області на кластери управління побутовими відходами

Методологія, яка використовується для розробки сценаріїв з управління побутовими відходами у Дніпропетровській області, базується на таких основних критеріях та вимогах, передбачених:

- Законом України «Про управління відходами»;
- Методичними рекомендаціями з розроблення регіональних планів управління відходами; Національним планом управління відходами до 2033 року;
- результатами аналізу існуючої ситуації з управлінням відходами;
- оцінкою поточних та майбутніх потреб в управлінні відходами;
- результатами аналізу найкращих доступних технологій та стандартів ЄС з урахуванням їх доступності.

Методичними рекомендаціями передбачені наступні основні критерії визначення територіальних меж кластерів:

- а) рекомендоване охоплення населення від 150 тис. мешканців і більше;
- б) можливість створення регіонального полігону для захоронення побутових відходів у кожному кластері;
- в) перспективи створення об'єктів поглибленого оброблення побутових відходів (у т.ч. з отриманням енергії), орієнтованих на обслуговування усієї або щонайменше значної території в межах кластеру;
- г) мінімізація витрат на транспортування та захоронення відходів; д) мінімізація обсягів захоронення відходів.

Передбачається, що стосовно побутових відходів, які утворюються на території регіону, можуть застосовуватися відповідні управлінські підходи, спрямовані на мінімізацію їх захоронення. Організаційні та технологічні рішення можуть прийматися з урахуванням ієрархії управління відходами.

Передбачається, що в перспективі захоронення побутових відходів, відносно яких у наявних конкретних умовах може вбачатися недоцільним застосування методів управління відходами більш високого рівня, захоронення може здійснюватися на регіональних полігонах. На території кластеру управління побутовими відходами може бути розташований один регіональний полігон для обслуговування відповідного кластеру.

Оптимізаційні розрахунки витрат на транспортування відходів і визначення меж кластерів може бути тісно пов'язано з місцями розташування технологічних ядер майбутніх кластерів. Технологічними ядрами кластерів можуть виступати об'єкти управління відходами, що орієнтовані на обслуговування усієї або щонайменше значної території в межах кластеру:

- регіональні полігони;
- об'єкти механіко-біологічного оброблення, сміттєспалювальні заводи, інші об'єкти оброблення відходів.

Технологічне забезпечення інфраструктури управління побутовими відходами у сукупності із застосуванням можливих управлінських інструментів можуть забезпечувати мінімізацію від захоронення відходів з дотриманням ієрархії управління відходами.

Визначення територій кластерів та інфраструктури оброблення відходів можуть бути взаємозалежними завданнями і потребувати спільного вирішення.

Альтернатива №1 – поділ області на 3 зони обслуговування/кластери: Дніпровський, Криворізький та Павлоградський. Така альтернатива передбачає мінімальну кількість регіональних полігонів/РООВ і відповідно відстань для перевезення побутових відходів буде максимальною.

Альтернатива №1 передбачає створення дванадцяти перевантажувальних станцій для відходів.

Орієнтовні місця розташування перевантажувальних станцій представлені в Таблиці 8.1 нижче.

Таблиця 8.1

Орієнтовні місця розташування перевантажувальних станцій

Кластери управління відходами	Кількість перевантажувальних станцій	Розташування перевантажувальних станцій
Дніпровський	4	м. Вільногірськ м. Кам'янське м. Самар Магдалинівська ТГ
Криворізький	4	Жовті Води (міськрада) Покров (міськрада) Солонянська ТГ Криничанська ТГ
Павлоградський	4	м. Синельникове м. Шахтарське Тернівка (міськрада) Покровська ТГ

Перевантажувальні станції відходів для трьох кластерів управління відходами

Альтернатива №2 - поділ області на чотири кластери управління відходами з основними населеними пунктами у м. Дніпро (Північний полігон), м. Кривий Ріг (Західний полігон), м. Нікополь (Південний полігон) та м. Павлоград (Східний полігон).

Альтернатива №2 передбачає створення тринадцяти перевантажувальних станцій.

Орієнтовні місця розташування перевантажувальних станцій представлені в Таблиці 8.2 нижче.

Незважаючи на те, що в даному альтернативному варіанті виділено ще один кластер, рекомендована кількість перевантажувальних станцій вища, що дещо зменшує відстані транспортування відходів всередині кластерів.

Важливо також додати, що станція перевантажування, є необхідною для м. Кривого Рогу через особливості його географічного розташування - велику протяжність міста.

Таблиця 8.2

Орієнтовні місця розташування перевантажувальних станцій

Кластери управління відходами	Кількість перевантажувальних станцій	Розташування перевантажувальних станцій
Північний полігон	3	Дніпровський район м. Кам'янське Петриківська ТГ
Західний полігон	4	Криворізька ТГ Широківська ТГ Верхньодніпровська ТГ Криничанська ТГ
Південний полігон	3	Апостолівська ТГ Солонянська ТГ Томаківська ТГ
Східний полігон	3	Петропавлівська ТГ Межівська ТГ Покровська ТГ

Альтернатива №3 відповідає одному з варіантів адміністративного поділу Дніпропетровської області та ділить його на 6 кластерів - Дніпровський, Кам'янський, Криворізький, Нікопольський, Самарівський та Павлоградський.

Альтернатива №3 також потребує декількох перевантажувальних станцій через великі транспортні відстані. Орієнтовні місця розташування перевантажувальних станцій представлені у Таблиці 8.3.

Таблиця 8.3

Орієнтовні місця розташування перевантажувальних станцій

Кластери управління відходами	Кількість перевантажувальних станцій	Розташування перевантажувальних станцій
Дніпровський	3	Солонянська ТГ Царичанська ТГ Синельниківська ТГ
Кам'янський	2	П'ятихатська ТГ Верхньодніпровська ТГ
Криворізький	1	Апостолівська ТГ
Нікопольський		
Самарівський	1	Магдалинівська ТГ
Павлоградський	2	Покровська ТГ Межівська ТГ

Перевантажувальні станції відходів для шести кластерів управління відходами

Альтернатива №4 передбачає сім кластерів, і вона значною мірою подібна до Альтернативи №3.

Орієнтовні місця розташування перевантажувальних станцій представлені у Таблиці 8.4.

Орієнтовні місця розташування перевантажувальних станцій

Кластери управління відходами	Кількість перевантажувальних станцій	Розташування перевантажувальних станцій
Дніпровський	5	Солонянська ТГ Царичанська ТГ Новопокровська ТГ Слобожанська ТГ Петриківська ТГ
Кам'янський	4	П'ятихатська ТГ Верхньодніпровська ТГ Божедарівська ТГ Криничанська ТГ
Криворізький	6	Апостолівська ТГ Софіївська ТГ Глеюватська ТГ Широківська ТГ Карпівська ТГ Криворізька ТГ
Нікопольський	3	Мозолівська ТГ Томаківська ТГ Мирівська ТГ
Самарівський	2	Перецепинська ТГ Магдалинівська ТГ
Павлоградський	2	Юріївська ТГ Богданівська ТГ
Синельниківський	6	Покровська ТГ Межівська ТГ Васильківська ТГ Раївська ТГ Славгородська ТГ Дубовиківська ТГ

Перевантажувальні станції відходів для семи кластерів управління відходами **Альтернатива №5** є останньою, яка розглядається, та поділяє область на дев'ять кластерів.

Критеріями, які використовувались для виділення кластерів планування управління відходами, є:

- мінімальна потужність нових регіональних полігонів, що визначається кількістю мешканців, які охоплені послугами, та відповідною кількістю утворених відходів;
- максимальні відстані транспортування відходів, враховуючи конкретні місцеві умови, такі як транспортна інфраструктура, рельєф району, умови зимового транспортування тощо;
- місцеві обмеження щодо розміщення полігонів через непридатні геологічні/гідрогеологічні умови, території, схильні до затоплення, близькість до природоохоронних зон тощо.

Етапи, задіяні у визначенні потенційних зон оптимального охоплення планування управління відходами (кластерів), які будуть обслуговуватися єдиним полігоном у Альтернативі №5:

- визначено основні населені пункти для кожного окремого кластеру;
- потенційні зони оптимального охоплення навколо кожного населеного пункту, визначеного в попередньому пункті. Використовувалась максимальна

транспортна відстань 70 км від основного населеного пункту з урахуванням конкретних місцевих умов;

- визначено перелік населених пунктів та відповідну кількість жителів у кожній потенційній зоні оптимального охоплення та кількість утворених відходів;
- визначено всі сусідні зони охоплення, де відстань між основними населеними пунктами становить менше 70 км;
- спільний полігон для всіх сусідніх зон охоплення, визначених у попередньому пункті, коли відстань між основними населеними пунктами менше 50 км.

Альтернативний сценарій №5 складається з максимальної кількості кластерів управління відходами, і відповідно потрібна буде лише одна перевантажувальна станція. Орієнтовні місця розташування перевантажувальних станцій представлені у Таблиці 8.5.

Таблиця 8.5

Орієнтовні місця розташування перевантажувальних станцій

Кластери управління відходами	Кількість перевантажувальних станцій	Розташування перевантажувальних станцій
Дніпровський	1	Петриківська ТГ
Кам'янський		
Криворізький		
Нікопольський		
Самарівський		
Павлоградський		
Синельниківський		
Жовтоводівський		
Шахтарський		

Оцінка витрат та порівняння альтернатив

Наступні параметри були враховані при проведенні оцінки витрат при порівнянні альтернатив:

- дані про кількість та склад відходів розраховуються для кожного потоку відходів, для яких повинні бути передбачені системи управління відходами;
- для кожного потоку відходів визначаються загальні потужності для управління, необхідні в період 2025-2034 рр;
- визначено системи, установки, заводи, тип та кількість обладнання, що необхідні для управління цими потужностями;
- визначено капітальні інвестиції та операційні витрати, пов'язані з цими системами та установками.

Фінансова оцінка та прогнози були підготовлені на основі детального аналізу кількості та потоків відходів, балансів маси, вимог до системи управління відходами та компонентів системи, кількості заводів та обладнання, капітальних та операційних витрат та інших змінних з використанням різних вхідних даних та припущень.

У таблиці 8.6. представлена оцінка інвестиційних витрат, необхідних для кожного з п'яти варіантів системи.

Таблиця 8.6.

Початкові інвестиційні витрати для альтернативних варіантів

Альтернативні варіанти	Кількість кластерів	Орієнтовна оцінка інвестиційних витрат, млн грн
№1	3	2 700,0
№2	4	2 795,0
№3	6	2 980,0
№4	7	3 200,0
№5	9	2 970,0

Щорічні операційні витрати для різних альтернативних варіантів розглядаються в Таблиці 8.7.

Початкові інвестиції не включають збирання залишкових відходів. Витрати на збирання враховуються як щорічні витрати.

Таблиця 8.7.

Щорічні операційні витрати до 2035 р. для альтернативних сценаріїв

Альтернативні варіанти	Кількість кластерів	Орієнтовна оцінка операційних витрат, млн грн
№1	3	1 870,0
№2	4	1 920,0
№3	6	1 490,0
№4	7	1 480,0
№5	9	1 450,0

У Таблиці 8.8 наведено дисконтовані одиничні витрати на збирання, оброблення та видалення (включаються початкові інвестиційні витрати, інвестиційні витрати на майбутнє розроблення полігону та закриття карт полігону, заміна активів та операційні витрати) сценаріїв системи. Витрати на сортування роздільно зібраних відходів включають також очікувані доходи від рециклінгу, і як результат чисті витрати на сортування є негативними.

Таблиця 8.8.

Орієнтовна одинична вартість управління відходами, (грн/тонна)

Вид діяльності	3 кластери	4 кластери	6 кластерів	7 кластерів	9 кластерів
	1 сценарій	2 сценарій	3 сценарій	4 сценарій	5 сценарій
Збирання залишкових відходів	1 361	1 345	1 029	1 026	1 026
Перевантаження залишкових відходів	714	515	1 044	1 023	1 925
Роздільне збирання	1 404	1 401	1 401	1 401	1 401
Сортувальний комплекс для роздільно зібраних відходів	-60	-60	-60	-60	-60
Компостування зелених відходів	712	710	712	710	663
Видалення на полігоні	270	287	351	369	393

Середні витрати на тонну утворених побутових відходів для різних розглянутих сценаріїв: сценарій 2 має найвищі витрати – 2 072 грн/т, за ним сценарій 1 – 1 992 грн/т. Сценарії 3-5 мають порівняно однакові витрати на тонну в діапазоні 1628-1647 грн/т.

Орієнтовні витрати на людину на місяць після отримання доходів від продажу ресурсоцінних компонентів при різних сценаріях є ключовими для прийняття рішення щодо майбутнього поділу Дніпропетровської області на зони охоплення (кластери),

можна зробити висновок, що Сценарій 1 та Сценарій 2, незважаючи на те, що початкові інвестиції мінімальні, є значно дорожчими за інші 3 сценарії. Сценарії 3-5 мають дуже схожі витрати на тонну і, з точки зору витрат, вважатимуться практично еквівалентними.

На основі порівняння різних альтернатив, для подальшого впровадження у Дніпропетровській області, рекомендується 7 зон охоплення (кластерів) – Альтернатива 4.

Опис оцінки ймовірного негативного впливу на довкілля та стан здоров'я населення відповідно до контрольного переліку за альтернативними варіантами наведено у табл. 8.9.

Таблиця 8.9

Оцінка ймовірного негативного впливу на довкілля та стан здоров'я населення відповідно до контрольного переліку за альтернативними варіантами

Чи може реалізація спричинити	Негативний вплив*	
	Нульовий сценарій	Прийняття РПУВ
Відходи		
Збільшення кількості накопичених відходів IV класу небезпеки?	+	—
Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?	+	—
Спорудження еколого-небезпечних об'єктів управління відходами?	+	+/-
Збільшення кількості санкціонованих та стихійних сміттєзвалищ?	+	—
Збільшення обсягів захоронення небезпечних відходів?	+	—
Збільшення обсягів ресурсоцінних компонентів, що спрямовуються на захоронення?	+	—
Атмосферне повітря		
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?	+	+/-
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?	+	+/-
Погіршення якості атмосферного повітря?	+	—
Появу джерел неприємних запахів?	+	+/-
Водні ресурси		
Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?	+	—
Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?	+	+/-
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?	+	—
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?	+	—
Зміни обсягів та якості підземних вод, забруднення підземних водоносних горизонтів?	+	—
Стан ПЗФ, у тому числі фауни, флори, біорізноманіття		

Чи може реалізація спричинити	Негативний вплив*	
	Нульовий сценарій	Прийняття РПУВ
Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?	+	—
Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві, у т.ч. на територіях з природоохоронним статусом?	+	—
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин, у т.ч. на територіях з природоохоронним статусом?	+	—
Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей, у т.ч. на територіях з природоохоронним статусом?	+	—
Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо), у т.ч. на територіях з природоохоронним статусом?	+	—
Кліматичні фактори		
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?	+	+/-
Збільшення викидів парникових газів?	+	—
Ґрунти		
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?	+	—
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?	+	—
Виникнення конфліктів між регіональними та локальними цілями?	+	—
Суттєві негативні зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?	+	—
Погіршення якості ґрунтів, у т.ч. на територіях з природоохоронним статусом?	+	—
Інше		
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?	+	—
Погіршення екологічного моніторингу?	+	—
Розвиток екологічно небезпечних галузей виробництва?	+	+/-
Збереження технократичної моделі суспільної поведінки у сфері управління відходами?	+/-	—
Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?	+	+/-
Збільшення споживання палива або енергії?	+	—
Суттєве порушення якості природного середовища?	+	—
Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довгострокових цілей у майбутньому?	+	—

Чи може реалізація спричинити	Негативний вплив*	
	Нульовий сценарій	Прийняття РПУВ
Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на умови життєдіяльності населення?	+	—

* "+" - може спричинити;

"-" - не може спричинити;

"+/-" - однозначно встановити не можливо.

У «Варіанті нульової альтернативи» розглядалася ситуація гіпотетичного сценарію, за яким проект РПУВ не затверджується.

Цей сценарій можна розуміти як продовження поточних (в тому числі несприятливих) екологічних тенденцій, наведених у попередніх розділах.

За результатами аналізу визначено, що в рамках сценарію «нульової альтернативи» подальший сталий розвиток системи управління відходами у Дніпропетровській області є неможливим або неефективним, а зазначена альтернатива призводить до певної стагнації та неефективного використання можливостей розвитку та погіршення екологічної ситуації в області.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення

Зміст звіту про стратегічну екологічну оцінку сформований відповідно до пункту 2 статті 11 Закону України „Про стратегічну екологічну оцінку“.

З огляду на стратегічний характер проекту РПУВ на 10 років, ключове значення у виконанні стратегічної екологічної оцінки мали методи стратегічного аналізу. Доречним виявилось застосування аналізу контексту стратегічного планування, що передбачає встановлення зв'язків з іншими документами державного планування, відповідність цілей та завдань РПУВ загальним цілям державної екологічної політики та цілям, завданням, напрямкам галузевих документів державного планування.

В процесі проведення СЕО використано такі методи:

- статистичний метод, який ґрунтується на кількісних показниках, які дають можливість зробити висновок про темпи розвитку процесу в майбутньому. Сутність його полягає в отриманні і спеціалізованому обробленні прогнозних оцінок через опитування висококваліфікованих фахівців (експертів) у певній сфері науки;

- метод експертних оцінок, який використовується за відсутності достатніх офіційних статистичних даних, наприклад про стан довкілля на території Дніпропетровській області, рівень захворюваності населення;

- метод аналогії, який полягає тому, що закономірності розвитку одного процесу з певними поправками можна перенести на інший процес, для якого потрібно зробити прогноз;

- метод моделювання, який полягає у побудові моделей, які розглядають з урахуванням імовірної або бажаної зміни прогнозованого явища на певний період, користуючись прямими або опосередкованими даними про масштаби та напрями змін. При побудові прогнозних моделей необхідно виявити фактори, від яких суттєво залежить прогноз, з'ясувати їх співвідношення з прогнозованим явищем, розробити алгоритм і програми моделювання змін довкілля під дією певних факторів.

У процесі стратегічної екологічної оцінки:

- здійснено збір та аналіз інформації про поточний стан довкілля, у тому числі здоров'я, в розрізі компонентів довкілля (клімату і факторів, що на нього впливають, атмосферного повітря, водних та земельних ресурсів, біорізноманіття, природоохоронних територій та об'єктів, відходів, здоров'я населення та інфраструктури).

- проведено оцінку ймовірних наслідків виконання цілей та завдань РПУВ, як на окремі компоненти довкілля, так і на комплексні умови територій – стан довкілля, збереження біорізноманіття, раціональність використання наявних ресурсів, розвиток природних та техногенних процесів, а також вплив на здоров'я населення. Оцінка кумулятивних ефектів дозволила спрогнозувати потенційний сукупний вплив на стан довкілля, в тому числі здоров'я населення, внаслідок реалізації цілей і завдань РПУВ;

- проведено аналіз слабких та сильних сторін РПУВ з точки зору екологічної ситуації;

- проведено оцінку впливу РПУВ на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення;

- надано рекомендації із моніторингу фактичного впливу впровадження РПУВ на довкілля.

Ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів) під час здійснення стратегічної екологічної оцінки

Серед факторів, що ускладнили проведення стратегічної екологічної оцінки можна виділити наступні:

- недостатність статистичних відомостей та вихідних даних для кожної зі складових довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я, а також просторової прив'язки статистичних даних та рішень РПУВ для можливості більш цілісної їх оцінки; Слід зауважити, що Державна служба статистики України не збирає, не структурує і не аналізує достатньо глибоко і повно статистичну інформацію, що стосується сфери управління відходами, відсутня деталізована інформація у розрізі основних компонентів сфери охорони довкілля, природокористування та охорони здоров'я на регіональному та місцевому рівнях. Значна частина інформації збирається методом вибірових обстежень, що знижує її чіткість.

- Із запровадження режиму воєнного стану ряд статистичних даних у демографічній сфері не оприлюднюються (кількість населення, міграція, природний приріст).

- обставини, пов'язані з збройною агресією російської федерації проти України та введенням воєнного стану, у тому числі обмеження доступу до низки кадастрів та інформаційних систем, включаючи призупинення функціонування Публічної кадастрової карти України;

- неповнота оцінки проблем довкілля та визначення пріоритизації проблем, пов'язані з недостатньою взаємодією суб'єктів, прямо та опосередковано пов'язаних із територією, на яку розробляється РПУВ.

Таким чином, стратегічна екологічна оцінка РПУВ здійснювалась з огляду на зазначені вище обмеження.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Відповідно до частини першої статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» Замовник РПУВ у межах своєї компетенції повинен здійснювати моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднювати його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживати заходів для їх усунення.

Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020р. №1272.

Моніторинг наслідків виконання РПУВ для довкілля доцільно інтегрувати у загальний процес моніторингу виконання РПУВ шляхом створення та підтримання загальної системи моніторингу реалізації РПУВ та наслідків для довкілля.

Моніторинг наслідків виконання РПУВ для довкілля повинен включати наступні завдання:

- аналіз наслідків для довкілля, зумовлених реалізацією заходів РПУВ стосовно існуючих об'єктів управління відходами;
- аналіз впливів на довкілля, об'єктів інфраструктури, створених в рамках реалізації РПУВ;
- аналіз виникнення екологічних проблем, що мають відношення до сфери управління відходами та не передбачених РПУВ та Звітом про СЕО.

Відповідальність за організацію моніторингу наслідків виконання РПУВ несе Департамент екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

Виконання моніторингу включає:

- збір даних (з визначених джерел за встановленою періодичністю);
- оброблення даних та аналіз результатів;
- формування баз даних, що включають вихідні дані та результати їх опрацювання.

З метою забезпечення здійснення моніторингу Замовник РПУВ у разі необхідності може створювати моніторингові групи та визначати склад та напрямки їх роботи. Також, може бути залучена акредитована лабораторія, яка має право на виконання лабораторних досліджень різних аспектів довкілля: поверхневих вод, повітря, ґрунтів, парникових газів тощо.

Для проведення моніторингу реалізації рішень РПУВ зазначені основні чинники, що потребують особливої уваги та контролю, визначені показники для здійснення контролю та запропоновані необхідні адміністративні заходи для здійснення моніторингу впливів під час реалізації РПУВ.

Джерелом даних для проведення моніторингу та оцінки виконання завдань, визначених РПУВ, буде інформація з інформаційної системи управління відходами, зібрана в міській базі даних щодо утворення відходів та управління ними, та статистичних обстежень, звітів про виконання РПУВ та інших джерел.

Індикаторами оцінки виконання РПУВ є:

- кількість та потужність об'єктів оброблення відходів за окремими технологіями оброблення;
- кількість пунктів роздільного збирання побутових відходів;
- обсяг побутових відходів, що утворюються;
- обсяг утворених побутових відходів, щодо яких здійснено операції з рециклінгу;
- обсяг утворених побутових відходів, щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отриманням енергії);
- обсяг утворених побутових відходів, щодо яких здійснено операції із захоронення.

На основі узагальнених даних моніторингу щорічно готується Звіт з моніторингу, результати якого використовуються для коригування чи оновлення РПУВ, планування діяльності, прийняття рішень тощо (таблиця 9.1).

Таблиця 9.1.

**Індикатори моніторингу та оцінки ефективності виконання РПУВ
Дніпропетровської області**

Найменування показника	Одиниці	Періодичність
Створення та розвиток інституційної структури системи управління відходами		
Кількість підготовлених та оприлюднених моніторингових звітів з оцінки ефективності реалізації РПУВ	одиниць	Щорічно до 1 березня
Участь у тренінгах, семінарах, навчаннях працівників профільних департаментів ОДА що відповідають за управління відходами, виконкомів міських, селищних та сільських рад, суб'єктів господарювання щодо впровадження системи управління відходами	одиниць	Щорічно до 1 березня
Проведення заходів з екологічного інформування населення та здобувачів освіти, у т.ч. розміщення реклами екологічного спрямування	кількість сюжетів та публікацій в медіа, розміщеної соціальної реклами та інше	
Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи та інших заходів з підвищення обізнаності населення щодо управління відходами, у т.ч. що біологічно розкладаються	кількість інформаційних кампаній, рейдів тощо	
Кількість проведених тематичних заходів щодо управління відходами в закладах освіти	одиниць	
Основні потоки відходів		
Побутові відходи		
Чисельність населення області	осіб	Щорічно до 1 березня
Обсяг утворених побутових відходів	тис. т/рік	
Обсяг зібраних побутових відходів (змішані та роздільно зібрані разом)	тис. т/рік	
Обсяг роздільно зібраних побутових відходів	тис. т/рік	
Обсяг зібраних змішаних побутових відходів	тис. т/рік	

Найменування показника	Одиниці	Періодичність
Охоплення населення послугами управління відходами	в %	
Охоплення населення роздільним збиранням побутових відходів	в %	
Обсяг побутових відходів, щодо яких здійснено операції з підготовки до повторного використання та рециклінгу (коди відходів визначено у Наказі Мінінфраструктури від 27.06.2024 р. № 581)	тис. т/рік	
Відсоток побутових відходів, щодо яких здійснено операції з підготовки до повторного використання та рециклінгу(коди відходів визначено у Наказі Мінінфраструктури від 27.06.2024 р. № 581)	в %	
Обсяг побутових відходів, щодо яких здійснено операції з відновлення (за кодами операцій R1-R13)	тис. т/рік	
Обсяг побутових відходів, щодо яких здійснено операції з видалення (за кодами операцій D1-D15)	тис. т/рік	
Обсяг змішаних побутових відходів відправлених на полігони (без попереднього оброблення)	тис. т/рік	
Обсяг побутових відходів, що біологічно розкладаються захоронених на полігонах	тис. т/рік	
Кількість пунктів роздільного збирання побутових відходів (за видами стаціонарні та мобільні)	одиниць	
Кількість та потужність об'єктів оброблення відходів (за видами технологій: сміттеперевантажувальні станції, сортувальні лінії, комплекси МБО, станції компостування, об'єкти термічного оброблення побутових відходів та інші).	одиниць	
Кількість діючих полігонів для відходів, що не є небезпечними, які приведені до вимог законодавства, де захоронюються побутові відходи	одиниць	
Кількість полігонів для відходів, що не є небезпечними на етапі рекультивації, де захоронюються побутові відходи	одиниць	
Кількість діючих полігонів для відходів, що не є небезпечними та сміттєзвалищ, які не відповідають вимогам законодавства, де захоронюються побутові відходи	одиниць	
Залишкова потужність полігонів для відходів, що не є небезпечними, де захоронюються побутові відходи	тис.тонн/рік	
Небезпечні відходи		
Обсяг утворених небезпечних відходів	тис. т/рік	Щорічно до 1 березня
Обсяг утворених небезпечних відходів, щодо яких здійснено операції з відновлення	в %	
Обсяг роздільно зібраних небезпечних відходів з складу побутових відходів	тис. т/рік	
Кількість об'єктів для оброблення небезпечних відходів	одиниць	
Потужність об'єктів для оброблення небезпечних відходів	тис. т/рік	

Найменування показника	Одиниці	Періодичність
Кількість полігонів для небезпечних відходів	одиниць	
Потужність об'єктів для оброблення небезпечних відходів	тис. т/рік	
Обсяг небезпечних відходів, експортованих (за видами небезпечних відходів)	тис. т/рік	
Небезпечні відходи, що містять СОЗ		
Обсяг відходів, що містить СОЗ (утворено або накопичено)	тис. т	Щорічно до 1 березня
Обсяг відходів, що містить ПХД/ПХТ (утворено або накопичено)	тис. т	
Обсяг відходів, що містить СОЗ, які відправлено на операції з оброблення відходів	тис. т	
Обсяг відходів, що містить ПХД/ПХТ, які відправлено на операції з оброблення відходів	тис. т	
Небезпечні відходи, що містять азбест		
Обсяг утворених відходів, що містять азбест	тис. т/рік	Щорічно до 1 березня
Обсяг видалених відходів, що містять азбест	тис. т/рік	
Небезпечні відходи що містять ртуть		
Обсяг утворених відходів, що містять ртуть	тис. т/рік	Щорічно до 1 березня
Обсяг відновлених відходів, що містять ртуть	тис. т/рік	
Обсяг видалених відходів, що містять ртуть	тис. т/рік	
Промислові відходи		
Обсяг утворених промислових відходів	тис. т	Щорічно до 1 березня
Обсяг рецикльованих промислових відходів	тис. т	
Обсяг відновлених промислових відходів	тис. т	
Обсяг видалених промислових відходів	тис. т	
Обсяг захоронених промислових відходів на полігонах	тис. т	
Відсоток обсягу утворених промислових відходів, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	в %	
Відсоток обсягу утворених промислових відходів, щодо яких здійснено операції з відновлення	в %	
Відсоток обсягу утворених промислових відходів, щодо яких здійснено операції з видалення	в %	
Відсоток обсягу утворених промислових відходів, щодо яких здійснено операції по захороненню	в %	
Відходи будівництва і знесення та відходи руйнувань		
Обсяг утворених відходів будівництва і знесення та відходів руйнувань	тис. т	Щорічно до 1 березня
Обсяг відновлених відходів будівництва і знесення та відходів руйнувань	тис. т	

Найменування показника	Одиниці	Періодичність
Обсяг видалених відходів будівництва і знесення та відходи руйнувань	тис. т	
Відсоток обсягів утворених відходів будівництва та знесення, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	в %	
Відсоток обсягів утворених відходів будівництва та знесення, щодо яких здійснено операції з відновлення	в %	
Відсоток обсягів утворених відходів будівництва та знесення, щодо яких здійснено операції з видалення	в %	
Відсоток обсягів утворених відходів будівництва та знесення, щодо яких здійснено операції по захороненню	в %	
Відходи сільського господарства		
Обсяг утворених відходів сільського господарства	тис. т	Щорічно до 1 березня
Обсяг утворених відходів сільського господарства рослинного походження	тис. т	
Обсяг утворених відходів сільського господарства тваринного походження	тис. т	
Обсяг утворених відходів гною	тис. т	
Обсяг утворених агрохімічних відходів	тис. т	
Обсяг відновлених відходів сільського господарства рослинного походження	тис. т	
Обсяг видалених відходів сільського господарства рослинного походження	тис. т	
Обсяг відновлених відходів сільського господарства тваринного походження	тис. т	
Обсяг видалених відходів сільського господарства тваринного походження	тис. т	
Обсяг відходів гною, використаних як поліпшувач ґрунту	тис. т	
Обсяг відходів гною, щодо яких здійснено операції компостування та анаеробного розкладення	тис. т	
Обсяг відходів сільського господарства щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. т	
Обсяг відходів сільського господарства щодо яких здійснено операції з видалення	тис. т	
Кількість непридатних для використання агрохімічних відходів, що перебувають на зберіганні	тонн	
Кількість агрохімічних відходів щодо яких здійснено операції з видалення	тонн	
Кількість та потужність підприємств для виробництва компосту з відходів рослинного походження	одиниць/тис. т	

Найменування показника	Одиниці	Періодичність
Обсяг відходів тваринного походження, видалених до біотермічних ям та скотомогильників	тис. т	
Медичні відходи		
Обсяг утворених медичних відходів	тонн	Щорічно до 1 березня
Обсяг оброблених медичних відходів	тонн	
Кількість заключених договорів на оброблення медичних відходів	одиниць	
Кількість та потужність установок для знешкодження медичних відходів	одиниць, тонн	
Відходи на які поширюється розширена відповідальність виробника		
Відходи упаковки		
Обсяг утворення відходів пакування (упаковки)(за видами матеріалу упаковки)	тис.т/рік	Щорічно до 1 березня
Обсяг рецикльованих відходів упаковки	тис.т/рік	
Обсяг відновлених відходів упаковки	тис.т/рік	
Показник рециклінгу відходів скляної упаковки	в %	
Показник рециклінгу відходів пластикової упаковки	в %	
Показник рециклінгу відходів паперової та картонної	в %	
Показник рециклінгу відходів упаковки з чорних металів	в %	
Показник рециклінгу відходів алюмінієвої упаковки	в %	
Показник рециклінгу відходів дерев'яної упаковки	в %	
Зняті з експлуатації транспортні засоби		
Обсяг утворення відходів знятих з експлуатації транспортних засобів	одиниць	Щорічно до 1 березня
Кількість об'єктів оброблення відходів знятих з експлуатації транспортних засобів	одиниць	
Кількість зібраних транспортних засобів	одиниць	
Показник повторного використання та відновлення знятих з експлуатації транспортні засобів	в %	
Показник повторного використання та рециклінгу знятих з експлуатації транспортні засобів	в %	
Відходи електричного та електронного обладнання		
Обсяг утворення БЕЕО	тонн	Щорічно до 1 березня
Обсяг збирання БЕЕО	тонн	
Частка збирання БЕЕО	в %	
Обсяг підготовки для повторного використання та рециклінгу БЕЕО за шістьма категоріями	тонн	

Найменування показника	Одиниці	Періодичність
Частка підготовки для повторного використання та рециклінгу БЕЕО за шістьма категоріями	в %	
Обсяг відновлення БЕЕО за шістьма категоріями	тонн	
Частка відновлення БЕЕО за шістьма категоріями	в %	
Відходи батарей та акумуляторів		
Обсяг утворення відходів батарей і акумуляторів	тис. т	Щорічно до 1 березня
Обсяг зібраних відходів портативних батарей та акумуляторів	тис. т	
Обсяг зібраних відходів автомобільних батарей та акумуляторів	тис. т	
Обсяг зібраних відходів промислових батарей та акумуляторів	тис. т	
Показник роздільного збирання відходів портативних батарей та акумуляторів	в %	
Обсяг зібраних відходів батарей та акумуляторів, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. т	
Обсяг зібраних відходів батарей та акумуляторів, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. т	
Відходи мастил (олив)		
Обсяг утворених відходів мастил (олив)	тис. т	Щорічно до 1 березня
Обсяг відновлених відходів мастил (олив)	тис. т	
Обсяг регенованих відходів мастил (олив)	тис. т	
Відсоток обсягу утворених відходів мастил (олив) щодо яких здійснено операції з відновлення	в %	
Відсоток обсягу утворених відходів мастил (олив) щодо яких здійснено операції з регенерації	в %	
Відходи шин		
Обсяг утворених відходів шин	тис. т	Щорічно до 1 березня
Обсяг відходів шин, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. т	
Обсяг відходів шин, щодо яких здійснено операції з відновлення, крім рециклінгу	тис. т	
Показник відновлення відходів шин Показник рециклінгу відходів шин	в %	
Осади стічних вод		
Обсяг утворених осадів стічних вод в сухій вазі	тис. т	Щорічно до 1 березня
Обсяг відновлених осадів стічних вод	тис. т	
Обсяг видалених осадів стічних вод	тис. т	
Обсяг використаних осадів стічних вод на проведення заходів з рекультивації земель	тис. т	

* за окремими індикаторами виконання регіонального плану, щорічне їх визначення здійснюється після впровадження конкретних заходів, наприклад із роздільного збору відходів

Показники моніторингу впровадження РПУВ представлені в Таблиці 9.2.

На основі даних моніторингу та оцінки ефективності виконання РПУВ щорічно готується Звіт з моніторингу, результати якого використовуються для коригування чи оновлення РПУВ.

В процесі реалізації РПУВ будуть уточнятись території для проведення моніторингу наслідків за визначеними показниками.

Здійснення моніторингу впливів реалізації документу державного планування на довкілля, у тому числі на здоров'я населення за визначеними показниками з веденням щорічної звітності дозволить своєчасно виявляти недоліки і порушення, що можуть негативно впливати на комфортність проживання населення; обґрунтувати необхідні заходи по їх усуненню; а також проводити інформування громади про стан реалізації РПУВ, поточні ускладнення та прогнозні терміни їх усунення.

Моніторинг стану довкілля - це перманентний процес, який триває постійно у різних проявах та на різних ділянках, відображує поточний стан довкілля (включаючи здоров'я та умови життя населення), його зміни та сприяє накопиченню інформації для аналізу і подальшого удосконалення системи управління відходами.

Результати моніторингу впливів на довкілля, об'єктів інфраструктури, створених в рамках реалізації РПУВ, оцінюються за критеріями відповідності вимогам чинного законодавства.

Результати моніторингу виникнення екологічних проблем, що мають відношення до сфери управління відходами та не передбачених РПУВ та Звітом про СЕО, оцінюються за критеріями кількості виявлених додаткових проблем з урахуванням їх специфіки.

Таблиця 9.2.

Планові кількісні показники реалізації Регіонального плану управління відходами Дніпропетровської області до 2034 р.

№ з/п	Назва заходу	Одиниці вимірювання	Планові кількісні показники виконання МПУВ							
			2025	2026	2027	2028	2029	2030-2034	Всього	
1	Розділ I. Створення та розвиток інституційної структури системи управління відходами Дніпропетровської області									
1.1	Завдання 1. Забезпечення реалізації РПУВ									
1.1.1	Створення робочої групи з моніторингу виконання регіонального плану управління відходами	Засідання	2	2	2	2	2	10	20	
1.1.2	Моніторинг виконання регіонального плану управління відходами (оцінка ефективності реалізації РПУВ)	Засідання	1	1	1	1	1	5	10	
1.1.3	Подання заінтересованим органам інформацію про хід виконання регіонального плану управління відходами в частині досягнення локалізованих цільових показників та розміщення такої інформації на офіційному веб-сайті	Інформація		1	1	1	1	5	9	
1.1.4.	Оновлення регіонального плану управління відходами	Звіт				1		1	2	
1.1.5.	Погодження місцевих планів управління відходами та контроль за їх виконанням	Раз в 5 років								
1.1.6.	Створення та забезпечення функціонування баз даних щодо утворення відходів та управління ними	Постійно		1	1	1	1	1	1	
1.2	Завдання 2. Зміцнення кадрового потенціалу у сфері управління з відходами									
1.2.1	Підвищення кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання у сфері управління відходами, зокрема шляхом участі у семінарах, тренінгах навчаннях тощо, кількість навчань	Одиниць	1	2	2	1	1	5	10	
1.2.2	Інформаційно-консультаційна робота з місцевим бізнесом - сприяння їх участі в навчальних програмах з підвищення кваліфікації фахівців з управління відходами	Одиниць	1	1	1	1	1	5	10	
1.3	Завдання 3. Вдосконалення системи інформаційного забезпечення управління відходами									
1.3.1	Проведення заходів з екологічної поінформованості населення (розробка та розміщення соціальної реклами з управління відходами)	Одиниць	2	2	2	2	2	10	20	
1.3.2.	Видання поліграфічної продукції з екологічної тематики, в т. ч. У сфері поводження з відходами)	Одиниць	2	2	2	2	2	10	20	
1.4.	Завдання 4. Підвищення обізнаності населення щодо управління відходами									
1.4.1.	Сприяння підвищенню обізнаності населення та суб'єктів господарювання всіх форм власності про управління відходами (ієрархію відходів) шляхом проведення акцій, семінарів, виставок, тренінгів, нарад, тощо	Одиниць	2	2	2	2	2	10	20	
1.4.2.	Проведення інформаційно-просвітницької роботи серед населення по впровадженню з практиками компостування біовідходів в домашніх умовах та на присадибних, дачних і садових ділянках	Одиниць	6	6	6	6	6	30	60	
1.4.3.	Створення регіонального навчально-освітнього центру екологічної освіти	Одиниць		1					1	
2	Розділ II. Управління побутовими відходами									
2.1.	Завдання 1. Вдосконалення системи збирання і вивезення побутових відходів									

2.1.1.	Погодження угод про міжмуніципальне співробітництво суміжних територіальних громад для реалізації кластерного підходу з управління побутовими відходами згідно РПУВ у Дніпропетровській області	Угод							
2.1.1.	Сприяння приведення та оновлення існуючого парку контейнерів, контейнерних майданчиків та сміттезбиральної техніки до нормативних стандартів для впровадження роздільного збирання побутових відходів за основними фракціями: суха, волога та скло	%	50%	70%	80%	90%	100%	100%	100%
2.1.2.	Впровадження єдиної інформаційної системи розміщення та вивезення побутових відходів в регіоні	%	50%	70%	80%	90%	100%	100%	100%
2.1.3.	Створення центрів/мобільних пунктів роздільного збирання та підготовки до повторного використання побутових відходів на які не поширюється розширена відповідальність виробника	Одиниць	0	3	7	10	14	21	21
2.1.4.	Створення мобільних пунктів та схем збирання небезпечних відходів, що містяться у складі побутових відходів	Одиниць	0	3	7	10	14	21	21
2.1.5.	Створення сміттеперевантажувальних станцій	Одиниць	0	3	7	10	14	28	28
2.1.6.	Створення ліній сортування роздільно зібраних відходів	Одиниць	0	3	7	10	14	28	28
2.2.	Завдання 2. Розвиток інфраструктури для оброблення побутових відходів								
2.2.1.	Створено (побудовано) регіональні об'єкти (комплекси) механіко-біологічного оброблення побутових відходів	Одиниць	0	0	2		5	7	7
2.2.1.	Продовження будівництва та експлуатації Комплексу раціонального використання та зберігання побутових відходів «Правобережний» КП «Еко Дніпро», розташованого в межах Новоолександрівської сільської ради Дніпровського району Дніпропетровської області.	Одиниць	1						1
2.2.3.	Проектування та створення в кожному з районів комплексів для збирання деревини, текстилю, металу, упаковки, біовідходів, відходів електричного та електронного обладнання, відходів батарей та акумуляторів, небезпечних відходів у складі побутових, великогабаритних та ремонтних відходів.	Одиниць	0	1	2	3	5	7	7
2.2.4.	Будівництво ТЕЦ на RDF/FSR паливі потужністю 240 тис. Т/рік	Одиниць						1	1
2.2.5..	Будівництво ТЕЦ для побутових відходів	Одиниць						1	1
2.3.	Завдання 3. Розвиток інфраструктури видалення (захоронення) побутових відходів								
2.3.1.	Забезпечення функціонування комісії з виявлення та обліку відходів, власник яких не виявлений, та несанкціонованих і стихійних сміттєзвалищ	Одиниць	1						1
2.3.2.	Проведення рекультивациі та санації несанкціонованих та стихійних місць розміщення побутових відходів, які не відповідають вимогам законодавства та заходів з їх утримання та моніторингу після припинення експлуатації.	Згідно даних обстежень	Постійно						
2.3.3.	Продовження будівництва та експлуатації Комплексу зберігання побутових відходів «Правобережний» КП «Еко Дніпро», розташованого в межах Новоолександрівської сільської ради Дніпровського району Дніпропетровської області.	Одиниць	1						1
2.3.4.	Рекультивациа полігонів побутових відходів	Згідно даних обстежень	Постійно						
2.4.	Інформаційно-просвітницька діяльність з питань управління побутовими відходами								

2.4.1.	Підвищення обізнаності населення щодо управління побутовими відходами, в т.ч. за окремими видами утворюваних побутових відходів	Заходів	1	1	1	1	1	5	10
3.	Розділ III. Управління небезпечними відходами								
3.1.	Вдосконалення системи управління небезпечними відходами								
3.1.1.	Моніторинг та оцінка ризиків на об'єктах (в місцях) утворення, зберігання та оброблення небезпечних відходів, у тому числі відпрацьованих нафтопродуктів, відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі, ртуть поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли, непридатні і заборонені хімічні засоби захисту рослин	%	100	100	100	100	100	100	100
3.1.2.	Розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій, в процесі діяльності яких утворюються небезпечні відходи, що містять заходи з управління небезпечними відходами	%	100	100	100	100	100	100	100
3.2.	Забезпечення ефективного управління небезпечними відходами								
3.2.1.	Створення та забезпечення діяльності пунктів збирання відпрацьованих нафтопродуктів, відходів, що містять стійкі органічні забруднювачі, ртуть поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли, непридатні і заборонені хімічні засоби захисту рослин	%	100	100	100	100	100	100	100
3.2.2.	Контроль за тимчасовим зберіганням та передачею на спеціалізовані підприємства з оброблення небезпечних відходів	%	100	100	100	100	100	100	100
3.2.3.	Створення центру з термічного відновлення небезпечних відходів	Одиниць						1	1
4.	Розділ IV. Управління відходами промисловості								
4.1.	Вдосконалення та підтримання системи управління відходами промисловості								
4.1.1.	Моніторинг та оцінка ризиків на об'єктах (в місцях) утворення, зберігання та оброблення відходів промисловості. Проведення інвентаризації об'єктів та визначення переліку об'єктів, експлуатація яких має бути припинена для приведення їх у відповідність з вимогами законодавства	%	100	100	100	100	100	100	100
4.1.2.	Розроблення та виконання планів управління відходами підприємств, установ та організацій, в процесі діяльності яких утворюються промислові відходи, що містять заходи з управління промисловими відходами	%	100	100	100	100	100	100	100
4.1.3.	Ведення суб'єктами господарювання обліку промислових відходів, що утворилися в процесі діяльності відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації	%	100	100	100	100	100	100	100
4.1.3.	Приведення та забезпечення утримання в належному стані місць утворення, зберігання та оброблення промислових відходів, здійснення операцій з їх оброблення на об'єктах оброблення	%	100	100	100	100	100	100	100
4.1.4.	Проведення рекультивації та догляду за полігонами/місцями розміщення відходів промисловості після досягнення ними проектної потужності та виведення з експлуатації	%	100	100	100	100	100	100	100
4.1.5.	Отримання дозвільних документів у сфері управління промисловими відходами (дозволів, ліцензій, висновків з оцінки впливу на довкілля) суб'єктами господарювання	%	100	100	100	100	100	100	100
4.1.6.	Надання інформації про управління промисловими відходами та пов'язану з ними діяльність	%	100	100	100	100	100	100	100
4.1.6.	Створення нових об'єктів оброблення промислових відходів та використання їх в якості альтернативного палива для отримання теплової іти електричної енергії	Одиниць			1				1

4.1.7.	Використання ресурсовмісних технологічних відходів відповідно за затверджених технологій (технічних умов)	%	100	100	100	100	100	100	100
4.2.	Забезпечення ефективного управління відходами будівництва та знесення і відходами від руйнувань								
4.2.1.	Інвентаризація та моніторинг об'єктів, що підлягають знесенню або зруйновані внаслідок військової агресії росії, розроблення планів їх демонтажу і роздільного збирання відходів будівництва та знесення і відходів руйнувань	%	100	100	100	100	100	100	100
4.2.2.	Створення спеціалізованих ділянок для приймання та оброблення відходів будівництва та знесення і відходів руйнувань, оснащених мобільним технологічним обладнанням для подрібнення та сепарації	Одиниць	1	1	2	5	7	7	7
4.2.3.	Створення об'єкту оброблення відходів будівництва та знесення і відходів руйнувань у складі Комплексу зберігання побутових відходів «Правобережний» КП «Еко Дніпро»,	Одиниць			1				1
4.2.4.	Підготовка та повторне використання відходів будівництва та знесення і відходів руйнувань у операціях зворотнього заповнення та рециклінгу, іншому матеріальному відновленні	%	5%	15%	25%	40%	60%	75%	100%
5.	Розділ У. Управління відходами, що біологічно розкладаються, з інших джерел								
5.1.	Завдання 1. Забезпечення ефективного управління рослинними відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами								
5.1.1.	Моніторинг та оцінка ризиків на об'єктах (в місцях) утворення, зберігання та оброблення відходів сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревних відходів, біовідходів Проведення інвентаризації об'єктів та визначення переліку об'єктів, експлуатація яких має бути припинена для приведення їх у відповідність з вимогами законодавства	%	100	100	100	100	100	100	100
5.1.2.	Розроблення та виконання планів управління відходами підприємств, установ та організацій, в процесі діяльності яких утворюються рослинні відходи сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревні відходи, біовідходи, що містять заходи з управління цими відходами	%	100	100	100	100	100	100	100
5.1.3.	Підготовка та повторне використання відходів сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревних відходів, біовідходів у операціях рециклінгу, отриманні альтернативної енергії, іншому матеріальному відновленні	%	5%	15%	25%	40%	60%	75%	100%
5.1.4.	Будівництво об'єктів анаеробного оброблення біовідходів для добування біогазу	Одиниць	Згідно планів підприємств						
5.1.5.	Будівництво об'єктів компостування відходів від зелених насаджень з об'єктів благоустрою	Одиниць		1	2	3	5	7	7
5.1.6.	Будівництво ТЕЦ на біомасі	Одиниць					1	1	2
6.	Розділ УІ. Відходи упаковки								
6.1.	Завдання 1. Забезпечення ефективного управління відходами упаковки								
6.1.1.	Моніторинг та оцінка ризиків на об'єктах (в місцях) утворення, зберігання та оброблення відходів упаковки Проведення інвентаризації об'єктів та визначення переліку об'єктів оброблення відходів упаковки	%	100	100	100	100	100	100	100
6.1.2.	Розроблення та виконання планів управління відходами підприємств, установ та організацій, в процесі діяльності яких утворюються відходи упаковки, що містять заходи з управління цими відходами	%	100	100	100	100	100	100	100

6.1.3.	Впровадження принципу розширеної відповідальності виробника при управлінні відходами упаковки	Після прийняття проекту Закону України «Про упаковку та відходи упаковки»							
7.	Розділ VII. Управління відходами електричного та електронного обладнання (БЕЕО)								
7.1.	Завдання 1. Створення інфраструктури для збирання та повторного використання електричного та електронного обладнання (БЕЕО)								
7.1.1.	Створення центрів збирання та повторного використання БЕЕО у складі пунктів роздільного збирання відходів у районах	Одиниць	4	6	9	12	15	21	21
7.1.2.	Розроблення та виконання планів управління відходами підприємств, установ та організацій, в процесі діяльності яких утворюються БЕЕО, що містять заходи з управління цими відходами	%	100	100	100	100	100	100	100
7.1.3.	Укладання угод з територіальними організаціями розширеної відповідальності виробника щодо збирання БЕЕО (Після прийняття проекту Закону України «Про упаковку та відходи упаковки»)	%	100	100	100	100	100	100	100
8.	Розділ XIII. Управління відходами батарей і акумуляторів								
8.1.	Завдання 1. Створення інфраструктури для збирання та повторного використання відходів батарей і акумуляторів (ВБА)								
8.1.1.	Моніторинг та оцінка ризиків на об'єктах (в місцях) утворення, зберігання та оброблення ВБА Проведення інвентаризації об'єктів та визначення переліку об'єктів оброблення ВБА	%	100	100	100	100	100	100	100
8.1.2.	Створення центрів збирання та повторного використання ВБА у складі пунктів роздільного збирання відходів у районах	Одиниць	4	6	9	12	15	21	21
8.1.3.	Розроблення та виконання планів управління відходами підприємств, установ та організацій, в процесі діяльності яких утворюються ВБА, що містять заходи з управління цими відходами	%	100	100	100	100	100	100	100
8.1.4.	Укладання угод з територіальними організаціями розширеної відповідальності виробника щодо збирання ВБА (Після прийняття проекту Закону України «Про упаковку та відходи упаковки»)	%	100	100	100	100	100	100	100
9.	Розділ IX. Управління медичними відходами								
9.1.	Завдання 1. Забезпечення ефективного управління медичними відходами								
9.1.1.	Моніторинг та оцінка ризиків на об'єктах (в місцях) утворення, зберігання та оброблення медичних відходів Проведення інвентаризації об'єктів та визначення переліку об'єктів оброблення медичних відходів	%	100	100	100	100	100	100	100
9.1.2.	Проведення інвентаризації об'єктів та визначення переліку об'єктів, експлуатація яких має бути припинена для приведення їх у відповідність з вимогами законодавства	%	100	100	100	100	100	100	100
9.1.3.	Створення центрів збирання, оброблення та видалення медичних відходів, в т.ч. небезпечних по медустановах міста та Комплексі «Правобережний» КП «Еко Дніпро» (спалювання)	Одиниць	1	2	2	2	2	5	7
9.1.4.	Розроблення та виконання планів управління відходами підприємств, установ та організацій, в процесі діяльності яких утворюються медичні відходи, що містять заходи з управління цими відходами	%	100	100	100	100	100	100	100
10.	Розділ X. Управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився								
10.1.	Завдання 1. Забезпечення ефективного управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився								
10.1.1.	Розробка та впровадження системи обліку транспортних засобів, строк експлуатації яких закінчився, відходів мастил (олив) та зношених шин	%	100	100	100	100	100	100	100
10.1.2.	Моніторинг та оцінка ризиків на об'єктах (в місцях) управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився.	%	100	100	100	100	100	100	100

	Проведення інвентаризації об'єктів та визначення переліку об'єктів управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився з метою оптимізації автотранспортного парку								
10.1.3.	Створення центру збирання, зберігання, оброблення (розбирання) та видалення транспортних засобів, строк експлуатації яких закінчився, зношених шин у складі Комплексу «Правобережний» КП «Еко Дніпро»	Одиниць	1						1
10.1.4.	Розроблення та виконання планів управління відходами підприємств, установ та організацій, в яких наявні транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився, відходів мастил (олив) та зношених шин, що містять заходи з управління ними	%	100	100	100	100	100	100	100
11.	Розділ XI. Управління осадами стічних вод комунальних очисних споруд								
11.1.	Завдання 1. Забезпечення ефективного управління осадами стічних вод комунальних очисних споруд								
11.1.1.	Розробка та впровадження системи обліку осадів стічних вод комунальних очисних споруд	%	100	100	100	100	100	100	100
11.1.2.	Моніторинг та оцінка ризиків на об'єктах (в місцях) управління осадами стічних вод комунальних очисних споруд. Проведення інвентаризації об'єктів та визначення переліку об'єктів управління т осадами стічних вод комунальних очисних споруд	%	100	100	100	100	100	100	100
11.1.3.	Проведення сезонних досліджень осадів стічних вод комунальних очисних споруд для визначення можливостей їх використання	Одиниць	4	4	4	4	4	20	40
10.1.4.	Розроблення та виконання планів управління відходами підприємств, установ та організацій, в яких утворюються осади стічних вод комунальних очисних споруд, що містять заходи з управління ними	%	100	100	100	100	100	100	100
12.	Розділ XII. Управління біовідходами								
12.1.	Завдання 1. Забезпечення ефективного управління біовідходами								
12.1.1.	Розробка та впровадження системи роздільного збирання та оброблення відходів, що біологічно розкладаються, утворюваних у закладах громадського харчування, торгівлі, ринках та населенням	%	100	100	100	100	100	100	100
12.1.2.	Проведення сезонних досліджень відходів, що біологічно розкладаються для визначення можливостей їх використання	Одиниць	4	4	4	4	4	20	40
12.1.3.	Розроблення та реалізація пілотного проєкту для впровадження оброблення відходів, що біологічно розкладаються, утворюваних у закладах громадського харчування, торгівлі, ринках та населенням на Правому та Лівому берегах м. Дніпро	Одиниць	2						2
12.1.4.	Розширення систем для використання біогазу, отриманого від дегазації біовідходів	Одиниць			1	1	3	7	7
12.1.6.	Розроблення та виконання планів управління відходами підприємств, установ та організацій, в яких утворюються осади стічних вод комунальних очисних споруд, що містять заходи з управління ними	%	100	100	100	100	100	100	100
12.1.7.	Впровадження компостування біовідходів на присадибних ділянках домогосподарств, дачах тощо	%	25	40	60	80	100	100	100

Аналіз впливів на довкілля, об'єктів інфраструктури, створених в рамках реалізації РПУВ

Чинним законодавством передбачені обов'язки суб'єктів господарювання щодо внутрішнього контролю впливів на довкілля, зумовлених експлуатацією об'єктів управління відходами.

Зовнішній контроль параметрів діяльності об'єктів управління відходами, що характеризують їх вплив на довкілля, може здійснюватися в результаті перевірок з боку контролюючих органів.

Моніторинг наслідків виконання РПУВ для довкілля в частині аналізу впливів на довкілля, об'єктів інфраструктури, створених в рамках реалізації РПУВ передбачає:

- отримання визначеними структурних підрозділів від відповідних суб'єктів господарювання даних їх внутрішнього контролю впливів на довкілля;
- отримання визначеними структурних підрозділів від контролюючих органів результатів контролю параметрів діяльності об'єктів управління відходами, що характеризують їх вплив на довкілля;
- аналіз отриманих даних;
- інтерпретацію результатів.

Моніторинг за необхідності може включати дані додаткового контролю окремих параметрів навколишнього середовища, що можуть характеризувати впливи відповідних об'єктів.

Аналіз виникнення екологічних проблем, що мають відношення до сфери управління відходами та не передбачених РПУВ і звітом про СЕО

Моніторинг за цією складовою здійснюється за даними наступних джерел інформації:

- дані екологічних перевірок діяльності суб'єктів господарювання у сфері управління відходами;
- дані системи державного моніторингу навколишнього природного середовища, що можуть характеризувати впливи на довкілля від об'єктів управління відходами;
- звернення громадськості щодо проблем та загроз, пов'язаних з управлінням відходами.

Вимоги до організації та здійснення моніторингу

Основні вимоги організації та здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення визначені «Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року №1272.

Наразі, для професійного та якісного результату моніторингу наслідків виконання документу державного планування на довкілля, в тому числі на здоров'я населення **передбачені наступні заходи для здійснення моніторингу:**

- **встановлення показників та їх цільових значень, відповідно до кожного із визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.**

Моніторинг виконання пропозицій документу державного планування можливо здійснювати за показниками у тому числі, що приведені нормативними документами, наведені у таблиці 9.3.

Таблиця 9.3

Цільові показники управління відходами для Дніпропетровської області

№ з/п	Найменування показника	Показник
1.	Цільові показники з управління побутовими відходами	Статтею 37 Закону України „Про управління відходами“ встановлено цільові показники щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів: - до 2025 року - не менше 10 % їх маси; - до 2030 року - не менше 20 % їх маси; - до 2035 року - не менше 25 % їх маси; - до 2040 року - не менше 35 % їх маси. Інші цільові показники, які відсутні у законодавстві України, ґрунтуються на досвіді інших європейських країн, із урахуванням вимог директив ЄС.
2.	Цільові показники з управління відходами упаковки	Цільові показники з управління відходами упаковки визначаються законодавством про упаковку та відходи упаковки і будуть впроваджені після прийняття Закону України „Про упаковку та відходи упаковки“.
3.	Цільові показники з управління відходами батарей та акумуляторів	Цільові показники з управління відходами батарей та акумуляторів визначаються законодавством про батареї та акумулятори і будуть впроваджені після прийняття закону про батареї, акумулятори та відходи батарей та акумуляторів, який імплементує Регламент Європейського Парламенту і Ради 2023/1542 від 12 липня 2023 р. про батареї та відходи батарей, що вносить зміни до Директиви 2008/98/ЄС і Регламенту (ЄС) 2019/1020 та скасовує Директиву 2006/66/ЄС.
4.	Цільові показники з управління (збирання, підготовка до повторного використання, рециклінг та відновлення) відходами електричного та електронного обладнання	Визначаються законодавством про відходи електричного та електронного обладнання та будуть впроваджені після прийняття закону про електричне та електронне обладнання, відходи електричного та електронного обладнання, який встановлюватиме розширену відповідальність виробника для відходів електричного та електронного обладнання.
5.	Цільові показники щодо повторного використання, рециклінгу та відновлення відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації	Визначаються відповідним законодавством та будуть впроваджені після прийняття закону про управління транспортними засобами, знятими з обліку, який встановлюватиме розширену відповідальність виробника для відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації. Щодо транспортних засобів, знятих з експлуатації, запропоновано досягнення суб'єктами господарювання такого цільового показника: через 6 років після прийняття закону, який впроваджує розширену відповідальність виробника на зняті з експлуатації транспортні засоби для всіх транспортних

№ з/п	Найменування показника	Показник
		засобів, термін експлуатації яких закінчився, повторне використання та відновлення повинно бути збільшено до 85% від середньої ваги на транспортний засіб за рік.
6.	Цільові показники з управління (рециклінгу та відновлення) відходами мастил (олив)	Визначаються відповідним законодавством та будуть впроваджені після прийняття відповідного закону з управління відходами мастил (олив), який встановлюватиме розширену відповідальність виробника для відходів мастил (олив). Для всіх суб'єктів господарювання — виробників, імпортерів мастил (олив), переробників відпрацьованих мастил (олив) та споживачів мастил (олив) встановлені наступні норми збирання відпрацьованих мастил (олив): - на 2020-2024 роки — 50% загального обсягу мастил (олив); - на 2025-2029 роки — 60% загального обсягу мастил (олив); - на 2030-2035 роки — 70% загального обсягу мастил (олив).
7.	Цільові показники з управління (рециклінгу та відновлення) відходами шин	Визначаються відповідним законодавством та будуть впроваджені після прийняття закону про управління транспортними засобами, знятими з обліку, який встановлюватиме розширену відповідальність виробника для відходів шин. Через 5 років після прийняття закону, який упроваджує розширену відповідальність виробника для відходів шин Національним планом управління відходами України до 2033 року пропонуються наступні цільові показники: досягнення показника відновлення шин не менше 75%; досягнення показника рециклінгу — не менше 15%.
8.	Цільові показники з управління (рециклінгу та відновлення) відходами будівництва та знесення	Будуть впроваджені після прийняття відповідного акта Кабінету Міністрів України щодо управління відходами будівництва та знесення.

б) Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля під час реалізації РПУВ свідчить, що загалом його реалізація повинна позитивно вплинути на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, земельних ресурсів, біорізноманіття, збереження об'єктів природно заповідного фонду, Смарагдової мережі, водно-болотних угідь міжнародного значення, об'єкти культурної спадщини, ситуацію з відходами, а також здоров'я населення та інфраструктуру забезпечення його життєдіяльності.

Разом з тим, під час виконання РПУВ, в результаті моніторингу реалізації передбачених в ньому цілей, можуть бути виявлені впливи на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, які мають прямі наслідки на стан довкілля, умови життєдіяльності та здоров'я населення. У такому випадку перелік індикаторів для моніторингу наслідків виконання РПУВ для довкілля, в тому числі здоров'я населення, буде доповнено відповідними індикаторами, які дозволять об'єктивно оцінити та відстежити зміни.

Методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати.

Під час реалізації РПУВ будуть відстежуватись екологічні загрози для довкілля шляхом спостережень та збору наявних статистичних та звітних даних про стан довкілля, наслідки для довкілля та здоров'я населення, які виникли в результаті реалізації передбачених Регіональним планом цілей та завдань.

Отримані показники будуть проаналізовані та об'єктивно оцінені шляхом порівняння наявних значень з вихідними значеннями, з нормативними значеннями (встановленими нормативно-правовими актами) та/або з цільовими значеннями визначеними у Звіті про стратегічну екологічну оцінку РПУВ.

Періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та порівняння із цільовими значеннями.

Відповідно до вимог статті 17 Закону України „Про стратегічну екологічну оцінку“ замовник у межах компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення та один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному вебсайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Вимірювання показників, проведення їх аналізу та порівняння із цільовими значеннями буде здійснюватися один раз на рік.

Відповідальними суб'єктами за проведення моніторингу виконання РПУВ є Департамент екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

Відповідальні виконавці щороку до 1 лютого року, що настає за звітним періодом інформують про хід виконання РПУВ Департамент екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації, яке до 25 лютого узагальнену інформацію подає Дніпропетровській обласній державній адміністрації.

Дніпропетровська обласна державна адміністрація щороку до 1 березня року, що настає за звітним періодом подає центральним органам виконавчої влади (зазначеним у п. 20 Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 № 667) інформацію про хід виконання РПУВ в частині досягнення локалізованих цільових показників РПУВ та розміщує таку інформацію на своєму офіційному вебсайті.

Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, включають: моніторинг як процес систематичного збирання ключових кількісних даних для визначення прогресу в досягненні встановлених цільових показників та попередженні небажаних результатів, здійснюється за принципами достовірності, добросовісності, відповідності та актуальності інформації та обов'язкового врахування.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

За приведеною оцінкою відсутня ймовірність транскордонних наслідків в результаті прийняття РПУВ.

РПУВ не передбачено місць розташування об'єктів інфраструктури управління відходами на територіях, де міг би спостерігатись транскордонний вплив, що унеможливорює ймовірні наслідки.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10 ЦІЄЇ ЧАСТИНИ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

У процесі розробки Звіту про стратегічну екологічну оцінку було проведено попередню комплексну оцінку можливих впливів на всі компоненти навколишнього природного та соціального середовища, що можуть виникати в процесі реалізації РПУВ.

РПУВ спрямований на досягнення національних цілей управління відходами на території Дніпропетровської області з урахуванням місцевих особливостей, а також вирішення наявних та попередження виникнення нових проблем області, що мають відношення до сфери управління відходами із забезпеченням мінімізації навантаження на довкілля, здоров'я населення та якість життя.

У випадку неприйняття РПУВ та при незмінному стані системи управління відходами, поточний стан довкілля матиме тенденцію до погіршення. В зоні ризику знаходяться якість атмосферного повітря, підземних вод, ґрунтів. А підвищення рівня забруднення довкілля провокує виникнення гострих та хронічних захворювань різної форми та генезису у населення, що проживає у межах, які зазнають техногенного навантаження.

При затвердженні та реалізації РПУВ загальний стан навколишнього природного середовища та здоров'я населення не зазнають негативного впливу. Навпаки, стан та якість довкілля прогнозується на теперішньому рівні з динамікою покращення та підвищення рівня життя населення з одночасним зменшенням існуючих факторів впливу (надходження забруднюючих речовин у атмосферне повітря, природні водойми та ґрунти).

Проаналізовано тенденції стану довкілля за умов можливого прийняття або неприйняття РПУВ, що передбачало порівняння основних екологічних параметрів та показників за останні роки та прогнозні зміни на перспективу.

У даному документі висвітлені екологічні проблеми області, пов'язані з системою управління відходами та можливі ризики для навколишнього середовища та здоров'я населення в даній сфері та ризики, пов'язані з реалізацією РПУВ. При цьому проаналізовано проблеми та ризики впливу стосовно кожного виду відходів, що дає чітке розуміння можливих впливів та наслідків.

З метою поліпшення ситуації у Дніпропетровській області в сфері управління відходами та вирішення екологічних проблем, а також мінімізації пов'язаних з ними ризиків, передбачено виконання комплексу заходів, спрямованих на зменшення забруднень та впливу на здоров'я населення, а також соціально-економічних заходів, спрямованих на підвищення якості життя, що мають виконуватись за встановленим алгоритмом.

У Звіті про СЕО розглянуто зобов'язання у сфері охорони довкілля та запобігання негативному впливу на здоров'я населення, що встановлені на міжнародному (резолюція Генасамблеї ООН, директиви ЄС, Конвенція Еспо), державному (Національна стратегія, ЗУ про СЕО) регіональному (Стратегія збалансованого регіонального розвитку) рівнях, що стосуються РПУВ, а також шляхи врахування таких зобов'язань.

Застосування при розробленні РПУВ вимог українського законодавства, що стосується сфери управління відходами, дозволило врахувати відповідні зобов'язання національного рівня. Заходи РПУВ не суперечать міжнародним угодам, державним

програмам та планам, а навпаки спрямовані на їх безумовне дотримання та виконання.

В даному документі здійснено оцінку ймовірного впливу реалізації РПУВ на складові довкілля (кліматичні зміни та викиди парникових газів, атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси та ґрунти, культурна спадщина, інфраструктура, здоров'я населення, рівень життя та благополуччя), аналіз позитивних і негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення та очікувані результати РПУВ. Очікується, що реалізація РПУВ буде мати лише опосередкований вплив на здоров'я населення через прямі впливи на складові довкілля.

Для повноцінного аналізу всіх можливих наслідків та можливості затвердження РПУВ було детально проаналізовано виправдані альтернативи та обґрунтовано доцільність прийняття РПУВ. Для цього розглянуто альтернативи I рівня (не прийняття та невиконання РПУВ – нульова альтернатива) та II рівня (можливі альтернативні рішення в межах розробленого РПУВ), а також базового сценарію (прийняття РПУВ). Порівняння альтернативних варіантів проводилося з урахуванням екологічних, економічних, соціальних факторів.

Перевага та прийняття базового сценарію, що передбачає перехід на більш високий рівень комплексного управління відходами в області і заснований на застосуванні сучасних методів управління, обумовлено найбільш повною відповідністю Національній стратегії управління відходами в Україні до 2030 року.

РПУВ передбачається закріплення на рівні органів влади у Дніпропетровській області відповідальності за виконання моніторингу реалізації РПУВ, розроблення плану моніторингу та встановлення процедур його виконання.

Моніторинг базується на розгляді та контролі виконання цільових показників (індикаторів) РПУВ та їх досягнення. Моніторинг екологічних індикаторів ефективності РПУВ є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме виконання програми.

При цьому необхідне забезпечення регулярності збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх постійний аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування розвитку в майбутньому.

У даному Звіті враховані пропозиції, отримані протягом громадського обговорення Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що розроблення РПУВ було проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та з прагненням їх мінімізації.

Впливи на довкілля, що будуть виникати при створенні, модернізації та експлуатації інфраструктурних об'єктів, не будуть перевищувати нормативно допустимих рівнів, що забезпечуватиметься застосуванням сучасних технічних рішень та проходженням процедури оцінки впливу на довкілля (ОВД) на місцевих рівнях, за потреби.

Реалізація РПУВ за умови дотримання екологічних та нормативних вимог має сприяти зменшенню антропогенного навантаження на довкілля. Поєднання зусиль, спрямованих на виконання та дотримання умов програми із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля, забезпечуватиме підвищення рівня добробуту, здоров'я населення у Дніпропетровській області та досягнення вищих стандартів життя.

ВИКОНАВЦІ ЗВІТУ ЗІ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

Виконавець 1

КОЛОМІЄЦЬ Сергій Валерійович

Освіта: повна вища

Науковий ступінь: кандидат технічних наук
(спеціальність «Екологічна безпека»)

Вчене звання: доцент

Стаж виконання робіт в галузі охорони довкілля: 15 років

Виконавець 2

ОЛЕКСІЄВЕЦЬ Іван Леонтійович

Освіта: повна вища

Науковий ступінь: кандидат географічних наук

Вчене звання: доцент

Стаж виконання робіт в галузі охорони довкілля: 25 років